

Th.L. van Berkel

No. 2.6

SALLAND-WEST

**Sociaal-economische schets van een
ruilverkavelingsgebied in zuidwest-
Overijssel**

L 26
2.6 B

November 1968

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Streekonderzoek**

421417

LIJST VAN BIJLAGEN

	Blz.
1. Bevolking sinds 1910	53
2. Geboorten- en vestigingsoverschotten	53
3. Leeftijdsopbouw van de gehele bevolking en de mannelijke beroepsbevolking	54
4. Mannelijke beroepsbevolking naar bedrijfstak	55
5. Mannelijke agrarische beroepsbevolking	56
6. Beroepsbevolking, forensisme en werkgelegenheid	57
7. Woonforensen (uitgaande forensen)	58
8. Werkforensen (inkomende forensen)	59
9. De grondgebruikers ≥ 1 ha en de cultuurgrond	60
10. Geregistreerde telplichtigen	61
11. Geregistreerde telplichtigen en oppervlakte cultuurgrond	62
12. Geregistreerden naar deelgebied	63
13. Nevenberoepen van de B- en hoofdberoepen van de C-geregistreerden	64
14. Geregistreerden in groep D	65
15. De speciale bedrijven	66
16. Wijzigingen in het aantal geregistreerden 1960-1966 I	66
17. Wijzigingen van het aantal geregistreerden 1960-1966 II	67
18. Bedrijven met een ander bedrijfshoofd	69
19. Nieuw-geregistreerden (1960-1966)	70
20. Verdwenen geregistreerden (1960-1966)	71
21. Verkaveling	72
22. Verkaveling (rechtsvorm van gebruik en oppervlakte)	73
23. Eigendom en pacht	74
24. Bedrijfsgebouwen	75
25. Eigendom en pacht van de gebouwen	76
26. Nutsvoorzieningen	77
27. Doelmatigheid en onderhoud van de gebouwen	78
28. Bedrijfsruimten	79
29. Weg- en erfverharding	80
30. Rundveestalling op landbouwbedrijven I	81
31. Rundveestalling op landbouwbedrijven II	82
32. Ontwikkeling van het grondgebruik	83
33. Grondgebruik	84
34. Bouwland op landbouwbedrijven	85
35. Bouwlandgebruik 1966	86
36. Bedrijfstypen	87
37. Het bedrijfstype van de landbouwbedrijven	88
38. Bedrijfsontwikkeling	89
39. Tuinbouwgewassen	90
40. Fruitteelt	91
41. Rundveehouderij	92
42. Melkkoeien	93
43. Veebezetting	94
44. Melkproductie	95

45. Overige gegevens van de rundveehouderij	96
46. Graslandgebruik	97
47. Mestvarkens	98
48. Fokzeugen	99
49. Varkensstalling	100
50. De pluimveehouderij	101
51. Bewerkingseenheden	102
52. Produktieomvang	103
53. Bewerkingseenheden voor veredelingsproduktie	104
54. Arbeidskrachten 1960	105
55. Arbeidskrachten 1966	106
56. Arbeidsbezetting	107
57. Werktuigen	108
58. Werkzaamheden door derden	109
59. Bedrijfsuitkomsten	110
60. Leeftijd van de bedrijfshoofden	111
61. Onderwijs van de bedrijfshoofden	112
62. Lidmaatschap van standsorganisaties	113
63. Beroepen van zoons van 15 jaar en ouder	114
64. De ongehuwde dochters	115
65. Beroepen van de schoonzoons	116
66. Bedrijfsopvolgers	117
67. Bedrijfsverplaatsing	118
68. Bedrijfsvergroting	119

Woord vooraf

De Cultuurtechnische Dienst verzocht in augustus 1966 het Landbouw-Economisch Instituut een sociaal-economische schets te maken van het ruilverkavelingsgebied "Salland-West". Deze schets is een uitwerking van en een toelichting op de bestaande statistische documentatie over het betrokken gebied. Tevens zijn in deze schets de resultaten verwerkt en toegelicht van een, hoofdzakelijk in 1967, door de Cultuurtechnische Dienst uitgevoerde bedrijfsregistratie. Van de in deze schets vermelde gegevens maakt de Cultuurtechnische Dienst gebruik bij de voorbereidingswerkzaamheden voor de ruilverkaveling en de samenstelling van het rapport ex art. 34 van de ruilverkavelingswet.

Het ruilverkavelingsgebied "Salland-West" omvat grotere delen van de gemeenten Olst en Wijhe en kleinere gedeelten van de gemeente Heino en van de voormalige gemeente Zwollerkerspel.

Dit verslag is opgesteld door de afdeling Streekonderzoek.

De Directeur,

(Dr. A. Maris)

Den Haag, november 1968

Inleiding

Het ruilverkavelingsgebied "Salland-West" omvat het grootste gedeelte van de gemeenten Olst en Wijhe en kleinere delen van de gemeente Heino en van de voormalige gemeente Zwollerkerspel.

De begrenzing van het blok, welke op bijgaande kaart 1) is aangegeven, wordt in het westen gevormd door de IJssel van de Kletterstraat in het zuiden tot Herculo in het noorden. Van daaruit gaat de noordgrens via Hoog-Zuthem, de Soestwetering en de Horst, bij Laag-Zuthem, over in de oostgrens welke gevormd wordt door de Nieuwe Wetering en meer naar het zuiden door de Oude Deventerweg. In het zuiden bestaat de begrenzing voornamelijk uit de Eikelhofsweg en de Kletterstraat.

Buiten de ruilverkaveling blijven de als enclaves en exclaves in het gebied liggende dorpen en buurtschappen Windesheim, Wijhe, Den Nul, Olst en Boskamp. De daar wonende geregistreerden met grond in het blok zijn echter wel in het onderzoek betrokken.

Het, naar zijn vorm langgerekte, ruilverkavelingsgebied is een groene strook van uiterwaarden, grasland en boomgaarden met slechts op de hoge gronden wat bouwland. De bodem bestaat uit (rivier)klei welke naar het oosten meer in zand overgaat. Op de zandruggen, die hier en daar uit de klei opduiken, zijn destijds de dorpskernen van o.a. Olst en Wijhe gebouwd. Volgens de indeling van landbouwgebieden in Nederland vormen de gemeenten Olst en Wijhe samen een apart landbouwgebied.

Als grondslag voor de beschrijving van deze sociaal-economische schets heeft in hoofdzaak bestaand statistisch materiaal gediend. Dit bestond uit:

- a. individuele gegevens van alle in het blok wonende geregistreerden voor zover zij telplichtig waren.
Dit zijn de gegevens van de landbouwstellingen 1960 en 1966, alsmede de gegevens van de door de Cultuurtechnische Dienst in 1966 en 1967 uitgevoerde bedrijfsregistratie;
- b. per gemeente en per landbouwgebied beschikbare cijfers van algemene aard zoals de Algemene volkstelling 1960, de Volks- en beroepstelling 1947, de Woningtelling 1956 en andere landbouwstellingen.

Verder is waar mogelijk dankbaar gebruik gemaakt van op het gebied betrekking hebbende literatuur 2). Tenslotte is het gebied, voor zover dit zin bleek te hebben, vergeleken met andere ruilverkavelingsgebieden.

-
- 1) Overgenomen met toestemming van de Topografische Dienst. Reproductie van het kaartfragment is verboden.
 - 2) "De werkgelegenheidsontwikkeling in Zuid-west Overijssel", E.T.I.O. - 1967.
"De fruitteelt in Overijssel", P.O.C. voor Overijssel - 1966.
"Wijhe", een economisch-sociografisch onderzoek - E.T.I.O. en L.E.I. - 1951.

HOOFDSTUK I

Algemeen sociaal-economische aspecten

De sociaal-economische aspecten van een ruilverkavelingsgebied kunnen in het algemeen alleen worden gezien aan de hand van gemeentelijke gegevens. Hoewel bij de ruilverkaveling "Salland-West" delen van vier gemeenten zijn betrokken, wordt onzes inziens het gebied het beste getypeerd aan de hand van de cijfers van de gemeenten Olst en Wijhe. De delen van het ruilverkavelingsgebied welke tot de andere gemeenten (Heino, Zwollerkerspel) behoren, zijn in verhouding tot deze gehele gemeenten te beperkt van omvang om deze gehele gemeenten in de beschouwing te betrekken. Bovendien vertonen de tot het blok behorende delen van deze gemeenten veel overeenkomst met de gemeenten Olst en Wijhe. Zoals gebruikelijk, is dit hoofdstuk gebaseerd op statistieken van het C.B.S. Daarnaast is echter, met name voor de periode na 1960, dankbaar gebruik gemaakt van de cijfers en de beschouwingen over de gemeenten Olst en Wijhe uit het E.T.I.O.-rapport voor zuidwest-Overijssel 1).

De gemeente Olst en hiermee het zuidelijk deel van het blok is voor tal van behoeften, zoals onderwijs, medische zorg, geheel dan wel hoofdzakelijk op Deventer georiënteerd. Wijhe, en daarmee meer nog het noordelijke deel van het blok, behoort van oudsher tot het verzorgingsgebied van Zwolle. Enige jaren terug was Zwolle als werkgelegenheidscentrum voor Wijhe nauwelijks van meer betekenis dan Deventer. De laatste tijd evenwel is de industrie in Zwolle aanmerkelijk uitgebreid, terwijl in Deventer een aantal bedrijven werd gesloten, waardoor een niet-onaanzienlijke daling van de industriële werkgelegenheid ontstond. Verwacht moet dan ook worden, dat Wijhe zich voor wat de industriële werkgelegenheid betreft meer en meer op Zwolle zal gaan richten.

In de gemeenten Olst en Wijhe is verreweg de grootste plaatselijke industriële werkgelegenheid gevestigd in de gelijknamige hoofddorpen. Medio 1966 had Olst, als grootste gemeente, 1170 industriële arbeidsplaatsen en Wijhe 760. In beide gemeenten bestaat de belangrijkste industriële sector uit slachterijen en vleeswarenfabrieken.

De laatste jaren is de industriële werkgelegenheid in Wijhe toegenomen, terwijl die in Olst op vrijwel hetzelfde niveau bleef. In verband hiermee is ook de inkomende pendel in Wijhe toegenomen, die in Olst is daarentegen verminderd.

§ 1. Bevolking (bijlagen 1 en 2)

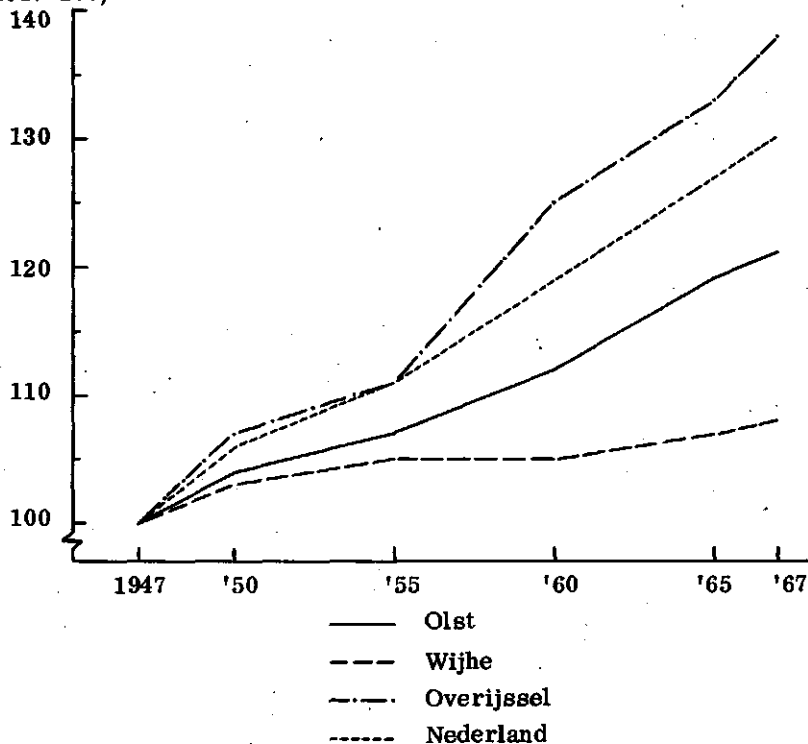
In de periode van 1947 tot 1 januari 1967 is de bevolking van Overijssel (met 38%) sterker gegroeid dan die van Nederland (30%). Het groeitempo

1) "De werkgelegenheidsontwikkeling in Zuid-west Overijssel", E.T.I.O. - 1967.

van de bevolking in het blok was aanzienlijk trager, Olst 21% en Wijhe slechts 8%. In vergelijking met het gelijkmatige groeitempo van Olst, ontwikkelde Wijhe zich zeer langzaam.

Grafiek 1. Ontwikkeling van het aantal inwoners

Indexcijfers
(1947=100)

De toeneming van de bevolking was in beide gemeenten het gevolg van een geboortenoverschot, hetwelk voor de jaren na 1950 in Wijhe zelfs hoger was dan in de grotere gemeente Olst. Sedert 1955 kent Olst slechts een klein vertrekoverschot, terwijl Wijhe van alle Zuidwestoverijsselse gemeenten verreweg het grootste vertrekoverschot heeft. Geen van beide gemeenten heeft een woonfunctie voor allochtone forensen. De industriële werkgelegenheid welke de laatste jaren in Olst op vrijwel hetzelfde niveau bleef, is in Wijhe zelfs toegenomen. Het desondanks grote verschil in vertrekoverschot hangt waarschijnlijk vooral samen met de ligging van de gemeenten. De directe nabijheid van een werkgelegenheidscentrum als Deventer noopt de ingezetenen van Olst minder snel tot vertrek dan de ingezetenen van Wijhe. Inwoners van Wijhe, die elders werk vinden, moeten doorgaans een grotere afstand overbruggen, waardoor zij er eerder toe

zullen komen definitief te vertrekken.

Voor wat de toekomst betreft is in het E.T.I.O.-rapport berekend dat, indien de natuurlijke aanwas van de bevolking wordt vastgehouden, het aantal inwoners van beide gemeenten te zamen in 1985 tot + 17 750 zal zijn uitgebreid (1 januari 1967 14 410). Als het vertrekoverschot van de afgelopen jaren met ongeveer de helft zal doorgaan - wat men aan de hoge kant acht - wordt het aantal inwoners in 1985 begroot op 17 000.

Naar de mening in het E.T.I.O.-rapport zal voor de gemeenten Olst en Wijhe geen stimulering van de industriële expansie moeten plaatshebben. Hiervoor kunnen de inwoners van Olst steunen op Deventer en die van Wijhe op Zwolle. Volgens deze bron zal de bevolkingsgroei in Olst en Wijhe in eerste instantie afhankelijk zijn van het vasthouden van de elders werkende eigen bevolking.

§ 2. Beroepsbevolking (bijlagen 3 t/m 5)

Een groter wordende bevolking betekent in het algemeen dat ook de beroepsbevolking toeneemt. Deze ontwikkelingen lopen echter niet steeds parallel. In verband met o.a. de verlenging van de leerplicht en de voorzieningen die voor de ouder wordende bevolking zijn getroffen groeit de beroepsbevolking vaak minder sterk. Zo behoorde in 1947 in Olst 64,6% van de mannelijke bevolking tot de mannelijke beroepsbevolking en in 1960 nog 59,3%, voor Wijhe zijn deze cijfers resp. 64,5% en 59,1% (Nederland 61% en 56,8%).

In de periode 1947-1960 is de bevolking van Olst met 12% en die van Wijhe met 5% toegenomen. De mannelijke beroepsbevolking vermeerderde in dit tijdvak alleen in Olst (2%) en is in Wijhe zelfs beduidend verminderd (- 6%). Mede gezien het vertrekoverschot in deze jaren, vooral in Wijhe, is deze ontwikkeling alleszins te verklaren. Door migratie, van waarschijnlijk meest jongere personen, is in beide gemeenten zowel de totale bevolking als de mannelijke beroepsbevolking enigszins verouderd.

De beroepenstructuur van de mannelijke beroepsbevolking is van 1947 tot 1960 aanzienlijk gewijzigd. Het aandeel voor de landbouw is teruggelopen, waartegenover de nijverheid (met name de voedingsmiddelenindustrie) en de bouwnijverheid zijn toegenomen.

Tabel 1. Mannelijke beroepsbevolking

		Totaal-aantal	Percentage werkzaam in				
			de landb.	de nijverh.	de bouw-	handel en ov. bedr.-	
			1)	nijverh.	verkeer	takken 2)	
Olst	1947	2 244	41	32	7	9	11
	1960	2 295	31	40	10	11	8
Wijhe	1947	1 950	50	22	7	13	8
	1960	1 838	33	33	12	13	9

1) Inclusief bosbouw en ontginning.

2) Inclusief tijdelijk in militaire dienst.

Bron: C.B.S.

Het aantal in de landbouw werkende mannen is van 1947 tot 1966 in Wijhe (met 40%) iets sterker verminderd dan in Olst (37%). Ondanks dit geringe verschil in vermindering geeft de ontwikkeling in de beide gemeenten toch niet een zelfde beeld te zien (tabel 2).

Tabel 2. Verandering van het aantal in de landbouw werkende mannen in % per jaar

	Olst		Wijhe	
	1947-1960	1960-1966	1947-1960	1960-1966
Zelfstandigen	- < 1 %	- < 1 %	+ < 1 %	- 1 1/4%
Meewerkende zoons	- 2 3/4%	- 5 3/4%	- 5 1/2%	- 6 1/2%
Arbeiders e.d.	- 5 1/2%		- 4 1/4%	
Totaal	- 2,1 %	- 2 3/4%	- 2,9 %	- 2 1/4%

De vermindering van het aantal in de landbouw werkende mannen was voor het overgrote deel het gevolg van de vermindering van het aantal meewerkende zoons en arbeiders. De vermindering van de in de landbouw werkende mannen is in Olst in de periode na 1960 in betekenis toegenomen. Wijhe daarentegen kende in de jaren vóór 1960 een sterkere vermindering van de landbouwende bevolking dan na 1960. Het aantal zelfstandigen (= bedrijfshoofden) - wat in het volgende hoofdstuk uitvoerig wordt besproken - was in Olst reeds voor 1960 aan het verminderen. In Wijhe is het aantal zelfstandigen aanvankelijk nog toegenomen, na 1960 echter verminderde het aantal sneller dan in Olst.

§ 3. Werkgelegenheid en forensisme (bijlagen 6 t/m 8)

Een globale benadering van de ontwikkeling van de werkgelegenheid is weergegeven in bijlage 6 en in onderstaande tabel samengevat.

Tabel 3. Ontwikkeling van de werkgelegenheid

Gemeente		Aantal mannen		
		agrariërs 1)	niet-agrariërs	totaal
Olst	1947	926	1411	2337
	1960	705	1675	2380
Wijhe	1947	957	777	1734
	1960	619	1054	1673

1) Inclusief bosbouw en ontginning.

Bron: C.B.S.

De totale werkgelegenheid voor mannen is in de periode 1947-1960 in de gemeente Olst iets uitgebreid en in Wijhe iets verminderd. De agrarische werkgelegenheid verminderde in beide gemeenten aanzienlijk, het meest in Wijhe. Hiertegenover is de niet-agrarische werkgelegenheid toegenomen, in Wijhe meer dan in Olst. De uitbreiding van de niet-agrarische werkgelegenheid komt voor een groot deel voor rekening van de industrie. Zo was het aantal - door mannen + vrouwen - bezette arbeidsplaatsen 1) in industrie en ambacht van 1950 op 1963 in Olst toegenomen van 1527 tot 1796 en in Wijhe van 771 tot 1068. Voor wat betreft de ontwikkeling van het aantal bezette arbeidsplaatsen in de industrie volgt thans een uitvoerige beschrijving per gemeente, ontleend aan het E.T.I.O.-rapport.

In Olst is de industrie van 1953 tot 1966 slechts weinig in arbeidsplaatsen gegroeid (+ 104). De aanwezigheid van een in betekenis afnemende bedrijfsklasse (steenfabrieken) vormde hier de belangrijkste negatieve factor (- 169 arbeidsplaatsen), die de toeneming in aantal bezette arbeidsplaatsen in de vleeswarenindustrie (+ 170) tenietdeed. De overige (7) bedrijven in Olst, waaronder Philips-Duphar N.V., de N.V. Olster Asphaltfabrieken en de Machinefabriek Aberson en Veerman, vertoonden van 1953 op 1966 een personeelsuitbreiding met in totaal ca. 100 personen. Meer dan de helft hiervan vond een werkring bij de asfaltfabriek. Bij de andere bedrijven onderging de personeelsbezetting geen sterke uitbreiding.

In de gemeente Wijhe is vanaf 1953 voortdurend van expansie in de industriële personeelsbezetting sprake geweest. Opvallend is dat het verloop hier zeer gelijkmatig was. De bedrijven, die in deze gemeente het beeld beheersen, zijn de vleeswarenfabrieken van Meester N.V. en de Linoleumfabriek. In eerstgenoemd bedrijf, dat thans deel uitmaakt van Albert Heyn N.V., vond medio 1966 meer dan de helft van alle in Wijhe in de industrie werkzame personen (764) een bestaan. Gezien de omstandigheid, dat dit bedrijf nog in belangrijke mate zal uitbreiden is het duidelijk, dat de overheersende positie van deze vleeswarenfabriek nog verder zal toenemen.

Over het forensisme in het verdere verleden (1947-1960) zij alleen opgemerkt dat in beide gemeenten zowel het aantal uitgaande als het aantal inkomende forensen is toegenomen.

Met uitzondering van Deventer was Olst in 1960 de enige gemeente in zuidwest-Overijssel die meer inkomende dan uitgaande forensen kende (+ 234 mannen, dagforensen).

De uitgaande forensen uit Olst waren in 1960 voor het grootste deel georiënteerd op Deventer als werkgemeente, ook Wijhe was van enige betekenis. Behalve uit Deventer was het aantal in Olst inkomende forensen uit elke gemeente groter dan dat er uit Olst in deze gemeenten werkten. Een groot aantal inkomende forensen kwam uit Heerde, Deventer en Wijhe. De relatie met de Gelderse buurtgemeenten Heerde en Epe (totaal 183 inkomende forensen) was volledig eenrichtingsverkeer. In overeenstemming met de spreiding van de werkgelegenheid voor de (industriële) bedrijfsklassen telde Olst de grootste inkomende pendel in de voedings-

1) E.T.I.O.-rapport. Bedrijfstellingen C.B.S. (1963: voorlopige gegevens).

Tabel 4. Forensisme

		Aantal personen			
		Olst		Wijhe	
		1947	1960	1947	1960
Uitgaande forensen (woonforensen)	dagelijks	193	348	221	309
	overigen	43	142	48	170
	totaal	236	490	269	479
Inkomende forensen (werkforensen)	dagelijks	441	582	146	316
	overigen	10	.	7	.
	totaal	451	.	153	.

Bron: C.B.S.- Volks- en beroepstellingen.

middelenfabrieken (250 personen). Opmerkelijk was, dat twee derdedeel van de bezetting der steenfabrieken (in totaal ca. 200 personen) in 1960 buiten Olst woonde. Niet minder dan 115 personeelsleden kwamen van de overzijde van de IJssel (Heerde 91, Epe 15 en Voorst 9).

Omtrent de ontwikkeling van de pendel zij opgemerkt dat van 1960 op 1965 de inkomende pendel in de industriële bedrijven van Olst is teruggelopen (van ca. 570 naar ca. 510). Het is zelfs zo, dat het aantal werkforensen sterker terugliep dan de totale personeelsbezetting in de industrie. Voor wat betreft de ontwikkeling na 1965 betekenden de sluitingen van twee steenfabrieken een sterke aantasting van de relatie die Olst met het Gelderse Heerde had. Van de 145 werknemers die de drie steenfabrieken in 1965 telden, kwamen er namelijk 70 uit deze gemeente (totale inkomende pendel uit Heerde 95 personen).

De gemeente Wijhe kende in 1960 bij de mannen een ongeveer even grote inkomende als uitgaande pendel. De relaties met Olst zijn daarbij van grotere betekenis dan met Zwolle. Met de Gelderse buurgemeente Heerde bestaat ook voor Wijhe meer een eenzijdig gericht contact (uitgaande pendel 6, inkomende pendel 71 personen). De vleesverwerkende industrie en slachterijen telden vele elders wonende werknemers.

Met uitzondering van het noordelijke deel van Wijhe, dat aan het vroegere Zwollerkerspel grenst, lag de gemeente in 1960 voor wat het forensisme betref in dezelfde mate in de invloedssfeer van Deventer en Zwolle. De forensen naar Zwolle werkten voor het merendeel in de dienstensector, die naar Deventer meest in de nijverheid.

Op grond van informatie, door het E.T.I.O. verkregen van te Wijhe gevestigde industriële bedrijven, kan worden gesteld, dat de inkomende pendel sedert 1960 met enkele tientallen personen is toegenomen.

HOOFDSTUK II

Aspecten van de agrarisch-economische structuur

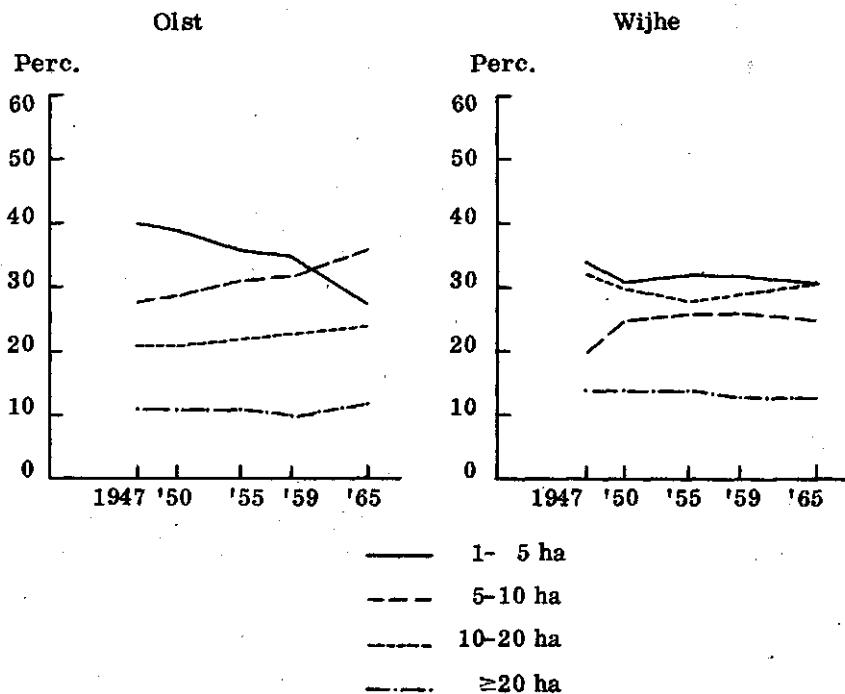
§ 1. De bedrijfsgroottestructuur in de gemeenten Olst en Wijhe (bijlage 9)

Alvorens in te gaan op enkele aspecten van de agrarisch-economische structuur in het ruilverkavelingsgebied wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling van het aantal bedrijven en de oppervlakte cultuurgrond in de gemeenten Olst en Wijhe. Aangezien deze gemeenten samen een landbouwgebied vormen is vergelijking met een landbouwgebied achterwege gelaten.

De gemiddelde bedrijfsgrootte van alle grondgebruikers ≥ 1 ha is van 1910 tot 1947 in Olst iets toegenomen (van 8,5 tot 8,9 ha) en in Wijhe enigszins verminderd (van 11,4 tot 11 ha). Van 1947 tot 1965 is deze ontwikkeling doorgegaan, in Olst een vergroting (van 8,9 tot 9,7 ha), in Wijhe een verdere verkleining (van 11 tot 10,5 ha). De veranderingen in de gemiddelde bedrijfsgrootte zijn het gevolg van wijzigingen in aantal bedrijven en oppervlakte cultuurgrond. Hieromtrent kan het volgende worden opgemerkt:

- a. na 1947 is in Olst het aantal bedrijven verminderd en de oppervlakte cultuurgrond vrijwel gelijk gebleven. In Wijhe daarentegen bleef het aantal bedrijven ≥ 1 ha per saldo gelijk en verminderde de oppervlakte grond;
- b. van 1947 tot 1959 is het aantal bedrijven in Olst, afgezien van kleine fluctuaties, gelijk gebleven en in Wijhe zelfs nog iets toegenomen (2%). Pas na 1959 is het aantal bedrijven aan het verminderen, het meest in Olst (7% tot 1965) en nog slechts weinig in Wijhe (2%). De vermindering van het aantal bedrijven is in beide gemeenten trager geweest en bovendien later op gang gekomen dan b.v. in het landbouwgebied Salland en Twente (zie "Daarle-Hellendoorn");
- c. het aantal kleine bedrijven (1-5 ha) is in Olst vanaf 1950 en met name na 1959 aanzienlijk verminderd waartegenover het aantal bedrijven van 5-10 ha is toegenomen. Het aantal bedrijven ≥ 10 ha is na 1947 slechts met 5 uitgebreid. Tegenover een vrij geringe vermindering van het aantal bedrijven van 1-5 ha stond ook in Wijhe een uitbreiding van het aantal van 5-10 ha. Tot 1959 was er ook een vermindering van het aantal bedrijven ≥ 10 ha. Na 1959 verminderde in Wijhe het aantal bedrijven van 5-10 ha ten gunste van die van 10-20 ha.

Grafiek 2. Ontwikkeling van de groottestructuur. Percentage grondgebruikers per grootteklasse

§ 2. De situatie in het ruilverkavelingsgebied in 1966 (bijlagen 10 t/m 15)

Als basis voor het statistische materiaal zijn gebruikt de landbouwtel-
 lingformulieren van mei 1960 en 1966 van de telplichtige geregistreerden 1),
 die wonen in het ruilverkavelingsgebied of die wonen in de enclaves en

- 1) Telplichtig zijn geregistreerden die in de agrarische sector geheel of
 gedeeltelijk een bestaan vinden en tevens:
- ten minste 1 ha cultuurgrond in gebruik hebben;
 - dan wel een tuinbouwbedrijf uitoefenen, ongeacht de grootte;
 - dan wel ten minste 1 rund, 1 fokvarken, 3 mestvarkens, 3 schapen of
 ten minste 51 hoenders of eenden houden.

exclaves Windesheim, Wijhe, Den Nul, Olst of Boskamp voor zover zij grondgebruik in het blok hebben. Niet al deze geregistreerden kunnen als boer of tuinder worden beschouwd. Een aantal van hen oefent de landbouw uit als nevenberoep, als bijverdienste of als vrijetijdsbesteding. Zoals gebruikelijk zijn de geregistreerden op grond van informatie van plaatselijk goed bekende personen ingedeeld in de beroepsgroepen:

A landbouwers en tuinders zonder nevenberoep;

B landbouwers en tuinders met een nevenberoep dat minder dan de helft van de arbeidstijd vereist;

C niet-agrariërs en landbouwers. In deze groep wordt minder dan de helft van de tijd aan het eigen agrarische bedrijf besteed;

D rustende boeren, niet-agrariërs en personen zonder beroep;

S speciale dan wel afwijkende bedrijven. Een restgroep waarvan of de bedrijfsvoering afwijkt, of welke om andere redenen niet in de vorige groepen kon worden ondergebracht.

De ruilverkaveling "Salland-West" is een gebied met ruim 6 800 ha cultuurgrond, waarvan 90% in gebruik is bij de A+B-bedrijven. Deze groep bedrijven vormt 73% van alle bedrijven of 79% van de bedrijven ≥ 1 ha.

Tabel 5. Geregistreerden in 1966

	totaal	Aantal geregistreerden				
		in de beroepsgroep		C	D	S
		A + B				
land- bouwers	fruit- telers					
Zonder cultuurgrond	11	-	-	6	3	2
< 1 ha	40	-	-	24	15	1
1 - 5 ha	151	50	-	59	34	8
5 - 7 ha	74	64	1	7	1	1
7 - 10 ha	117	103	4	5	4	1
10 - 15 ha	125	117	2	3	1	2
15 - 20 ha	74	70	1	1	-	2
20 - 25 ha	44	41	2	1	-	-
≥ 25 ha	40	37	-	1	-	2
Totaal	676	482	10	107	58	19
Perc. cultuurgrond	100	88	2	5	2	3

1) Volgens landbouwtellingformulieren en zegslieden.

Bron: landbouwtellingformulieren.

Een beperkt aantal geregistreerden (1,5%) heeft geen en 6% heeft minder dan 1 ha grond in gebruik. Een kwart (24%) behoort tot de C- en D-groep en 3% is S-bedrijf. Hoewel het grondgebruik in de C- en D-groep

overwegend beperkt is tot een paar ha, heeft 15% van hen 5 ha of meer grond.

Acht procent van de boeren heeft een nevenberoep en is daarom ingedeeld in groep B. Aangezien de B-geregistreerden de meeste arbeidstijd aan het eigen landbouwbedrijf besteden, zijn in het vervolg van dit verslag de A- en B-grondgebruikers bij elkaar gevoegd en "landbouwers" genoemd. Het aantal boeren met een nevenberoep is de laatste zes jaar niet veranderd, evenmin als de aard van de nevenberoepen die meestal nauw verwant zijn aan de landbouw.

Het aantal C-geregistreerden is van 1960-1966 met bijna een vijfde (19%) verminderd. Dit kwam vooral door vermindering van het aantal landarbeiders en van personen met een verzorgend beroep. De meeste C-geregistreerden werken in loondienst en buiten de landbouw.

Tegenover een vermindering in groep C is het aantal D-geregistreerden de laatste jaren iets toegenomen (van 50 tot 58). Deze groep bestaat meest uit rustende boeren en vroegere landarbeiders (69%). Behalve een boomkweker en bedrijven in de sector van de veredelingsproductie, zijn de S-bedrijven meest fabrieken met enige grond in gebruik.

§ 3. De bedrijfsgroottestructuur in het ruilverkavelingsgebied (bijlagen 11 en 12)

Zoals in de eerste paragraaf van dit hoofdstuk is vermeld, is van 1959 tot 1965 het aantal grondgebruikers ≥ 1 ha in de gemeente Olst met 7% en in Wijhe met 2% verminderd. In het ruilverkavelingsgebied is van 1960-1966 het aantal grondgebruikers ≥ 1 ha verminderd met 5%.

Het aantal landbouwbedrijven in het blok is in deze zes jaar eveneens met 5% afgenomen. Deze vermindering betrof vooral het aantal kleine bedrijven (<7 ha) en ook die van 15-20 ha. Hiertegenover is het aantal middelgrote (10-15 ha) en grotere bedrijven (20-25 ha) toegenomen. In het zuiden van het blok (Olst) verminderde het aantal bedrijven < 5 ha en dat van 15-20 ha en gaven de naast hogere grootteklassen (5-7 en 20-25 ha) een uitbreiding te zien. In het noordelijke deel van het blok (Wijhe e.o.) stond tegenover een vermindering van het aantal bedrijven < 7 ha en 15-20 ha alleen een toeneming in de grootteklasse van 10-15 ha.

Tabel 6. Ontwikkeling van het aantal A+B-bedrijven

	Aantal 1)		Percentage	
	1960	1966	1960	1966
1 - 5 ha	70	50	14	10
5 - 7 ha	71	64	14	13
7 - 10 ha	105	103	20	21
10 - 15 ha	110	117	21	24
15 - 20 ha	80	70	16	15
20 - 25 ha	35	41	7	9
≥ 25 ha	39	37	8	8
Totaal	510	482	100	100

1) Exclusief fruittelers.

Bron: landbouwtellingformulieren.

Meer dan de helft (52%) van de landbouwbedrijven heeft minder dan 11 ha en bijna een derde (32%) 15 ha of meer grond. Het is vooral het aantal bedrijven ≥ 15 ha dat in Salland-West groter is dan in andere ruilverkavelingsgebieden 1) in Overijssel. Binnen het ruilverkavelingsgebied komen met name in het noorden wat meer grotere bedrijven voor. In het zuiden van het blok (Olst) komen dan ook veel meer kleine bedrijven voor (53% kleiner dan 10 ha) dan in het gebied rondom Wijhe (41%). Het grote aantal kleine bedrijven komt ook tot uitdrukking in de gemiddelde bedrijfs-groote en het aantal bedrijven van 1-10 ha per 1000 ha cultuurgrond.

Tabel 7. Gemiddelde bedrijfsgroote

	Aantal bedr. ≥ 1 ha	Opp.cult.- grond be- drijven ≥ 1 ha x)	Gem.bedrijfs- groote x)		Aantal bedr. van 1-10 ha per 1000 ha cult.- grond	
	1966	1966	(1960)	1966	(1960)	1966
Olst	160	1895	(11,8)	11,8	(44)	45
Wijhe	322	4109	(12,3)	12,8	(38)	32
Alle landbouwers	482	6004	(12,1)	12,5	(40)	36
<u>Fruittelers</u>	<u>10</u>	<u>127</u>	<u>(9,6)</u>	<u>12,7</u>		
C-grondgebruikers	77	327	(3,9)	4,2		
D-grondgebruikers	40	134	(3,5)	3,4		
S-grondgebruikers	16	198	(9,4)	12,4		

x) In ha.

Bron: landbouwteilingformulieren.

Behalve dat in het zuiden van het blok meer kleine bedrijven zijn, blijkt uit deze tabel dat ook de bedrijven daar gemiddeld kleiner zijn en dat de gemiddelde bedrijfsgroote de laatste zes jaar niet is veranderd. In het noordelijke deel van het gebied is de gemiddelde bedrijfsgroote de laatste jaren iets toegenomen. Daarnaast zijn ook de C-bedrijven gemiddeld iets groter geworden. De gemiddelde oppervlakte van de fruittelers- en S-bedrijven is aanmerkelijk toegenomen. Het aantal fruittelers- en S-bedrijven is echter slechts klein. Tenslotte zij opgemerkt dat de C-, D- en S-bedrijven ≥ 1 ha, welke ruim een vijfde (21%) van alle bedrijven ≥ 1 ha omvatten, 10% van de cultuurgrond gebruiken.

1)

		Perc. landbouwbedr.		Gem. groote in ha
		< 10 ha	≥ 15 ha	
"Salland-West"	1966	44	32	12,7
"Daarle-Hellendoorn"	1966	45	23	11,4
"Holten-Markelo"	1965	61	12	9,8

§ 4. Wijzigingen in het aantal geregistreerden (bijlagen 12 en 16 t/m 20)

De veranderingen in het aantal geregistreerden, waarop in het voorgaande reeds is gewezen, zijn in de volgende tabel samengevat.

Tabel 8. Geregistreerden in 1960 en 1966

	Aantal		Index (1960=100)
	1960	1966	
A + B-bedrijven 1): Olst	174	168	97
Wijhe	345	324	94
Totaal	519	492	95
C-geregistreerden	131	107	82
D-geregistreerden	50	58	116
S-geregistreerden	17	19	112
Alle geregistreerden	717	676	94
Geregistreerden \geq 1 ha	657	625	95

1) Incl. fruittelers.

Het aantal bedrijven \geq 1 ha is de afgelopen zes jaar slechts weinig gedaald (minder dan 1% per jaar). De veranderingen in het aantal bedrijven \geq 1 ha bestonden in de C-groep uit een vermindering (ruim 2% per jaar) en in de D-groep uit een toeneming, de S-groep bleef gelijk. De A + B-bedrijven zijn in deze zes jaar met 5% verminderd, in het zuiden van het blok met 0,5% in het noorden met 1% per jaar. Zoals reeds is opgemerkt betrof deze vermindering vooral het aantal kleine A + B-bedrijven (< 7 ha).

Welke mutaties in de groep landbouwbedrijven hebben plaatsgehad blijkt uit de volgende tabel.

Tabel 9. Mutaties in de A + B-groep in de periode 1960-1966

	totaal	Aantal bedrijven met verandering					w.v. verdwenen
		w.v. voortgezet in groep					
		A+B	fruit-telers	C	D	S	
Generatiewisseling	104	78	1	8	9	1	7
Beroepsverandering	13	3	-	9	-	-	1
Bedrijfsverandering	9	4	-	-	-	-	5
Ov. oorzaken	8	7	-	-	-	-	-
Totaal	134	92	1	17	9	1	13

De vermindering van het aantal A + B (landbouw)-bedrijven hangt zowel samen met generatiewisseling (- 26) als met beroepsverandering (- 10) en met verandering van bedrijf (- 5). Van de 104 bij generatiewisseling betrokken bedrijven had ruim een kwart (28 bedrijven) geen opvolger binnen het gezin van het bedrijfshoofd. Deze bedrijven werden vaak als D-bedrijf (9) voortgezet of opgeheven (7), terwijl er 11 door familie of vreemden in de A + B-groep werden voortgezet. Op bijna driekwart, zijnde 76 bedrijven, was een zoon of schoonzoon als opvolger. De meeste van deze opvolgers hebben het bedrijf als A + B-bedrijf voortgezet (67), anderen hebben het aangehouden als C-bedrijf (7), terwijl er slechts één in de fruitteelt ging en eveneens één zich op de veredelingsproduktie heeft toegelegd. Van alle bij generatiewisseling betrokken bedrijven is driekwart als landbouwbedrijf voortgezet.

Verder heeft de beroepsverandering in het jongste verleden een noemenswaardige rol gespeeld bij de geringe vermindering van het aantal landbouwbedrijven, meestal bleef men echter nog geregistreerd in de C-groep. Beroepsverandering betrof meestal jongere bedrijfshoofden (< 50 jaar) met kleine bedrijven.

Het aantal landbouwbedrijven verminderde ook doordat men een ander bedrijf aanvaardde, het vroegere bedrijf werd dan in meer dan de helft van de gevallen opgeheven.

In de periode 1960-1966 zijn nog 27 nieuwe bedrijven gesticht. Hiervan waren er 6 landbouwbedrijven, alle ontstaan door splitsing. De nieuwe C-, D- en S-bedrijven ontstonden, behalve door afsplitsing, meest doordat zij een of andere vorm van veehouderij hebben opgezet of uitgebreid.

Ook is de afgelopen zes jaar het aantal landbouwbedrijven vermeerderd doordat 8 vroegere C- en D-bedrijven (weer) A- of B-bedrijf zijn geworden. Door deze "tegenstroom" wordt de vermindering van het aantal landbouwbedrijven door beroepsverandering weer grotendeels tenietgedaan.

Samenvattend kan men stellen dat de vermindering van het aantal landbouwbedrijven meer verloopt via de overgang naar een andere beroepsgroep (C en D) dan door algehele opheffing van bedrijven. De vermindering van het aantal landbouwbedrijven werd de afgelopen jaren vertraagd door het ontstaan van nieuwe landbouwbedrijven en doordat vroegere C- en D-bedrijven tot de landbouwbedrijven zijn gaan behoren. De vermindering van het aantal landbouwbedrijven was mede hierdoor vrij gering.

De landbouwbedrijven die naar de C- en D-groep zijn overgegaan waren bijna alle kleiner dan 10 ha. De D-bedrijven hielden bijna drie vijfde (58%) van hun grondgebruik aan en zijn bijna alle kleiner geworden. De C-bedrijven hebben ruim driekwart (77%) van hun grond gehouden, van de 17 bedrijven hebben er 10 nog dezelfde oppervlakte, terwijl er vijf zijn verkleind.

Tenslotte zijn in de afgelopen 6 jaar 51 (van de 181) C- en D-bedrijven opgeheven, bijna al deze bedrijven waren kleiner dan 5 ha. De reden van verdwijnen was meest opheffing van het grondgebruik en/of veehouderij, bij de D-bedrijven was overlijden een vaak voorkomende reden. Overgang van landbouwbedrijven naar deze beroepsgroepen kan dan ook betekenen

dat vele van deze bedrijven binnen vrij korte tijd geheel worden opgeheven.

§ 5. De oppervlakte vrijgekomen grond in de periode 1960-1966

In de jaren 1960 tot 1966 is 7% van de cultuurgrond vrijgekomen. Hoewel het grootste deel is vrijgekomen bij de landbouwbedrijven was ook de bijdrage uit de andere groepen belangrijk.

Tabel 10. Vrijkomen van cultuurgrond in de periode 1960-1966

	Oppervlakte vrijgekomen grond in ha					
	totaal	in de beroepsgroep				
		landbou- wers	fruit- telers	C	D	S
Opheffen van bedrijven	227	126	2	66	24	9
Overgang naar de C-groep	25	25	-	-	-	-
Overgang naar de D-groep	22	22	-	-	-	-
Overgang naar de S-groep	7	2	-	5	-	-
Bedrijfsverkleining	222	147	-	24	23	28
Totaal	503	322	2	95	47	37

Bron: landbouwtellingformulieren.

Het vrijkomen van grond had voor een groot deel van de oppervlakte betrekking op het opheffen van bedrijven. De rest betrof bedrijfsverkleining, al of niet gepaard gaande aan verandering van beroepsgroep. Zo is bij de overgang naar de C- en D-groep bijna 50 ha grond vrijgekomen.

Waar de vrijgekomen grond terechtgekomen is blijkt uit de volgende tabel.

Tabel 11. Bestemming vrijgekomen oppervlakte cultuurgrond 1960-1966

	Aangewende oppervlakte grond in ha					
	totaal	in de beroepsgroep				
		landbou- wers	fruit- telers	C	D	S
Vergroting van bedrijven	354	230	14	37	2	71 2)
Nieuwe bedrijven	57	32	-	6	17	2
Niet-agrarische bestem.	38	-	-	-	-	-
Overige mutaties 1)	19	17	-	-	2	-
Totaal	468	279	14	43	21	73

1) Voorheen C in 1966 AB 10 ha meer grond, idem D nu AB 7 ha meer en idem C nu D 2 ha meer grond.

2) Grotendeels bestaande uit in eigen exploitatie nemen van verpacht land buiten het blok.

Voor zover kan worden nagegaan is de vrijgekomen grond voor ongeveer de helft terechtgekomen bij reeds bestaande landbouwbedrijven en voor een beperkte oppervlakte bij nieuw-ontstane bedrijven. De grond welke aan de agrarische bestemming is onttrokken is merendeels gebruikt voor dorpsuitbreiding en voor de steenfabricage.

§ 6. Verkaveling (bijlagen 21 en 22)

Volgens de gegevens van de C-D-bedrijfsregistratie hebben de landbouwbedrijven gemiddeld bijna 3 kavels 1) met een gemiddelde grootte van 4,5 ha. Bijna de helft (47%) van de bedrijven heeft 1 of 2 kavels, terwijl 28% van de bedrijven 4 of meer kavels heeft. Het gemiddelde aantal kavels per bedrijf is veelal kleiner en de gemiddelde kaveloppervlakte is veelal groter dan in de meeste andere ruilverkavelingsgebieden in deze provincie.

In de grootteklassen neemt naarmate de bedrijven groter zijn de gemiddelde kavelgrootte toe, de bedrijven van 20-25 ha hebben gemiddeld de meeste kavels.

Hoewel het gemiddelde aantal kavels in de onderscheiden doelgebieden weinig uiteen loopt, zijn er in het noorden van het blok aanzienlijk meer bedrijven met maar één kavel.

Tabel 12. Verkaveling op landbouwbedrijven

	Gem.aant. kavels p. bedrijf	Gem.ka- velgrootte in ha	Percentage bedrijven met		
			1 en 2 kavels	3 en 4	5 en meer
Wijhe	2,9	4,67	51	33	16
Olst	3,0	4,21	41	44	15
R.v.k.-gebied	2,9	4,51	47	36	17

Bron: C.D.

Uit de verdeling naar rechtsvorm van gebruik blijkt dat bijna twee derde (64%) van de kavels eigendom is. De eigendomskavels zijn gemiddeld groter dan de pacht kavels.

Het grondgebruik blijft doorgaans beperkt tot het ruilverkavelingsgebied; van de bij alle geënquêteerden in gebruik zijnde grond ligt slechts 2,5% buiten het blok.

1) Als een kavel is beschouwd een stuk grond van één gebruiker dat geheel door grond van anderen is omringd of door wegen en/of waterlopen. Doorsnijdingen met een leiding zijn als 2 kavels beschouwd.

§ 7. Eigendom en pacht (bijlage 23)

Het eigendom-gebruik van alle cultuurgrond in het landbouwgebied Olst en Wijhe verminderde van 66% (1910) via 62% (1930) tot 60% (1955 en 1959). Hierna is het eigendom-gebruik weer wat toegenomen tot 62% in 1966.

Uit de C-D-gegevens blijkt dat twee derde (68%) van de cultuurgrond van de landbouwbedrijven eigendom is van de gebruikers. In de groep van de grootste bedrijven (≥ 25 ha) wordt gemiddeld meer grond gepacht (44%). Verder is er in deelgebied Olst wat meer eigendom (70%) dan in Wijhe (67%). De fruittelers hebben bijna al hun grond in eigendom (92%).

Van alle landbouwers te zamen heeft ruim de helft (55%) alle grond in eigendom en een kwart heeft meer dan de helft van het grondgebruik gepacht. Relatief veel volledige pachtbedrijven zijn er in de oppervlakte-groepen 15-20 ha (29%) en ≥ 25 ha (41%). Deelgebied Wijhe, met de meeste grote bedrijven, telt meer volledige pachtbedrijven (20%) dan Olst (14%).

Voor het grootste deel van het pachtland is een schriftelijk contract. Aangenomen mag worden dat minder dan 1/8 deel mondeling wordt gepacht. Bijna alle schriftelijke pacht is als veilig te beschouwen, d.w.z. dat de gebruiksrechten voor meerdere jaren zijn gegarandeerd.

Volgens de C.B.S.-gegevens van het landbouwgebied Olst en Wijhe was in 1966 bijna een vijfde deel (19%) van het pachtland gepacht van ouders. Van al het pachtland is bijna twee derde eigendom van particulieren (landbouwers 25%, overige particulieren 37%) en 37% van rechtspersonen (overheid 5%, overige rechtspersonen 32%).

§ 8. Bedrijfsgebouwen en nutsvoorzieningen (bijlagen 24 t/m 31)

Uit de gegevens van de Landbouwtelling 1961 is op te maken dat er in het gebied veel oude boerderijen staan. In Olst en Wijhe is 70% van de hoofdbedrijfsgebouwen meer dan 50 jaar oud (gebouwd vóór 1914) tegenover 53% in Overijssel.

Driekwart van de bedrijfsgebouwen van de landbouwers is eigendom van de gebruiker. Naarmate de bedrijven kleiner zijn, zijn de gebouwen meer in eigendom. In Olst, met meer kleine bedrijven is een groter deel van de gebouwen eigendom van de gebruiker dan in Wijhe (resp. 82% en 73%).

Volgens de gegevens van de bedrijfsregistratie zijn alle geënquêteerde bedrijven aangesloten op het elektriciteitsnet en kan vier vijfde van de landbouwbedrijven gebruik maken van krachtstroom. Meer dan de helft (57%) van de landbouwbedrijven is aangesloten op het waterleidingnet en vier vijfde heeft telefoon. In deelgebied Wijhe zijn aanzienlijk meer bedrijven aangesloten op de waterleiding dan in Olst (resp. 61% en 49%), ook zijn er in Wijhe relatief meer bedrijven met krachtstroom en telefoon.

Een onderdeel van de C-D-bedrijfsregistratie was ook de beoordeling van de doelmatigheid en het onderhoud van de woningen en de bedrijfsgebouwen. De doelmatigheid en het onderhoud van zowel de woningen als de

bedrijfsgebouwen is door de enquêteurs voor twee derde als matig ge-
waardeerd en voor rond 7% als slecht.

De aanwezige stalruimte, tasruimte en ruimte voor landbouwwerktui-
gen werd voor eveneens twee derde als matig gekwalificeerd en voor 8%
als slecht.

Op de helft van de bedrijven blijkt de erfruimte verhard te zijn en op
slechts 5% onverhard, de rest is semi-verhard. De toegangsweg tot het
bedrijf is bij slechts een zesde (17%) van de landbouwbedrijven verhard
en bij driekwart semi-verhard. Wat de erfverharding betreft is de situa-
tie in Wijhe gunstiger dan in Olst (resp. 54% en 41% verhard). Behalve de
erfverharding verdient ook de verharding van de toegangswegen tot de
boerderijen veel aandacht. De bereikbaarheid van de meeste boerderijen
is, zeker in de winter, niet voldoende. Dit klemt te meer daar nu reeds,
maar vooral in de toekomst, transporten van landbouwprodukten (o.a.
tankauto's voor melk) en grondstoffen (b.v. aanvoer van veevoer en
kunstmest) in grote hoeveelheden plaatshebben (bulktransport).

Een belangrijk onderdeel van de gebouwen zowel als van de runveehou-
derij is de stalling van het melkvee. Op verscheidende bedrijven zijn de
gebouwen onvoldoende aangepast aan de bedrijfsgrootte. Zo moet op 15%
van de onderzochte landbouwbedrijven het melkvee in twee of meer stallen
worden ondergebracht. Dit zijn meestal bedrijven groter dan 10 ha en be-
drijven met een stalcapaciteit van 20 of meer melkkoeien. Dat deze situa-
tie een doelmatige bedrijfsvoering en een rationele arbeidsaanwending in
de weg staat, is zonder meer duidelijk.

De helft van de onderzochte bedrijven (207 stuks) heeft een stalcapaci-
teit van minder dan 20 melkkoeien, bijna al deze bedrijven zijn kleiner
dan 15 ha. Vergroting van deze bedrijven en aanpassing aan de eisen voor
een efficiënte melkveehouderij van b.v. minimaal 20 melkkoeien zal hier
gepaard moeten gaan met uitbreiding van de melkveestalling. Uitbreiding
in de bestaande stal kan alleen daar waar nog jongvee in de hoofdstal
staat een gehele of gedeeltelijke oplossing geven. Dit betreft echter maar
30% van deze 207 bedrijven, waarbij aangetekend moet worden dat deze
uitbreiding veelal beperkt zal zijn, want de meeste van deze bedrijven
hebben slechts plaats voor minder dan 5 stuks jongvee in de hoofdstal.
Voor de overige bedrijven, welke helemaal geen jongvee in de hoofdstal
hebben, zullen de problemen van uitbreiding van de veestalling bij groter
wordende veestapel vaak veel groter en kostbaarder zijn.

De andere helft van de bedrijven (205 stuks) heeft stalruimte voor 20
of meer melkkoeien. Hiervan zijn 87 bedrijven kleiner dan 15 ha, uitbrei-
ding van grondgebruik en veehouderij zal op deze bedrijven doorgaans
geen directe problemen geven bij de veestalling. Bij de bedrijven die 20
of meer koeien kunnen stallen zijn echter wel 47 bedrijven waar de koeien
in meer dan één stal zijn ondergebracht. Voor deze bedrijven vormt de
veestalling een duidelijk knelpunt bij de bedrijfsvoering. In dit verband is
ook van belang dat 73% van de bedrijven met een grotere stal geen jong-
veestanden in de hoofdstal heeft, hetgeen uitbreiding voor melkvee in de
bestaande stal vrijwel uitsluit. De andere 27% bedrijven hebben meest 5 à
10 jongveestanden in de hoofdstal en zijn dus in hun uitbreiding ook min of
meer beperkt.

HOOFDSTUK III

De landbouwbedrijven

§ 1. Grondgebruik en bedrijfstype

a. Grondgebruik (bijlagen 32 t/m 35)

Zoals vrijwel overal op de gemengde bedrijven ontwikkelde zich ook in dit gebied het grondgebruik in de richting van meer grasland ten koste van het bouwland. Van 1955 tot 1965 verminderde het percentage bouwland in de gemeente Wijhe van 20% tot 10% en in Olst van 26% tot 19% van de cultuurgrond.

Op de landbouwbedrijven in het blok is van 1960 tot 1966 het grasland uitgebreid van 79% tot 89% van de cultuurgrond. Het bouwland nam hier-
tegenover in betekenis af, evenals de oppervlakte boomgaard. Opvallend

Tabel 13. Grondgebruik

	Perc. cultuurgrond in gebruik als					
	bouwland		grasland		boomgaard	
	1960	1966	1960	1966	1960	1966
Landbouwers: Olst	21	17	74	81	5	2
Wijhe	14	6	82	92	4	1
totaal	17	9	79	89	4	2
Fruittelers	4	10	21	28	74 1)	61 1)
Alle grondgebruikers	16	9	79	88	5	3

1) Inclusief 1% tuinland.

is hierbij dat in het noordelijke deel van het blok (Wijhe) het al weinige bouwland het meest verminderde. Bij het kleine aantal fruittelers verminderde de relatieve betekenis van de oppervlakte boomgaard, doordat twee boeren fruitteler werden, terwijl zij nog een aanzienlijke oppervlakte bouw- en grasland behielden.

De vermindering van de oppervlakte bouwland is het gevolg van een steeds verder gaande ontmenging. Zo is het aantal landbouwbedrijven zonder bouwland toegenomen van 4% in 1960 tot ruim een derde (34%) in 1966. Ook het aantal bedrijven waar het bouwland van vrijwel geen betekenis is (< 1 ha bouwland) is toegenomen (van 25% tot 31%). Hiertegenover is het aantal bedrijven met 1-2,5 ha bouwland sterk verminderd (van 40% tot 21%), alsook die met 2,5 ha of meer bouwland (van 31% tot 14%). De ontmenging is het verste doorgevoerd in deelgebied Wijhe, waar 71% van

de bedrijven geen of minder dan 1 ha bouwland heeft.

De oppervlakte bouwland die ten opzichte van 1960 met bijna de helft is teruggelopen, wordt voor bijna driekwart (72%) beteeld met granen en voor een kwart (24%) met hakvruchten. De granen bestaan voor slechts 4% uit tarwe, de rest is ongeveer gelijke oppervlakten rogge, gerst en haver. De helft van de hakvruchten is aardappelen en een kwart is suikerbieten. Het areaal suikerbieten was in 1966 in het gehele blok niet groter dan 40 ha.

b. Bedrijfstype (bijlagen 36 t/m 38)

Ten einde een duidelijker inzicht te krijgen in het productiepatroon van de in dit gebied als "gemengd" bekend staande bedrijven zijn de landbouwbedrijven (A + B) nader geanalyseerd. Hiertoe zijn naar analogie van het z.g. "VAT-systeem" 1) de bedrijven ingedeeld in diverse groepen bedrijfstypen. In afwijking van genoemd systeem, waar gewerkt is met arbeidsbehoefthenormen, berust in dit gebied de indeling op de omrekening van alle oppervlakten en diersoorten tot z.g. "bewerkingseenheden" 2). Het totale aantal bewerkingseenheden per bedrijf kan gezien worden als de productieomvang en is een goede vergelijkingsbasis voor de bedrijven onderling.

Op grond van de per bedrijf gevonden verhouding tussen het aantal bewerkingseenheden voor rundveehouderij, akkerbouw, tuinbouw en veredelingsproductie zijn voor de landbouwbedrijven de volgende bedrijfstypen onderscheiden (voor toelichting zie bijlage 36):

veehouderijbedrijven	178 (58%)
gemengde bedrijven	100 (21%)
gemengde bedrijven met veredelingsproductie	90 (19%)
overige bedrijven	13 (2%)

De benaming van deze bedrijfstypen duidt erop, waarop bij deze bedrijven het accent van de produktie ligt. De z.g. veehouderijbedrijven hebben meer dan 75% van de bewerkingseenheden voor grondgebonden vee en minder dan 25% voor de overige produktietakken. De gemengde bedrijven hebben 55% of meer van de bewerkingseenheden voor het grondgebonden vee en soms 25% of meer voor akkerbouw en tuinbouw. De bedrijven met veredelingsproductie hebben ten minste 25% van de bewerkingseenheden voor dit bedrijfs onderdeel.

Bijna drie vijfde van de landbouwbedrijven is veehouderijbedrijf. Naarmate de bedrijven groter zijn neemt het percentage veehouderijbedrijven toe. Zo bestaan de oppervlaktegroepen van 5-10 ha voor ongeveer de helft uit veehouderijbedrijven, die van 10-20 ha voor ongeveer twee

1) Zie o.m.: "Agrarische bedrijfstypen 1967", Ministerie van Landbouw en Visserij, 1964.

2) Bewerkingseenheden zijn verhoudingsgetallen voor de omvang van de bewerking in de verschillende produktierichtingen en als zodanig vormen zij een maat voor de productieomvang van bedrijven en bedrijfs-onderdelen uit de gezichtshoek van de bewerking. Zie ook "Landbouwcijfers 1967", blz. 226.

derde en de grotere bedrijven voor driekwart. De gemengde bedrijven zonder veredeling maken in de meeste grootteklassen een vijfde van het aantal uit, alleen in de groep van 7-10 ha zijn er meer (28%) en in die van 10-15 ha en ≥ 25 ha minder (16%). Het bedrijfstype met meer veredeling blijft vrijwel beperkt tot de bedrijven met minder dan 15 ha grond, met name bij de bedrijven kleiner dan 7 ha.

Een aanzienlijk verschil in bedrijfstypen is er tussen de deelgebieden. In het noordelijke deel van het blok (Wijhe) zijn de veehouderijbedrijven (71%) het meest voorkomende bedrijfstype, terwijl in Olst alle drie de typen in vrijwel gelijke mate voorkomen.

De veredelingsproductie is in "Salland-West" op meer bedrijven van betekenis dan in "Daarle-Hellendoorn", maar op minder bedrijven dan in "Holten-Markelo" (zie staatje).

Perc. landbouwbedrijven met veredelingsproductie 1)

	1-5 ha	5-7 ha	7-10 ha	10-15 ha	totaal
Salland-West	48	27	19	20	19
Daarle-Hellendoorn	25	25	17	12	17
Holten-Markelo	38	46	18	23	37

1) D.w.z. $\geq 25\%$ van de bewerkingseenheden wordt gevormd door veredelingsproductie.

Vooraf bij de allerkleinste bedrijven zijn er in Salland-West aanzienlijk meer met veredelingsproductie dan in de andere gebieden.

Aangaande de ontwikkeling van het bedrijfstype in de toekomst is aan de geënquêteerden de vraag gesteld in welke richting zij hun bedrijf zouden willen ontwikkelen indien ruilverkaveling hiertoe mogelijkheden zou bieden. De meeste bedrijfshoofden (86%) dachten aan een zelfde bedrijfsvoering als op het moment van de enquête. Slechts 14 bedrijfshoofden wilden meer bouwland - van wie 2 geheel op bouwland willen overstappen - en maar 7 bedrijfshoofden willen in de fruitteelt gaan van wie 3 volledig. Verder gaven 38 bedrijfshoofden te kennen meer grasland te willen hebben, de helft van hen denkt aan een volledig weidebedrijf.

Volgens deze gegevens zijn grote wijzigingen in de bedrijfstypen in dit gebied voorshands niet te verwachten en zal de ontwikkeling in het recente verleden zich ook in de nabije toekomst voortzetten. Hierbij dient men echter wel te bedenken dat veranderingen vooral ontstaan door de algemene ontwikkelingstendentie in de landbouw, terwijl de mogelijkheden die de ruilverkaveling biedt op dit moment zeker niet bij alle boeren voldoende bekend zullen zijn.

§ 2. De fruitteelt (bijlagen 39 en 40)

De oppervlakte cultuurgrond in het blok werd in 1960 voor 5,3% en in 1966 voor 3% beteeld met tuinbouwgewassen. Het areaal tuinbouwgewassen is in deze jaren teruggelopen van 370 tot 206 ha, of wel met 44%. Bijna het gehele tuinbouwareaal bestaat uit fruit (pit- en steenvruchten), slechts 4%

wordt beteeld met groenten, kleinfruit of boomkwekerijgewassen. Na deze algemene beschouwing zal verder alleen worden ingegaan op de betekenis van de fruitteelt.

Olst en Wijhe behoren tot de zeer weinige gemeenten in Overijssel, waar de fruitteelt lange tijd een "gewoon" onderdeel van het landbouwbedrijf was en waar dientengevolge een meer aanzienlijke oppervlakte met fruit werd beteeld. De oppervlakte fruit is in verband met de veranderende structuur van de (landbouw)bedrijven sterk achteruitgegaan. Aanzienlijke oppervlakten "boeren"-fruit werden gerooid en niet meer ingeplant, wat voor vele bedrijven een ontmenging betekende. De oppervlakte fruit in het ruilverkavelingsgebied is van 1960 tot 1966 met 45% verminderd (van 358 ha tot 198 ha). Vooral op de landbouwbedrijven en op de bedrijven in de C-, D- en S-groep nam de oppervlakte fruit sterk af. Alleen bij de kleine groep fruittelers (10) is het areaal fruit toegenomen. Hiermee gaat het fruit hoe langer hoe meer naar de gespecialiseerde fruitteeltbedrijven. Zo werd in 1960 nog ruim twee derde (69%) van de oppervlakte fruit in het blok aangetroffen op de landbouwbedrijven tegenover nog de helft in 1966. De specifieke fruitteeltbedrijven exploiteerden in 1960 slechts 18% van de oppervlakte fruit en in 1966 reeds twee vijfde deel (39%).

Tabel 14. Ontwikkeling van de oppervlakte fruit

	Aantal ha		Percentage		Index aantal ha (1960=100)
	1960	1966	1960	1966	
Landbouwbedrijven					
Wijhe	154	57	43	29	37
Olst	93	41	26	21	44
Totaal	247	98	69	50	40
Fruittelers	64	78	18	39	122
C-groep	15	7	4	3	47
D-groep	17	9	5	5	53
S-groep	15	6	4	3	40
Alle grondgebruikers	358	198	100	100	55

Bron: landbouwtellingformulieren.

Dat vooral (oude) grasboomgaarden werden gerooid blijkt hieruit dat in 1960 nog twee derde van de oppervlakte fruit bestond uit grasboomgaard en in 1966 nog twee vijfde deel (40%). De vermindering van de oppervlakte grasboomgaard is dus ongeveer even groot als de totale vermindering van de oppervlakte fruit. Hieruit kan worden afgeleid dat de aanplant van fruit in de afgelopen jaren zeer gering moet zijn geweest. Een met dit voorgaande samenhangende onderscheid tussen landbouwbedrijven en fruitbedrijven is dat in 1966 het fruitareaal op de landbouwbedrijven voor bijna 80% bestond uit grasboomgaard, terwijl op de fruitbedrijven de oppervlakte

vlakte hoogstam te verwaarlozen was.

Het fruit in het ruilverkavelingsgebied bestond in 1966 voor vier vijfde deel uit appels en voor 15% uit peren. Op de landbouwbedrijven is de laatste 6 jaren de betekenis van de appels wat toegenomen (tot 86%), terwijl op de fruitteeltbedrijven het areaal peren werd uitgebreid (tot 20%).

De grote vermindering van het fruitareaal was vrijwel alleen het gevolg van de vermindering van het aantal bedrijven met fruit. Zo was in 1960 nog op ruim de helft (52%) van de landbouwbedrijven fruitteelt aanwezig, in 1966 nog op een vijfde deel (21%). Daarnaast liep ook het aantal C-, D- en S-bedrijven met fruit sterk terug. De teelt van pit- en steenvruchten is slechts rendabel indien de aanwezige oppervlakte fruit per bedrijf voldoende is om ten minste één gespecialiseerde vaste arbeidskracht werk te geven. Tot voor kort betekende dit een oppervlakte fruit van 4 à 5 ha per bedrijf. Aan deze voorwaarden voldoen thans in feite alleen de gespecialiseerde fruitteeltbedrijven. Van de 100 landbouwbedrijven met fruit waren er in 1966 slechts 6 met een oppervlakte fruit van 3-5 ha, op deze bedrijven speelde de grasboomgaarden een minder grote rol dan op de andere landbouwbedrijven met fruit. De andere bedrijven hadden 1-3 ha (36) of minder dan 1 ha (58) fruit. De 28 C-, D- en S-bedrijven met fruit hadden ook meest minder dan 1 ha en slechts 3 meer dan 2 ha fruit.

Omtrent de toekomstige mogelijkheden van de fruitteelt, in diverse rapporten 1) uitvoerig belicht, kan het volgende worden gezegd. In de IJsselstreek liggen complexen stroomruggronden die goed geschikt zijn voor de fruitteelt. Tussen deze complexen van gronden liggen bodemlagen die een voor fruitteelt goed geschikt profiel hebben, maar waar de waterhuishouding nog te wensen overlaat. Indien de thans plaatshebbende verbeteringen in het Waterschap Salland voltooid zullen zijn, zullen ook deze gronden geschikt zijn voor fruitteelt. De oppervlakte voor fruitteelt geschikte gronden zal dan toenemen tot ca. 2000 ha. Deze gronden zijn hoofdzakelijk gelegen in het territoire van de gemeenten Olst en Wijhe.

Wat er ten aanzien van de ontwikkeling van de fruitteelt in het blok bij de boeren en fruittelers leeft blijkt uit de C-D-bedrijfsregistratie (bijlage 38). Slechts 9 landbouwers, of hun zoons, willen hun bedrijf ontwikkelen in de richting van de fruitteelt. Twee van hen dachten aan een volledig fruitteeltbedrijf. Uit deze gegevens kan geconcludeerd worden dat voorlopig nog geen grote uitbreiding van de fruitteelt is te verwachten.

§ 3. Veehouderij

a. Rundveehouderij (bijlagen 41 t/m 46)

In deze streek met voor het merendeel weidebedrijven is de voornaamste tak van rundveehouderij vanzelfsprekend het melkvee. Daarnaast wordt op een derde van de landbouwbedrijven ook weidemestvee gehouden, gemiddeld ruim 4 stuks per bedrijf. Kalvermesterij komt maar op weinig

1) Zie "De fruitteelt in Overijssel", "De Tuinbouw in Overijssel" en "Overijssel en tuinbouw". Uitgaven van het Provinciaal Onderzoek Centrum voor de land- en tuinbouw in Overijssel.

bedrijven voor (5%). In de grootteklasse neemt het aantal melkkoeien per 100 ha grasland af bij toenemende bedrijfsgrootte, waartegenover dan de jongveebezetting en ook de vetweiderij in betekenis toenemen.

Het aantal melkkoeien per bedrijf is in de periode 1960-1966 met ruim 2,5 toegenomen van 12,2 tot 14,8. Behalve de beperkte toeneming van de gemiddelde bedrijfsgrootte heeft hiertoe ook bijgedragen de eerder genoemde inkrimping van de oppervlakte bouwland per bedrijf alsook de intensivering van het graslandgebruik. Dit laatste betreft het aantal melkkoeien per 100 ha grasland dat van 122 tot 132 is toegenomen. De volgende tabel geeft enkele belangrijke gegevens van de melkveehouderij op de landbouwbedrijven.

Tabel 15. Melkveehouderij 1966

	Aantal be- Gem.aantal melk- drijven m. koeien per melkvee 100 ha bedrijf grasland			Aantal bedrijven met			
				1-9	10-14	15-19	≥ 20
1- 5 ha	50	162	5,8	50	-	-	-
5- 7 ha	64	155	8,0	49	14	1	-
7-10 ha	103	151	11,2	30	61	12	-
10-15 ha	117	139	15,7	3	37	63	14
15-20 ha	68	126	19,6	4	4	25	35
20-25 ha	41	121	23,4	-	1	7	33
≥25 ha	37	108	27,9	1	-	3	33
Totaal	480	132	14,8	137	117	111	115
Wijhe	321	131	15,7	77	79	81	84
Olst	159	135	13,2	60	38	30	31

Bron: landbouwtellingformulieren.

De veedichtheid (aantal koeien per 100 ha grasland) is de laatste zes jaar vooral toegenomen op de bedrijven van 7-25 ha. Het aantal koeien per bedrijf is op de kleine bedrijven (< 10 ha) gemiddeld met 1 à 2 toegenomen en op de bedrijven ≥ 10 ha in elke grootteklasse met rond 3 stuks. De toeneming van het aantal melkkoeien per bedrijf heeft tot gevolg dat op bijna de helft (47%) van de landbouwbedrijven 15 of meer en op een kwart (24%) 20 of meer melkkoeien worden gehouden.

De rundveehouderij in "Salland-West" heeft zich voor wat betreft de intensiteit van het graslandgebruik tot een vrijwel gelijk niveau ontwikkeld als in andere ruilverkavelingsgebieden in Overijssel, hetgeen duidelijk blijkt uit tabel 16 (zie blz. 33).

Zoals uit het voorgaande blijkt is er naarmate de bedrijven kleiner zijn een grotere melkveedichtheid. Op deze bedrijven kan daarom eveneens een intensiever graslandgebruik worden verondersteld. Bij de berekening van het aantal grootveeëenheden per ha grasland + voedergewassen

Tabel 16. Rundveehouderij op landbouwbedrijven

		Aant.melk- koeien p. 100 ha grasland	Aantal kalveren + pinken per 100 melk- koeien	Proc.bedr. met weide- mestvee 1)	Proc. grasland van de cultuur- grond
"Salland-West"	1966	132	95	33 (4,1)	89
"Daarle-Hellendoorn"	1966	134	97	27 (3,3)	82
"Holten-Markelo"	1965	136	111	31 (2,9)	77

1) Tussen haakjes aantal dieren per bedrijf.

Bron: landbouwtellingformulieren.

komt dan ook naar voren dat naarmate de bedrijven kleiner zijn er meer vee per ha wordt gehouden. Het aantal grootveeëenheden per ha grasland is op de landbouwbedrijven in Salland-West nagenoeg even groot als in Holten-Markelo (resp. gemiddeld 2,0 en 2,1 grootveeëenheden). De gegevens van Holten-Markelo zijn echter van één jaar eerder, zodat in Salland-West een iets minder intensief graslandgebruik kan worden verondersteld, met name bij de grotere bedrijven.

Een indruk van de produktiviteit van het melkvee verschaffen de gegevens van de melkcontroleverenigingen Olst en Wijhe. Bij de gecontroleerde koeien in het blok is de laatste jaren de melkgift niet veranderd, wel is het gemiddelde vetgehalte verbeterd. Het merendeel van de gecontroleerde koeien in het blok behoort tot het M.R.IJ.-veeslag. Uit de vergelijking met alle gecontroleerde M.R.IJ.-vee in Overijssel blijkt dat de produktiviteit van de koeien in Olst en Wijhe, zowel wat kg-opbrengst als wat vetgehalte betreft, duidelijk boven het provinciale niveau ligt.

Ruim de helft (53%) van de geënquêteerde landbouwbedrijven is aangesloten bij het rundveestamboek. Deze belangstelling voor de veeverbetering neemt toe met de bedrijfsgrootte en is in Olst iets groter dan in Wijhe.

Het regelmatig berekenen van voederrantsoenen is minder algemeen (22%), doch komt toch meer voor dan in Holten-Markelo (17%). Verder is nog bekend dat op een kwart van de bedrijven het hooi wordt geventileerd.

Meer dan een kwart (27%) van de onderzochte bedrijven schaaft regelmatig vee in bij andere, dit zijn bijna alle kleinere bedrijven (<15 ha). De verschillen in intensiteit van het graslandgebruik zoals die uit eerder genoemde cijfers naar voren kwamen blijken dus iets te moeten worden afgezwakt. Dat deze verschillen er niettemin wel zijn blijkt o.m. uit het feit, dat op de kleinere bedrijven een groter percentage grasland wordt gemaaid voor hooien en kuilen. Van alle geënquêteerde bedrijven wordt 87% van het grasland gemaaid, driekwart voor hooien en een kwart voor inkuielen. In deelgebied Wijhe, waar relatief meer grasland is, wordt aanzienlijk meer gemaaid (93%) dan in Olst (73%), waar het bouwland een grotere rol kan spelen bij de voederwinning.

b. Varkens en kippen (bijlagen 47 t/m 50)

Naast het rundvee is de veredelingsproductie, met name de varkenshouderij, een belangrijk onderdeel van de landbouwbedrijven.

Tabel 17. Varkenshouderij op landbouwbedrijven

	Aantal bedrijven		Perc. 1) bedrijven	
	1960	1966	1960	1966
Bedrijven met				
- alleen mestvarkens	59	112	12	23
- alleen fokvarkens	221	138	43	29
- mest- en fokvarkens	<u>133</u>	<u>98</u>	<u>26</u>	<u>20</u>
- varkens	413	348	81	72

1) Van alle landbouwbedrijven.

Het aantal landbouwbedrijven waar varkens worden gehouden is de laatste jaren verminderd van vier vijfde tot 72%. Vooral het aantal bedrijven met alleen fokzeugen is aanzienlijk verminderd, hiertegenover is het aantal bedrijven met mestvarkens toegenomen. De varkenshouderij heeft zich dus meer ontwikkeld in de richting van de mesterij. Nog belangrijker was echter de sterke uitbreiding van het aantal dieren per bedrijf dat meer dan verdubbelde. Hierdoor is het aantal bedrijven met grotere eenheden per diersoort aanzienlijk toegenomen, het aantal bedrijven met kleine eenheden overheerst echter nog.

Tabel 18. Omvang van de varkenshouderij 1)

	Aantal per bedrijf				Aantal bedrijven met			
	mestvar-		fokzeugen		≥ 50 mest-		≥ 20 fok-	
	kens				varkens	zeugen		
	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966
Bedrijven met								
- alleen mestvarkens	21,2	48,2			9	43		
- alleen fokvarkens			6,2	13,0			10	26
- mest- en fokvarkens	<u>8,8</u>	<u>20,5</u>	<u>5,7</u>	<u>10,3</u>	-	11	4	15
- varkens	12,6	35,3	6,0	11,9	9	54	14	41

1) Op landbouwbedrijven.

Dat de varkenshouderij vooral de belangstelling heeft op de bedrijven van 7-15 ha blijkt uit het aantal bedrijven met varkens dat hier het grootste is (ruim 80%). In de andere grootteklassen worden op rond twee derde van de bedrijven varkens gehouden, hier is het aantal bedrijven met varkens - behalve op de kleinste bedrijven (< 5 ha) - aanzienlijk meer afge-

nomen.

In het zuiden van het blok (Olst) is én door meer bedrijven met varkens én door aanzienlijk grotere eenheden de varkenshouderij van meer betekenis dan in het noorden. In Olst, met gemiddeld wat kleinere bedrijven, is vooral de varkensmesterij meer gaan betekenen.

Ook uit de gegevens van de bedrijfsregistratie blijkt dat in Olst de varkenshouderij een grotere rol speelt. Op de helft van de geëquëteerde bedrijven werden grotere eenheden varkens gehouden (≥ 50 mestvarkens of ≥ 10 fokvarkens) tegenover maar 17% in Wijhe.

Aan de doelmatigheid van de varkenshouderij kan nog veel verbeterd worden. Zo heeft ruim driekwart van de bedrijven met 50 of meer mestvarkens deze op meer dan één plaats gestald, terwijl de fokvarkens nog meer verspreid zijn gehuisvest. De stallen voor mestvarkens hebben meest een capaciteit van minder dan 100 stuks, een vijfde (14 stallen) was groter.

De verminderde belangstelling voor de pluimveehouderij blijkt uit de teruggang van het aantal landbouwbedrijven met leghennen (van 88% in 1960 tot 62% in 1966). Hoewel daartegenover het aantal leghennen per bedrijf is toegenomen (van 126 tot 149), zijn de meeste pluimveestapels toch te klein om van betekenis te zijn voor de inkomensvorming. Op slechts 25 bedrijven (w.v. 20 landbouwers) waren in 1966 500 of meer leghennen. De slachtkuikmesterij was in 1966 voor een 7-tal bedrijven (4 landbouwers) een bedrijfsonderdeel van betekenis. De meer omvangrijke pluimveehouderij tenslotte komt praktisch alleen voor op de bedrijven met minder dan 15 ha grond.

§ 4. Produktieomvang (bijlagen 51 t/m 53)

De belangrijkste onderdelen van de bedrijven in dit gebied zijn de rundveehouderij en de veredelingsproduktie. Daarnaast is op een aantal bedrijven ook nog akkerbouw en fruitteelt. Alle bedrijfsonderdelen tezamen vormen de produktieomvang. Ten einde de totale produktieomvang te kunnen bepalen en onderlinge vergelijkingen mogelijk te maken, zijn de diverse bedrijfsonderdelen op één noemer gebracht door omrekening met bewerkingseenheden (zie § 1 van dit hoofdstuk).

Het gemiddelde aantal bewerkingseenheden per bedrijf, dat vanzelfsprekend toeneemt bij hogere grootteklassen, is gemiddeld voor de landbouwbedrijven ruim 1 650. De produktieomvang die van bedrijf tot bedrijf sterk uiteenloopt, wordt door velerlei factoren bepaald. In de eerste plaats is de produktieomvang afhankelijk van de oppervlakte cultuurgrond, daarnaast speelt de intensiteit van de bedrijfsvoering een grote rol evenals ook de veredelingsproduktie. Zo zijn er kleinere bedrijven met veel en grotere bedrijven met weinig bewerkingseenheden. Bedrijven met een grotere produktieomvang, b.v. 1 500 of meer bewerkingseenheden (53% van de bedrijven) zijn er bij het meest voorkomende type "veehouderij-bedrijven" iets meer dan bij de andere twee bedrijfstypen.

Op de landbouwbedrijven in dit gebied komt ongeveer driekwart van de bewerkingseenheden voor rekening van de rundveehouderij (melkvee 61%)

en 14% voor de veredelingsproduktie. De akkerbouw en fruitteelt vergen te zamen 10% (fruitteelt 1,5% 1)). Het aandeel van de bewerkingseenheden voor de rundveehouderij evenals voor de akkerbouw neemt in het algemeen toe naarmate de bedrijven groter zijn. Hiertegenover neemt de betekenis van de niet aan de grond gebonden produktie dan af.

De relatieve betekenis van de veredelingsproduktie is met twee vijfde (40%) het grootst op de kleinste bedrijven (< 5 ha) en daalt via 22% (5-10 ha) en 15% (10-15 ha) tot 8% en minder op de grotere bedrijven.

De economische betekenis van de veredelingsproduktie is vooral afhankelijk van de omvang van deze produktietak. Van alle landbouwbedrijven heeft bijna vier vijfde (78%) een veredelingsproduktie van 25 of meer bewerkingseenheden. Ruim een kwart (27%) van alle bedrijven heeft 300 of meer bewerkingseenheden voor veredeling; dit is evenveel als in Daarle-Hellendoorn (28%), doch aanzienlijk minder dan in Holten-Markelo (39%). Veel bedrijven met 300 of meer bewerkingseenheden zijn er in de grootteklassen van 1-5 en 10-15 ha, in Olst (41%) en bij de jongere bedrijfshoofden (34%). Verder vanzelfsprekend bij het type gemengde bedrijven met veel veredeling (90%). Er blijkt voorts enige relatie te bestaan tussen de totale bedrijfsomvang en de omvang van de veredelingsproduktie. Zo heeft van de bedrijven met een omvang van 1.500 of meer bewerkingseenheden meer dan 30% een veredelingsproduktie van 300 of meer bewerkingseenheden, bij de bedrijven met een kleinere omvang is dit nog geen 20%.

Tussen de beide deelgebieden zijn zowel overeenkomsten als verschillen. Het aantal bewerkingseenheden per vaste mannelijke arbeidskracht is in beide gebieden gelijk. De totale produktieomvang is in het zuiden (Olst), ondanks gemiddeld wat kleinere bedrijven, iets groter dan in het noorden. Behalve door meer fruitteelt is dit vooral het gevolg van aanzienlijk meer veredelingsproduktie in Olst.

De berekening van bewerkingseenheden is ook toegepast in andere ruilverkavelingsgebieden, hetgeen vergelijking mogelijk maakt.

De totale bedrijfsomvang alsook het aantal bewerkingseenheden per vaste mannelijke arbeidskracht zijn in Salland-West hoger dan in de andere gebieden in Overijssel. Dit is vrijwel zeker vooral het gevolg van de gemiddeld grotere bedrijven in Salland-West. Ten opzichte van het Brabantse "Bakel" zijn de cijfers over de gehele linie lager. Dit is niet alleen het gevolg van minder veredelingsproduktie in Salland-West, maar zeer waarschijnlijk ook ten dele van een minder intensieve bedrijfsvoering en ten dele van een geringer percentage bouwland (loonwerker, etc.).

1) Bij de berekening van de produktieomvang is voor de fruitteelt een onderscheid gemaakt in boomgaarden met en zonder onderteelt.

Tabel 19. Vergelijking van de produktieomvang

	Ruilverkaveling			
	Salland- West	Daarle- Hellen- doorn	Holten- Markelo	Bakel 1)
	1966	1966	1965	1965
Aantal landbouwbedrijven	481	413	844	549
Gem. bedrijfsgrootte in ha	12,5	11,4	9,8	10,4
Percentage grasland	89	82	77	58
Aantal bewerkingseenheden per				
- bedrijf, totaal	1 657	1 522	1 420	1 698
- bedrijf voor veredeling	234	236	296	339
- ha cultuurgrond (excl. veredeling)	114	113	115	131
- vaste mannelijke arb.kracht	1 202	1 080	927	1 295

1) L.E.I.-verslagen No. 164. Het desbetreffende ruilverkavelingsgebied is gelegen op de zandgrond in Oost-Brabant.

Bron: landbouwtellingformulieren.

§ 5. Arbeidsbezetting (bijlagen 54 en 55)

Zoals algemeen vermindert ook in dit gebied het aantal arbeidskrachten in de landbouw voortdurend, niet alleen in de periode 1947-1960 (zie hoofdstuk I § 2), doch ook daarna. Dit blijkt uit de gegevens welke van 1960 en 1966 over de arbeidsvoorziening beschikbaar zijn en welke betrekking hebben op het aantal arbeidskrachten dat op de teldata op de bedrijven werkte.

Het aantal vaste mannelijke arbeidskrachten in de landbouw verminderde in de periode 1960-1966 met 17%. Deze vermindering hangt zowel samen met de afneming van het aantal bedrijven (5%) als met de daling van de arbeidsbezetting op de overblijvende bedrijven. Gerekend over alle landbouwbedrijven was in 1966 de arbeidsbezetting per bedrijf 12% lager dan in 1960.

De vermindering van de arbeidsbezetting per bedrijf was vooral van betekenis op de bedrijven ≥ 15 ha en daarnaast in mindere mate op de bedrijven van 7-15 ha. De vaste bezetting van mannelijke arbeidskrachten op de landbouwbedrijven bestaat (naar aantal) voor driekwart (73%) uit bedrijfshoofden en voor 17% uit meewerkende zoons, de rest is inwonende familieleden en vreemde arbeidskrachten.

De arbeidsbezetting in het blok kan op twee manieren met die in andere gebieden worden vergeleken. In de eerste plaats via de gegevens van de landbouwtelling over de vaste mannelijke arbeidskrachten, waardoor vergelijking met o.a. "Daarle-Hellendoorn" mogelijk is. Hieruit blijkt dat in "Daarle-Hellendoorn" het aandeel van de bedrijfshoofden (69%) en de vreemde arbeidskrachten (1%) kleiner was, doch dat van de zoons (24%) veel groter. De tweede manier om een vergelijking met andere gebieden

Tabel 20. Arbeidskrachten op de teldatum 1)

	Vaste mannelijke arbeidskrachten					
	aantal per bedrijf		perc. bestaande uit (1966)			
	1960	1966	bedrijfsh.	zoons	ov. fam.	vreemden
1- 5 ha	1,10	1,14	86	9	5	-
5- 7 ha	1,17	1,13	90	9	1	-
7-10 ha	1,41	1,21	79	19	1	1
10-15 ha	1,59	1,38	71	19	8	2
15-20 ha	1,95	1,49	76	15	5	4
20-25 ha	1,91	1,63	61	15	9	15
≥25 ha	2,62	2,05	50	28	4	18
Totaal	1,57	1,38	73	17	5	5
Wijhe	1,57	1,36	74	17	3	6
Olst	1,56	1,41	72	16	8	4

1) Op landbouwbedrijven.

mogelijk te maken is die via de berekening van het aantal volwaardige arbeidskrachten (v.a.k.) met behulp van gegevens van de bedrijfsregistratie. Tijdens de bedrijfsregistratie zijn hiertoe de verschillende categorieën arbeidskrachten door te letten op de leeftijd, de validiteit, de duur van het meewerken en het geslacht van de desbetreffende personen, herleid tot v.a.k. Deze werkwijze is ook toegepast in andere gebieden waar een bedrijfsregistratie is uitgevoerd.

Tabel 21. Samenstelling van de arbeidsbezetting in volwaardige arbeidskrachten 1)

	Arbeidsaandeel in % in de ruilverkaveling			
	Salland- West	Holten- Markelo	Paaslo- Kerkbuurt	Lutten- berg
	1966	1965	1965	1964
Bedrijfshoofd	67	50	62	66
Zoons	20	33	19	22
Mannelijke familieleden	2	4	1	1
Mannelijk vreemd personeel	5	1	5	3
Vrouwen en dochters	6	12	13	8
Gem. bedrijfsgrootte in ha	12,5	9,8	13,0	10,4
Percentage grasland	89	77	93	84

1) Op landbouwbedrijven.

De samenstelling van de arbeidsbezetting in "Salland-West" is vrijwel

gelijk aan die in "Luttenberg" en "Paaslo-Kerkbuurt".

Naarmate de bedrijfsgrootte stijgt neemt het aandeel van het bedrijfs-
hoofd af en komt een groter deel voor rekening van de zoons en de vreem-
de arbeidskrachten. Bij de bedrijfstypen vallen de gemengde bedrijven op.
De bedrijven met weinig veredeling hebben een kleiner arbeidsaandeel
voor de bedrijfshoofden en een groter deel voor de zoons. Op de bedrijven
met veel veredeling komt een groter deel voor rekening van het bedrijfs-
hoofd en opvallend weinig voor de zoons. De verklaring ligt echter voor
de hand; de laatste groep bedrijven omvat nl. meer kleinere bedrijven en
meer jongere bedrijfshoofden.

De arbeidsproductiviteit uitgedrukt in ha cultuurgrond en aantal melk-
koeien per vaste mannelijke arbeidskracht is de laatste jaren toegenomen,
wat blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel 22. Arbeidsproductiviteit op landbouwbedrijven

	Per vaste arbeidskracht				
	ha cultuurgrond		aantal		bew.eenheden
	1960	1966	melkkoeien		
	1960	1966	1960	1966	1966
1 - 5 ha	3,5	3,4	4,6	5,1	770
5 - 7 ha	5,1	5,1	6,0	7,1	857
7 - 10 ha	5,9	6,8	6,6	9,2	1094
10 - 15 ha	7,6	8,7	8,0	11,3	1205
15 - 20 ha	9,3	11,5	9,0	12,8	1359
20 - 25 ha	11,7	13,6	10,6	14,3	1570
≥ 25 ha	11,2	14,1	9,4	13,6	1488
Totaal	7,7	9,1	7,8	10,7	1202
Wijhe	7,8	9,4	8,1	11,5	1203
Olst.	7,6	8,4	7,1	9,3	1201

Bron: landbouwtellingformulieren.

Door de iets toegenomen bedrijfsgrootte (zie hoofdstuk II § 3), maar
voornamelijk door de vermindering van het aantal arbeidskrachten, is de
oppervlakte cultuurgrond per man vergroot, vooral in die grootteklassen
waar de arbeidsbezetting het sterkst is verminderd. Het aantal melk-
koeien per man is duidelijk meer uitgebreid dan de oppervlakte per man,
hetgeen samenhangt met de uitbreiding van de oppervlakte grasland ten
koste van het bouwland en met de toegenomen melkveebezetting per 100 ha
grasland. Gemeten naar deze maatstaven is de arbeidsproductie in "Sal-
land-West" hoger dan in "Daarle-Hellendoorn" met 8,1 ha en 8,9 melk-
koeien. Een andere wellicht betere weergave van de arbeidsproductiviteit
is het aantal bewerkingseenheden per vaste mannelijke arbeidskracht. De
op deze wijze berekende arbeidsproductiviteit, welke evenals het aantal
ha per man toeneemt met de bedrijfsgrootte, zij het in mindere mate, is
hoewel hoger dan in "Daarle-Hellendoorn" en "Holten-Markelo", toch nog

lager dan in "Bakel" (zie tabel 19, blz. 37).

§ 6. Mechanisatie en loonwerk (bijlagen 57 en 58)

De mechanisatiegraad van de landbouwbedrijven in een bepaald gebied komt wellicht het best tot uiting door vergelijking hiervan met andere gebieden. Het onderhavige gebied kan vergeleken worden met twee andere ruilverkavelingsgebieden in Overijssel. De bedrijven in deze gebieden verschillen echter in gemiddelde bedrijfsgrootte, percentage grasland en aantal koeien per bedrijf zoals uit onderstaand staatje blijkt.

	Gem.bedr.gr.	Perc.grasland	Koeien p/bedr.
Salland-West	12,5 ha	89	14,8
Daarle-Hellendoorn	11,4 ha	82	12,6
Holten-Markelo	9,8 ha	77	10,3

Enkele onderdelen van de eigen mechanisatie alsook van de omvang van het loonwerk zijn in de volgende tabel weergegeven.

Tabel 23. Mechanisatie op landbouwbedrijven

	Perc. bedr. met de desbetreffende machine in eigendom, van loonwerkers of door loonwerkers gebruikt					
	Salland-West		Daarle-Hellendoorn		Holten-Markelo	
	eigend.	loonw.	eigend.	loonw.	eigend.	loonw.
Trekker	61		40		62	
Melkmachine	77		68		43	
Transporteur/ hooibl.	43		12		17	
Stalmestver- spreider	23	55	20	58	42	46
Hooipers	3	71	7	75	10	65
Maaikneuzer	.	10	1	34	0	19

Bronnen: C.D.-bedrijfsregistratie.
landbouwtellingformulieren, december 1965 (Daarle-Hellendoorn).

Ondanks de grotere bedrijven is de motorisatie in het gebied niet groter dan in Holten-Markelo. Het machinale melken is duidelijk afhankelijk van de bedrijfsgrootte, dit gebeurt op ruim driekwart van de bedrijven. Ook het bezit van transporteur of hooiblazer hangt af van de bedrijfsgrootte; deze machines zijn er in Wijhe dan ook veel meer dan in Olst. Het aantal bedrijven met een stalmestverspreider is naar verhouding

laag. Het stalmeest-verspreiden wordt in dit gebied wel veel door loonwerkers gedaan, maar ondanks dat gebeurt dit werk op minder bedrijven mechanisch dan in "Holtens-Markelo". Hooi persen wordt in dit gebied vrijwel evenveel gedaan als in de andere gebieden; maaikeuzen komt echter veel minder voor dan elders.

Uit alleen voor Salland-West aanwezige gegevens blijkt verder dat 11% van de landbouwbedrijven een hooidrager heeft, 4% een opraapwagen en zes bedrijven een beregeningsinstallatie. De hulp van de loonwerker wordt nog ingeroepen voor gier verspreiden en inkullen, resp. 44% en 18% van de bedrijven.

§ 7. Bedrijfsuitkomsten (bijlage 59)

Over de bedrijfsuitkomsten zijn alleen cijfers beschikbaar van de bij het L.E.I. in administratie zijnde bedrijven in West-Overijssel. Ter vergelijking zijn enkele kengetallen weergegeven van de landbouwbedrijven in het blok van ongeveer dezelfde grootte (7-15 ha). Laatste bedoelde groep omvat 220 landbouwbedrijven, ofwel 46% van de landbouwbedrijven in het gebied. De kengetallen van deze bedrijven zijn afkomstig van een momentopname (mei 1966), de L.E.I.-kengetallen zijn gemiddelden over 3 jaren (1964/65 t/m 1966/67).

De bedrijven in het blok zijn gemiddeld iets kleiner en hebben wat meer grasland dan de L.E.I.-bedrijven. De kengetallen van de bedrijven in het gebied zijn meest iets lager, een uitzondering vormt het iets grotere aantal varkens op de bedrijven van 10-15 ha. Het aantal bewerkingseenheden per ha en per man is echter vrijwel gelijk aan dat van de boekhoudbedrijven.

Uit het voorgaande is op te maken dat de uitkomsten van de bedrijven in het blok ongeveer in de buurt zullen liggen van die van de boekhoudbedrijven. De resultaten van de L.E.I.-bedrijven vertoonden de afgelopen drie jaar een somber beeld. Vooral de kleinste bedrijven (7-10 ha) hadden het moeilijk; hier was het negatieve netto-overschot (opbrengsten minus kosten) nog aanmerkelijk lager dan op de bedrijven van 10-16 ha (resp. - 582 en - 258 gulden per ha). Zodoende ontving de boer niet alleen geen beloning voor leiding en toezicht, maar kreeg hij voor zijn eigen arbeid zelfs niet het C.A.O.-loon van een landarbeider.

Afgezien van grote individuele verschillen tussen de bedrijven binnen een zelfde grootteklasse, is verbetering van de uitkomsten voor het merendeel van de bedrijven van groot belang. Uit een globale berekening blijkt, dat het arbeidsinkomen per bewerkingseenheid in West-Overijssel gemiddeld op f. 7,50 à f. 8,- 1) is te stellen. Het gemiddelde aantal bewerkingseenheden per vaste mannelijke arbeidskracht komt in het gebied neer op

1) Berekend uit bijlage 59:

	7 - 10 ha	10 - 16 ha
arbeidsinkomen per bedrijf	10 475	14 275
aant. bewerkingseenheden per bedrijf	1 453 = 7,21	1 834 = 7,78

1 100 à 1 200. Om een redelijk arbeidsinkomen te krijgen zal het aantal bewerkingseenheden per vaste mannelijke arbeidskracht zeker tot 1 400 à 1 500 moeten worden verhoogd. Hiervoor zijn verscheidene mogelijkheden, die uiteraard van bedrijf tot bedrijf verschillen. Voor sommige bedrijven kan b.v. vermindering van de arbeidsbezetting gewenst zijn, terwijl voor andere bedrijven vooral gedacht kan worden aan uitbreiding van de veredelingsproductie en de melkveehouderij. Dit laatste impliceert al gauw bedrijfsvergroting waarbij dan weer de bedrijfsgebouwen een knelpunt kunnen vormen.

HOOFDSTUK IV

Enkele agrarisch-sociale aspecten

§ 1. De bedrijfshoofden (bijlagen 60 t/m 62)

De gemiddelde leeftijd van de landbouwers in het blok (50 jaar) is vrijwel gelijk aan die in andere gebieden in Overijssel, waar de inwoning van weinig betekenis is. Ongeveer de helft van de landbouwers is jonger dan 50 jaar. Veel jonge boeren zijn er op de bedrijven van 10-20 ha, terwijl de bedrijfshoofden van de grootste bedrijven (25 ha) veelal ouder zijn dan 50 jaar. De fruittelers zijn bijna allen jonger dan 45 jaar.

Tabel 24. Leeftijd van de bedrijfshoofden (landbouwers)

	Gemiddelde leeftijd in jaren	Percentage	
		≥ 50 jaar	≥ 65 jaar
Salland-West	50	49	13
Paaslo-Kerkbuurt	49	46	8
Luttenberg	51	56	15
Genemuiden	48	44	5

Bron: landbouwtellingformulieren.

Ruim twee derde (68%) van de boeren heeft landbouwonderwijs genoten. Het landbouwonderwijs bestond voor bijna drie vijfde uit cursussen, het dagonderwijs voor twee derde uit lagere en voor een derde uit middelbare landbouwschool. Met het toenemen van de bedrijfsgrootte is over het algemeen ook het aantal bedrijfshoofden met onderwijs groter. Anderzijds is het volgen van onderwijs ook afhankelijk van de leeftijd; jongere boeren hebben meer onderwijs gevolgd. In de deelgebieden is de onderwijssituatie door meer onderwijs en meer dagonderwijs in Olst het meest gunstig.

Meer dan vier vijfde van de landbouwers (83%) is lid van een standsorganisatie, dit is meer dan in Holtten-Markelo (74%). De boeren in deelgebied Wijhe zijn meest aangesloten bij de O.L.M., die in Olst merendeels bij de A.B.T.B.; de C.B.T.B. telt in dit gebied weinig leden.

§ 2. De kinderen van de geënquêteerden

a. De zoons (bijlage 63)

Bij de beschouwing van de agrarische structuur in een bepaald gebied vormt niet alleen het aantal, maar ook de beroepskeuze van de boeren-

zoons een belangrijk aspect. Hoewel de gezinnen van de groep geënquêteerden in dit gebied in het algemeen klein zijn, kunnen lang niet alle zoons een werkkring in de landbouw vinden; velen ambiëren dat ook niet. In Salland-West werkt bijna de helft (47%) van de boerenzoons van 15 jaar en ouder in de landbouw, of wel 61% van de zoons die reeds een beroep gekozen hebben. Ook van de jongere zoons is een aanzienlijk aantal in de landbouw werkzaam. Zoals ook elders in het algemeen voorkomt is er een sterke samenhang tussen de beroepskeuze van de zoons en de grootte van het ouderlijke bedrijf; naarmate de bedrijven groter zijn werken er meer zoons in de landbouw. Grotere bedrijven bieden meer werkgelegenheid en zijn straks aantrekkelijker voor overneming. Uit onderstaande tabel, waarbij de grootteklassen met nagenoeg gelijke uitkomsten bij elkaar zijn gevoegd, blijkt verder dat vooral in de klasse van 15-20 ha veel zoons nog onderwijs volgen. In deze grootteklasse zijn veel jongere bedrijfshoofden. Verder zijn in Olst de gezinnen groter, hier zijn met veel minder bedrijven weinig minder zoons dan in Wijhe. Waarschijnlijk vooral als gevolg van de kleinere gezinnen in Wijhe is hier het percentage zoons dat in de landbouw werkt hoger dan in Olst, resp. 68% en 52% van de zoons met een beroep.

Van de 135 in de landbouw werkende zoons zijn er 10 reeds zelfstandig, de rest is thuis meewerkend en enkelen zijn in loondienst in de landbouw.

Tabel 25. Zoons van landbouwers

Oppervl. v.h. ouderl. bedrijf/ deelgebied	Aantal zoons \geq 15 jaar	Percentage zoons		
		werkend in de landbouw	werkend buiten de landbouw	schoolgaand, onbekend, e.d.
1 - 7 ha	56	27	50	23
7 - 10 ha	54	46	39	15
10 - 15 ha	69	58	23	19
15 - 20 ha	46	39	26	35
\geq 20 ha	61	61	18	21
Totaal	286	47	31	22
Wijhe	152	55	27	18
Olst	134	38	36	26

Bron: C.D.

Wat betreft de buiten de landbouw werkende boerenzoons blijkt dat 60% werkzaam is als handarbeider en een voor zuidwest-Overijssel relatief hoog percentage van 30 als hoofdarbeider; de overigen hebben een zelfstandig beroep.

b. De dochters (bijlagen 64 en 65)

De ongehuwde dochters (\geq 15 jaar) van de geënquêteerde boeren werken

voor een kleiner deel (45%) in de huishouding dan in Holten-Markelo (61%). Verder zijn er in Salland-West wat meer dochters die onderwijs volgen.

Ruim de helft van de gehuwde dochters is met een boer getrouwd. De beroepen van de overige schoonzoons vertonen ongeveer een zelfde beeld als dat van de zoons.

§ 3. Bedrijfsopvolging (bijlagen 55 en 66)

Hoewel de beroepscontinuïteit aan het afnemen is, is ze nog zo groot dat in verreweg de meeste gevallen de bedrijven van vader op zoon worden overgedragen. In de laatste zes jaar was op zelfs 86% van de wegens generatiewisseling overgedragen landbouwbedrijven een zoon of schoonzoon de opvolger.

Een benadering van de opvolgingssituatie geeft het kengetal "aantal potentiële 1) opvolgers per 100 bedrijven". Bij vrij "normale" leeftijdsopbouw van de bedrijfshoofden is er sprake van een evenwichtstoestand bij een aantal van 30 tot 40 opvolgers op 100 bedrijven. 2) Aangezien in dit blok van een normale leeftijdsopbouw kan worden gesproken is het aantal opvolgers (23 op 100 bedrijven) kleiner dan het aantal vrijkomende plaatsen. In de grootteklassen is het aantal potentiële opvolgers per 100 bedrijven:

1 - 5 ha	10	20 - 25 ha	25
5 - 7 ha	9	≥ 25 ha	57
7 - 10 ha	23		
10 - 15 ha	26	Wijhe	23
15 - 20 ha	23	Olst	23

Aan te nemen is dat - vooral van de kleine bedrijven - een aantal niet zal vrijkomen, doch als nevenbedrijf door een thans niet - of tijdelijk meewerkende zoons zal worden voortgezet, waardoor het aantal vrijkomende bedrijven minder groot zal zijn dan uit dit kengetal valt af te lezen. Niettemin is dit kengetal aanzienlijk lager dan in andere ruilverkavelingsgebieden in Overijssel, waar de gemiddelde leeftijd van de boeren met Salland-West overeenstemt (Paaslo-Kerkbuurt 37, Luttenberg 35). In al deze gebieden zijn bedrijven met meer dan één meewerkende zoon, in Salland-West zijn dit er 10, allen op bedrijven ≥ 10 ha. Er dient op gewezen te worden dat alleen van zoons is uitgegaan en geen rekening is gehouden met het aanzienlijke aantal "overige inwonende familieleden" als vaste arbeidskrachten, waarbij een aantal schoonzoons als opvolgers zijn.

Een andere benadering van de opvolging beperkt zich tot de bedrijven van 50 jaar en ouder. Op deze bedrijven komt de kwestie van de opvolging c.q. beëindiging de komende 15 jaar zeker aan de orde. Bij de bedrijfsregistratie is aan de boeren van 50 jaar en ouder gevraagd wat er te zijner tijd met hun bedrijf zal gebeuren. De niet-geënquêteerden alsmede dege-

1) Als zodanig zijn beschouwd de volledig thuis meewerkende zoons.

2) Voor een uitvoerige beschouwing hiervan wordt verwezen naar L.E.I.-verslag No. 18 "De Haagsche Beemden".

nen die onbekend opgaven zijn ingedeeld aan de hand van reeds eerder van streekkenners verkregen gegevens. Deze benaderingswijze geeft uiteraard geen volledig inzicht in de te verwachten ontwikkeling van het aantal bedrijven. Enerzijds is uitgegaan van de opvolging door eigen gezins- of familieleden, terwijl ook vreemden een bedrijf kunnen overnemen. Anderzijds zijn er reële mogelijkheden dat landbouwers die thans jonger zijn dan 50 jaar b.v. van beroep zullen veranderen. In het jongste verleden is dat verschillende malen voorgekomen, bijna altijd echter met behoud van (een deel van) het grondgebruik. In dit verband zij verwezen naar hoofdstuk II § 4, waar uitvoerig is ingegaan op de mate waarin andere factoren dan het al of niet hebben van een opvolger in de periode 1960-1966 bepalend zijn geweest voor de ontwikkeling van het aantal landbouwbedrijven.

Uiteindelijk wordt het toekomstige verloop van het aantal landbouwbedrijven voorsnog overwegend bepaald door het al-dan-niet-aanwezig-zijn van een opvolger op de bedrijven van oudere bedrijfshoofden.

Tabel 26. Opgvolgingssituatie

	Aantal landbouwbedrijven (A+B)					Oppervl. cult.gr. in ha 1)
	totaal	waarop het bedrijfshoofd 50 jr. of ouder is en de bedrijfsopvolging			totaal	
		verzekerd is	niet ver- zekerd is	twijfel- achtig is		
1 - 5 ha	50	26	6	16	4	59
5 - 7 ha	64	31	9	17	5	99
7 - 10 ha	103	49	31	14	4	116
10 - 15 ha	117	54	40	10	4	117
15 - 20 ha	70	31	18	9	4	147
20 - 25 ha	41	19	13	3	3	69
≥ 25 ha	37	25	16	6	3	167
Totaal	482	235	133	75	27	774
Wijhe	322	154	88	51	15	521
Olst	160	81	45	24	12	253

1) Van de bedrijven waarvan de opvolging niet verzekerd is.

Van de bedrijfshoofden van 50 jaar en ouder heeft 57% een opvolger en bijna een derde (32%) geen opvolger. Het gebied lijkt hiermee veel op "Paaslo-Kerkbuurt", waar op 53% van de bedrijven een opvolger en op een derde geen opvolger werd verwacht.

Gerekend over alle landbouwbedrijven zal de komende 10-15 jaar 16% zonder opvolger vrijkomen. Onder meer rekening gehouden met het feit dat de afgelopen zes jaar maar 16 landbouwbedrijven door generatiewisseling zijn verdwenen (waarvan 9 nog voortgezet zijn als D), mag worden verwacht dat bedrijfsopheffingen door gebrek aan opvolgers de komende jaren van meer betekenis zullen zijn dan in het jongste verleden.

De meeste bedrijven waarvan vrijkomen door gebrek aan opvolger kan worden verwacht zijn kleiner dan 10 ha. Het blijft uiteraard steeds mogelijk dat voor een aantal bedrijven, vooral het aanzienlijke aantal ≥ 10 ha, nog gegadigden komen. Daarentegen is het niet denkbeeldig dat een aantal bedrijven waarvan thans de opvolging twijfelachtig is te zijner tijd geen opvolger zal blijken te hebben.

De 75 bedrijven zonder opvolger hebben ongeveer 775 ha grond (13% van de cultuurgrond van alle landbouwbedrijven). Bijna de helft van deze grond is momenteel in gebruik bij bedrijven ≥ 15 ha, het is dan ook niet waarschijnlijk dat al deze grond zal vrijkomen voor bedrijfsvergroting. Verder is op 4 S- en 1 fruitbedrijf geen opvolger, hun grondgebruik belooft 76 ha.

Ook het vrijkomen van cultuurgrond zal in de toekomst waarschijnlijk groter zijn dan de afgelopen jaren, toen door opheffen van landbouwbedrijven en overgang naar de D-groep 150 ha grond vrijkwam (zie hoofdstuk II § 5). De opheffing van de landbouwbedrijven zonder opvolger en < 15 ha zou hiervoor al voldoende zijn om een gelijke jaarlijks vrijkomende oppervlakte te bereiken. Verder is niet bekend welke oppervlakte vrijkomende grond is te verwachten van de C- en D-bedrijven zonder opvolger. De laatste zes jaar was meer dan een derde van de grond van alle opgeheven en naar groep D gegane bedrijven afkomstig uit de C- en D-groep.

De bij de enquête gestelde vraag - aan degenen met geen met name genoemde opvolger - omtrent de binnen 10-15 jaar te verwachten bedrijfsbeëindigingen geeft in deze ook weinig houvast. Slechts 36 geënquêteerden gaven een positief antwoord. Dit waren 22 landbouwers (van wie 4 ≥ 15 ha) met samen 210 ha en 14 C- en D-geregistreerden met 40 ha grond in gebruik.

Voor een groot aantal bedrijven staat niet alleen vast dat er een opvolger komt, maar kan ook gezegd worden wie dat zal zijn. Deze "aangewezen" opvolgers zijn bijna allen zoons. Bijna de helft van deze opvolgers (47%) is ouder dan 30 jaar, 90% is meewerkend op het bedrijf en bijna allen hebben zij landbouwonderwijs gehad, meest dagonderwijs.

§ 4. Verplaatsing en vergroting (bijlagen 67 en 68)

In vele ruilverkavelingsgebieden is het nodig dat er boerderijen verplaatst worden. Daarnaast willen vele boeren hun bedrijf vergroten. Door middel van de bedrijfsregistratie is een indruk verkregen van wat er onder de boeren leeft aangaande bedrijfsverplaatsing en bedrijfsvergroting in ruilverkavelingsverband. Van de 257 landbouwers met 10 ha of meer grond of met 3 ha of meer fruit, willen er:

verplaatsen in het blok, zonder vergroten	4
verplaatsen in het blok, met vergroten	38
verplaatsen buiten het blok, met vergroten	13
verplaatsen in en buiten het blok, zonder vergroten	2
verplaatsen in en buiten het blok, met vergroten	16
alleen vergroten	119

In totaal zouden dus 73 van deze landbouwers (28%) wel een ander bedrijf willen hebben. Gezien het doorgaans beperkte aantal te verplaatsen bedrijven, biedt het aantal gegadigden voldoende keuzemogelijkheden. Dit geldt zowel voor verplaatsing in het blok, als voor verplaatsing naar een domeinbedrijf al of niet in de IJselmeerpolders (= buiten het blok).

Bijna driekwart (72%) van de bedrijven ≥ 10 ha wil meer grond. Vooral bij de bedrijven van 10-20 ha zijn er vele die meer grond willen hebben, terwijl de behoefte aan vergroting in Wijhe nog iets sterker is dan in Olst.

Verreweg de meeste bedrijven die willen vergroten (86%) zouden deze vergroting willen hebben in de vorm van grasland, terwijl 71% van hen in dit geval een volledig gespecialiseerd bedrijf zou willen hebben. Slechts 3 bedrijven willen bij vergroting grond voor fruitteelt en 28 wensen bouwland. Van de bedrijven die bouwland willen hebben zijn er slechts 3 die denken aan een volledig akkerbouwbedrijf. De vraag naar bouwland is in Olst groter dan in Wijhe.

Samenvatting

1. Het ruilverkavelingsgebied "Salland-West" omvat in hoofdzaak het grootste deel van de gemeenten Olst en Wijhe. Deze gemeenten hebben beide een plattelandskarakter. De industriële werkgelegenheid - die in Wijhe de laatste jaren is toegenomen - bestaat voor het grootste deel uit slachterijen en vleeswarenfabrieken. Regionaal gezien is Olst vooral op Deventer en Wijhe op Zwolle georiënteerd.
2. In de periode 1947-1967 is het aantal inwoners van Olst (21%) veel minder snel gegroeid dan van Overijssel (38%), de groei van Wijhe was nog aanzienlijk trager (8%). De toekomstige groei van het aantal inwoners zal naar verwachting weinig hoger zijn en is voor 1985 berekend op 17 000 à 17 750 in beide gemeenten, tegenover 14 410 op 1 januari 1967.
3. De mannelijke beroepsbevolking van Olst is van 1947 tot 1960 met slechts 2% toegenomen en in Wijhe met zelfs 6% verminderd. De gehele bevolking alsook de mannelijke beroepsbevolking is in dit tijdvak enigszins verouderd.
4. In 1960 werkte nog ongeveer een derde van de mannelijke beroepsbevolking in de landbouw. Het aantal in de landbouw werkende mannen is van 1947 tot 1966 in Wijhe met 40% en in Olst met 37% verminderd. Dit kwam vooral door de afnemende van het aantal meewerkende zoons en arbeiders. In Olst verminderde het aantal agrariërs na 1960 sterker dan daarvoor. In Wijhe, waar de afnemende voor 1960 reeds enige omvang had, is echter in de periode 1960-1966 een zekere vertraging waar te nemen.
5. De niet-agrarische werkgelegenheid is de laatste jaren in Wijhe iets meer uitgebreid dan in Olst. De afnemende werkgelegenheid in Olst door de sluiting van steenfabrieken is weer gecompenseerd door uitbreiding bij de vleeswarenindustrie. Voor de toekomst is voor beide gemeenten uitbreiding van de industriële werkgelegenheid, met name in de vleeswarenindustrie, zeer waarschijnlijk.
6. Het aantal grondgebruikers ≥ 1 ha is pas sinds 1959 aan het verminderen, deze afnemende bedroeg tot 1965 in Olst 7% en in Wijhe 2%. In het ruilverkavelingsgebied is van 1960 tot 1966 het aantal grondgebruikers ≥ 1 ha met 5% verminderd.
7. Het aantal landbouwbedrijven in het blok is in deze zes jaar eveneens met 5% afgenomen. Deze vermindering betrof vooral het aantal kleinere bedrijven (< 7 ha). De gemiddelde grootte van de landbouwbedrijven is met 0,4 ha toegenomen tot 12,5 ha. Bijna een derde (32%) van de landbouwbedrijven heeft 15 ha of meer grond, wat meer is dan in de meeste andere ruilverkavelingsgebieden in Overijssel. In het zuidelijke deel van het

blok zijn aanzienlijk meer kleine bedrijven dan in het noorden.

8. De afgelopen zes jaar is het aantal landbouwbedrijven in het noorden van het blok met 1% en in het zuiden met 0,5% per jaar verminderd. De vermindering van het aantal landbouwbedrijven verloopt meer via de overgang naar een andere beroepsgroep (C en D) dan door algehele opheffing van bedrijven. Het vrij trage verloop van de vermindering van het aantal landbouwbedrijven was mede een gevolg van het ontstaan van nieuwe landbouwbedrijven en van de overgang van vroegere C- en D-bedrijven naar de groep A + B. Van alle bij generatiewisseling betrokken bedrijven is driekwart als landbouwbedrijf voortgezet, meest door een zoon, 11 (14%) echter door familie of vreemden.
Door alle mutaties is het aantal C-bedrijven verminderd en het aantal D-bedrijven toegenomen. De weinige fruitteeltbedrijven bleven in aantal gelijk.
9. De afgelopen zes jaar is 7% van de oppervlakte cultuurgrond vrijgekomen, meest door opheffing van bedrijven. Deze grond is merendeels gebruikt voor uitbreiding van bestaande landbouwbedrijven.
10. De landbouwbedrijven hebben gemiddeld 2,9 kavels van dooreengenoemen 4,5 ha groot. In deelgebied Wijhe heeft een vijfde van de bedrijven 1 kavel.
Twee derde (68%) van de cultuurgrond is eigendom van de gebruikers, voor de bedrijfsgebouwen is dit driekwart. Bijna een vijfde deel (19%) van het pachtland was in 1966 eigendom van ouders, de rest van particulieren (44%) en van rechtspersonen (37%).
11. In het gebied staan veel oude boerderijen, 70% is ouder dan 50 jaar. De doelmatigheid van de bedrijfsgebouwen is voor een kwart als "matig" gekwalificeerd.
De helft van de onderzochte bedrijven heeft een stalcapaciteit van minder dan 20 melkkoeien, dit zijn meest bedrijven < 15 ha. Uitbreiding van de melkveestalling zal op de meeste van deze bedrijven niet op eenvoudige wijze te realiseren zijn. Van de bedrijven die meer stalruimte hebben heeft bijna een kwart (23%) het melkvee in meer dan één stal ondergebracht. Voor deze bedrijven kan verbetering van de veestalling van groot belang zijn.
12. In het kader van de ontsluiting zijn ook de erfverharding en de aard van de toegangswegen van betekenis. In dit verband is het van belang dat slechts 17% van de bedrijven een verharde toegangsweg heeft.
13. De meeste cultuurgrond is grasland (89%). Na 1960 is 10% van de cultuurgrond omgezet van bouwland en boomgaard in grasland. Het aantal landbouwbedrijven zonder bouwland is toegenomen van 4% in 1960 tot ruim een derde in 1966. De sterk verminderde oppervlakte bouwland bestaat voor een kwart uit hakvruchten, de rest uit granen.

14. Op grond van de per bedrijf gevonden verhouding tussen aantal bewerkingseenheden voor rundveehouderij, akkerbouw, tuinbouw en veredelingsproductie zijn bij de landbouwbedrijven drie bedrijfstypen onderscheiden, nl. veehouderijbedrijven (58%), gemengde bedrijven (21%) en gemengde bedrijven met een meer omvangrijke veredelingsproductie (19%). Het noordelijke deel van het gebied heeft naar verhouding meer veehouderijbedrijven.
15. Doordat veel "boerenfruit" is gerooid en niet meer is ingeplant, is de oppervlakte fruit de laatste zes jaar verminderd van 358 ha tot 198 ha. De fruitteelt gaat steeds meer naar de gespecialiseerde fruitteeltbedrijven. Momenteel is de animo voor fruitteelt bij de boeren en hun zoons niet zodanig dat een aanzienlijke uitbreiding van de oppervlakte moderne fruitaanplant is te verwachten.
16. Voornamelijk door uitbreiding van de oppervlakte grasland is het aantal melkkoeien per bedrijf de laatste zes jaar toegenomen; op de landbouwbedrijven zijn thans gemiddeld 14,8 melkkoeien, dat is 2,5 meer dan in 1960. Op bijna een kwart (24%) van de bedrijven zijn 20 of meer melkkoeien.
17. Op bijna driekwart (72%) van de landbouwbedrijven worden varkens gehouden. Naar aantal bedrijven gerekend is de fokkerij nog belangrijker dan de mesterij, hoewel de laatste zes jaar een aanzienlijke ontwikkeling in de richting van de mesterij heeft plaatsgehad. Het aantal varkens per bedrijf is uitgebreid, vooral op bedrijven met alleen mestvarkens of alleen fokzeugen. Aan de doelmatige huisvesting van de varkenshouderij kan nog veel verbeterd worden. Voor maar zeer weinig bedrijven hebben de kippenhouderij en de slachtkuikenmesterij enige betekenis.
18. De produktieomvang in bewerkingseenheden per bedrijf bedraagt gemiddeld 1 650. Dit is hoger dan in andere gebieden in Overijssel, doch lager dan in het Brabantse "Bakel" (1 700). Het percentage bewerkingseenheden voor de rundveehouderij (75%) is hoger dan in "Daarle-Hellendoorn" (68%) en "Holten-Markelo" (62%), dat voor de veredelingsproductie is met 14% lager dan elders. De meeste veredelingsproductie is er op de bedrijven < 15 ha.
19. De arbeidsproductiviteit gemeten in aantal bewerkingseenheden per vaste mannelijke arbeidskracht is hoger dan in "Holten-Markelo" en "Daarle-Hellendoorn", doch lager dan in Bakel.
20. Ondanks de grotere bedrijven en de lagere arbeidsbezetting is de mechanisatie in Salland-West vrijwel gelijk aan die in "Holten-Markelo". Door meer grotere bedrijven zijn er in het blok meer melkmachines dan elders.
21. De financiële uitkomsten van de bedrijven in het blok zijn ongeveer

gelijk aan die van de L.E.I.-bedrijven. Laatstgenoemde bedrijven hadden de afgelopen drie jaar een aanzienlijk negatief netto-overschot.

22. De gemiddelde leeftijd van de landbouwers vertoont een normaal beeld (50 jaar). De helft van de boeren is dan ook jonger dan 50 jaar. Twee derde van de boeren heeft landbouwonderwijs gehad en ruim vier vijfde is lid van een standsorganisatie.
23. Drie vijfde van de zoons met een beroep werkt in de landbouw, de anderen hebben doorgaans een geschoold beroep. Bijna de helft van de ongehuwde dochters werkt in de huishouding en ruim de helft van de gehuwde dochters is met een boer getrouwd.
24. Het aantal opvolgers (meewerkende zoons) per 100 bedrijven is kleiner dan het aantal te verwachten vrijkomende bedrijven. Niet alle daarvoor in aanmerking komende bedrijven hebben een opvolger. Zo is op 75 van de 235 landbouwbedrijven, met een bedrijfs-
hoofd van 50 jaar of ouder, de opvolging niet verzekerd. Of deze bedrijven zullen verdwijnen hangt o.m. van de vraag af of het "teveel" aan opvolgers op de grotere bedrijven alsnog zal afvloeien. De reeds aangewezen opvolgers zijn bijna allen in het bedrijf werkzaam en bijna allen hebben zij landbouwonderwijs gehad.
25. Meer dan een kwart (28%) van de landbouwers met 10 ha of meer grond wil nader worden ingelicht over de mogelijkheden van bedrijfsverplaatsing in ruilverkavelingsverband. Bijna driekwart (72%) van de landbouwers met ≥ 10 ha wil vergroten. De meeste van deze landbouwers zouden hiervoor grasland willen hebben en zich in deze richting gaan specialiseren. De vraag naar bouwland en vooral naar grond voor fruitteelt is beperkt.

BIJLAGE 1

Bevolking sinds 1910

	Aantal inwoners		Indexcijfers (1947 = 100)			
	gemeente Olst	gemeente Wijhe	gemeente Olst	gemeente Wijhe	Overijssel	Nederland
1910	4 854	4 426	72	76	60	62
1920	5 190	4 678	77	81	68	72
1930	5 771	4 956	85	86	81	83
1940	6 322	5 190	94	90	91	93
1947	6 759	5 786	100	100	100	100
1950	7 014	5 938	104	103	107	106
1955	7 226	6 060	107	105	111	111
1960	7 582	6 064	112	105	125	119
1965	8 015	6 189	119	107	133	127
1967	8 159	6 251	121	108	138	130

Bron: C.B.S.

BIJLAGE 2

Geboorten- en vestigingsoverschotten

	Geboortenoverschot 1)		Vestigingsoverschot 2)	
	gemeente Olst	gemeente Wijhe	gemeente Olst	gemeente Wijhe
1911 - 1915	361	220	- 139	- 100
1916 - 1920	308	288	- 194	- 156
1921 - 1925	348	324	- 42	- 112
1926 - 1930	415	371	- 140	- 305
1931 - 1935	397	362	- 97	- 89
1936 - 1940	328	290	- 77	- 329
1941 - 1945	329	304	22	251
1946 - 1950	593	428	- 252	- 235
1951 - 1955	478	449	- 266	- 327
1956 - 1960	483	501	- 54	- 511
1961	97	101	- 9	- 89
1962	77	96	- 7	- 60
1963	95	92	- 11	- 121
1964	83	88	35	- 88
1965	103	100	- 76	- 47

1) Levend geboren minus overleden.

2) Vestigingen minus vertrek.

Bron: C.B.S.

Leeftijdopbouw van de gehele bevolking en de mannelijke beroepsbevolking

Gemeente	Aantal per- sonen	Percentage in de leeftijdsklasse van jaar						
		< 20	20 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 64	≥ 65
Olst	1947	6 759	38	8	21	12	13	8
	1960	7 582	38	7	19	11	15	10
	1966	8 042	37	51				12
Mannelijke beroeps- bevolking	1947	2 244	12	12	32	18	19	7
	1960	2 295	8	11	33	19	24	5
Wijhe	1947	5 786	40	8	20	11	13	8
	1960	6 064	39	7	20	10	15	9
	1966	6 242	40	49				11
Mannelijke beroeps- bevolking	1947	1 950	16	13	31	16	18	6
	1960	1 838	10	12	33	18	23	4

Bron: Volks- en beroepstellingen (1947 en 1960).
Bevolking der gemeenten van Nederland op 1 januari 1966.

BELLAG 4

Mannelijke beroepsbevolking naar bedrijfstak

	Gemeente Olst				Gemeente Wijhe			
	1947		1960		1947		1960	
	aantal	procenten	aantal	procenten	aantal	procenten	aantal	procenten
Landbouw	907	40	677	30	874	45	598	33
Bosbouw, ontginning, vissersij, jacht	30	1	16	1	89	5	10	0
Delfstoffen	-	-	1	0	1	0	-	-
Industrie en ambacht	719	32	927	40	431	22	614	33
(w.v. voedings- en genotmiddelenindustrie)	(325)	(14)	(462)	(20)	(182)	(9)	(292)	(16)
Bouwnijverheid	148	7	238	10	139	7	217	12
Openbare nutsbedrijven	10	0	9	0	4	0	10	0
Handel, bank, enz.	118	5	169	7	109	6	157	9
Vervoer	78	4	80	4	128	7	71	4
Dienstverlening	126	6	128	6	99	5	110	6
Militaire dienst	101	5	41	2	68	3	48	3
Onbekend	7	0	9	0	8	0	3	0
Alle beroepen	2244	100	2295	100	1950	100	1838	100

Bron: C. B. S.-Volks- en beroepstelling 1947.
Algemene Volkstelling 1960.

Mannelijke agrarische beroepsbevolking¹⁾

	Olst				Wijkje					
	aantal personen		indexcijfers		aantal personen		indexcijfers			
	1947	1960	1966	1960 (1947=100)	1966 (1960=100)	1947	1960	1967 (1947=100)	1966 (1960=100)	
Zelfstandigen	455	419	390	91	93	379	392	360	102	92
Meewerkende zoons	197	135	180	69	70	240	113	160	47	78
Arbeiders e.d.	253	121		48		255	93		37	
Totaal	905	675	570	75	84	874	598	520	68	87

1) Exclusief bosbouw, e.d. en exclusief tijdelijk niet-werkenden.

Bron: C.B.S.-Volks- en beroepstellingen 1947 en 1960.

E.T.I.O.-1966 afgeleid uit de sedert 1960 bij de landbouw telling C.B.S. verkregen gegevens.

BIJLAGE 6

Beroepsbevolking, forensisme en werkgelegenheid

	Aantal mannen niet-agrariërs				totaal
	agrariërs 1)		niet-agrariërs		
	1947	1960	1947	1960	
Gemeente Olst					
Mannelijke beroepsbevolking 2)	934	691	1 188	1 597	2 288
Inkomende forensen	+	49	24 3)	558 3)	582 3)
Uitgaande forensen	-	983	715	2 155	2 870
Werkgelegenheid in de gemeente		57	10 3)	480	490
	926	705	1 411	1 675	2 337
Gemeente Wijhe					
Mannelijke beroepsbevolking 2)	955	608	895	1 228	1 836
Inkomende forensen	+	46	26 3)	290 3)	316 3)
Uitgaande forensen	-	1 001	634	1 518	2 152
Werkgelegenheid in de gemeente		44	15 3)	464	479
	957	619	777	1 054	1 673

1) Inclusief bosbouw en ontginning.

2) Exclusief tijdelijk niet-werkend en tijdelijk in militaire dienst.

3) Exclusief niet dagelijks heen-en-weer-reizenden.

Bron: C.B.S.

Woonforensen (uitgaande forensen)

	Aantal woonforensen 1)			
	totaal	in de landbouw	in de nijverheid	in de bouwrij- in overige verheid bedrijfstakken
Wonende in Olst, werkend in 2)				
Wijhe	50	1	37	8 4
Diepenveen	15	3	6	4 2
Raalte	19	-	6	4 9
Voorst	15	4	9	2 -
Deventer	221	2	162	17 40
Totaal naar aangrenzende gemeenten	101	8	59	19 15
Alle woonforensen	348	10	232	42 64
Wonende in Wijhe, werkend in 2)				
Olst	93	7	68	14 4
Reino	11	3	4	2 2
Raalte	27	1	18	4 4
Zwollerkerpel	23	1	17	4 1
Deventer	56	-	43	5 8
Zwolle	69	-	27	15 27
Totaal naar aangrenzende gemeenten	159	12	111	24 12
Alle woonforensen	309	15	187	48 59

1) Degelijks naar de werkgemeente heen-en-weer-reizende mannen.

2) Gemeenten met ≥ 10 forensen zijn met name genoemd.

Bron: C.B.S.-Algemene volkstelling 1960.

Werkforensen (inkomende forensen)

	Aantal werkforensen 1)			
	totaal	in de landbouw	in de nijverheid	in overige bedrijfstakken
Werkende in Olst, wonend in 2)				
Wijhe	93	7	68	4
Diepenveen	39	2	29	3
Raalte	44	3	19	5
Epe	46	7	36	1
Heerde	137	1	133	1
Voorst	20	2	12	3
Deventer	128	1	89	22
Zwolle	23	-	21	2
	<u>379</u>	<u>22</u>	<u>297</u>	<u>17</u>
Totaal uit aangrenzende gemeenten	582	24	451	44

Werkende in Wijhe, wonend in 2)

Olst	50	1	37	8	4
Heino	30	3	26	1	-
Raalte	55	13	32	7	3
Heerde	65	7	57	-	1
Zwollerkerfspel	13	1	9	1	2
Ommen	13	-	13	-	-
Deventer	17	-	15	-	2
Zwolle	39	1	34	1	3
	<u>213</u>	<u>25</u>	<u>161</u>	<u>17</u>	<u>10</u>
Totaal uit aangrenzende gemeenten	316	26	250	20	20

1) Dagelijks naar de werkgemeente heen-en-weer-reizende mannen.

2) Gemeenten met ≥ 10 forensen zijn met name genoemd.

Bron: C.B.S.-Algemene volkstelling 1960.

De grondgebruikers ≥ 1 ha en de cultuurgrond

	Aantal bedrijven						Perc. bedrijven in de grootteklasse						Oppervl. cultuur-		Indexcijfers (1947 = 100)	
	in de grootteklasse		in de grootteklasse		in de grootteklasse		in de grootteklasse		in de grootteklasse		in de grootteklasse		oppervl. gemiddel-		aantal oppervl. gemiddel-	
	1-5	5-10	10-20	≥ 20	1-5	5-10	10-20	≥ 20	1-5	5-10	10-20	≥ 20	grond	ha	bedrijven	oppervl. de bedr.-
	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	grond	grootte
Gemeente Olst	445	223	77	87	58	50	17	20	13	3800	8,5	87	83	95		
1930	492	201	132	96	63	41	27	20	12	4445	9,0	96	97	101		
1947	511	203	142	109	57	40	28	21	11	4561	8,9	100	100	100		
1950	517	202	150	112	53	39	29	21	11	4596	8,9	101	101	100		
1955	507	185	157	110	55	36	31	22	11	4583	9,0	99	100	101		
1959	511	179	164	117	51	35	32	23	10	4598	9,0	100	101	101		
1965	477	133	173	114	57	28	36	24	12	4609	9,7	93	101	109		
Gemeente Wijthe	386	154	73	86	73	40	19	22	19	4400	11,4	91	95	104		
1930	403	184	92	118	59	33	23	29	15	4416	11,0	95	95	100		
1947	423	144	86	133	60	34	20	32	14	4647	11,0	100	100	100		
1950	421	130	106	126	59	31	25	30	14	4619	11,0	100	99	100		
1955	425	136	113	117	59	32	26	28	14	4433	10,4	100	95	95		
1959	432	139	112	123	58	32	26	29	13	4463	10,3	102	96	94		
1965	421	131	104	132	54	31	25	31	13	4409	10,5	100	95	95		

Bron: Directie van de Landbouw - (1910-1930).
C.B.S. - (1947-1965).

BIJLAGE 10

Geregistreerde telplichtigen

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep													
	A		B		fruitteiler		C		D		S		totaal	
	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966
Zonder cultuurgrond	-	-	-	-	-	-	9	6	4	3	1	2	14	11
< 1 ha	-	-	-	-	-	-	34	24	12	15	-	1	46	40
1 - 2 ha	1	-	1	-	1	-	24	23	16	10	1	2	44	35
2 - 3 ha	3	3	3	1	-	-	20	19	8	12	3	2	37	37
3 - 4 ha	22	13	8	7	-	-	22	11	5	10	1	2	58	43
4 - 5 ha	23	20	9	6	1	-	5	6	1	2	1	2	40	36
5 - 6 ha	40	37	5	6	-	1	3	4	-	1	1	-	49	49
6 - 7 ha	24	18	2	3	1	-	4	3	-	-	1	1	32	25
7 - 8 ha	43	46	1	3	2	2	2	3	1	2	1	1	50	57
8 - 9 ha	28	25	4	5	-	-	2	1	-	-	2	-	36	31
9 - 10 ha	28	21	1	3	2	2	-	1	1	2	-	-	32	29
10 - 11 ha	30	35	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	30	37
11 - 12 ha	20	21	-	-	-	-	2	1	-	1	-	1	22	24
12 - 13 ha	24	24	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	26	24
13 - 14 ha	23	17	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	17
14 - 15 ha	11	20	1	-	-	1	1	1	1	-	-	1	14	23
15 - 16 ha	19	19	3	2	-	-	-	-	-	-	-	1	22	22
16 - 17 ha	11	13	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	12	15
17 - 18 ha	18	11	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	18	14
18 - 19 ha	13	14	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	15	14
19 - 20 ha	15	9	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	16	9
20 - 21 ha	10	13	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	12	13
21 - 22 ha	3	5	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	5	5
22 - 23 ha	6	6	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	7	8
23 - 24 ha	5	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5	5
24 - 25 ha	11	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	13
25 - 26 ha	5	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	9
26 - 27 ha	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	6	4
27 - 28 ha	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7
28 - 29 ha	6	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6	5
29 - 30 ha	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
30 - 31 ha	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3
31 - 32 ha	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
32 - 33 ha	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
33 - 34 ha	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
38 - 39 ha	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
41 - 42 ha	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
50 - 51 ha	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
53 - 54 ha	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
75 - 76 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Alle geregistreerden	469	443	41	39	9	10	131	107	50	58	17	19	717	676

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

BIJLAGE II

Geregistreerde telpluhtigen en oppervlakte cultuurgrond

Grootteklasse in ha in 1960 en 1966	Aantal geregistreerden												Perc. A- en B- bedr. incl. fruitteilers			
	A		B		in de beroepsgroep						totaal		1960	1966		
	1960	1966	1960	1966	C		D		S		1960	1966	1960	1966		
Zonder cultuurgrond	-	-	-	-	-	9	6	4	3	1	2	14	11	-	-	
< 1 ha	-	-	-	-	-	34	24	12	15	-	1	46	40	-	-	
1 - 5 ha	49	36	21	14	2	71	59	30	34	6	8	179	151	14	10	
5 - 7 ha	64	55	7	9	1	7	7	-	1	2	1	81	74	14	13	
7 - 10 ha	99	92	6	11	4	4	5	2	4	3	1	118	117	21	22	
10 - 15 ha	108	117	2	-	-	2	4	3	1	1	1	2	116	125	21	24
15 - 20 ha	76	66	4	4	1	1	1	1	-	-	1	2	83	74	16	14
20 - 25 ha	35	41	-	-	1	2	1	1	1	-	2	-	40	44	7	9
≥ 25 ha	38	38	1	1	-	-	1	-	-	1	2	40	40	7	8	
Totale aantal bedrijven	469	443	41	39	9	10	131	107	50	58	17	19	717	676	-	-
Parc. bedrijven	66	66	6	6	1	1	18	16	7	8	2	3	100	100	100	100
Oppervlakte cultuurgr. in ha	6 189	1) 6 004	1)	.	86	127	355	340	126	142	150	198	6 906	6 811	-	-
Perc. cultuurgrond	90	88	.	.	1	2	5	5	2	2	2	3	100	100	-	-

1) A + B-bedrijven.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

BIJLAGE 12

Geregistreerden naar deelgebied

Grootteklasse in ha in 1960 en 1966	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep												Perc. A-en B- bedr. incl. fruitelers			
	A			B			C			D			S		totaal	
	1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966	1960	1966
Wijbe: zonder cultuurgrond																
< 1 ha	-	-	-	-	-	-	5	3	4	2	1	1	10	6	-	-
1 - 5 ha	30	15	7	1	-	20	16	6	4	-	-	1	26	21	-	-
5 - 7 ha	40	29	3	1	-	42	39	18	24	3	4	109	100	13	10	
7 - 10 ha	67	62	4	7	1	4	5	-	-	1	1	48	37	13	10	
10 - 15 ha	77	89	2	-	1	2	1	1	3	1	-	76	73	21	21	
15 - 20 ha	52	47	4	4	-	1	3	3	1	1	-	83	95	23	28	
20 - 25 ha	22	23	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	57	53	16	16
≥ 25 ha	27	27	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	26	23	6	7
Totale aantal bedrijven	315	303	28	19	2	2	77	68	31	34	10	11	463	437	8	8
Percentage bedrijven	68	69	6	4	0	0	17	16	7	8	2	3	100	100	100	100
Oppervlakte cultuurgrond in ha	4 214 1)	4 109 1)	.	.	.	12	20	213	207	90	95	108	89	4 638	4 520	.
Perc. cultuurgrond	91	91	.	.	.	0	0	5	5	2	2	2	2	100	100	.
Olst : zonder cultuurgrond																
< 1 ha	-	-	-	-	-	-	4	3	-	1	-	-	1	4	5	-
1 - 5 ha	19	10	6	7	1	-	14	8	6	11	-	-	20	19	-	-
5 - 7 ha	24	26	4	8	1	-	29	20	12	10	3	4	70	51	15	10
7 - 10 ha	32	30	2	4	3	4	2	4	1	1	2	1	33	37	17	20
10 - 15 ha	31	28	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	42	44	21	23
15 - 20 ha	24	19	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	33	30	18	17
20 - 25 ha	13	18	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	26	21	14	12
≥ 25 ha	11	9	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	14	21	8	12
Totale aantal bedrijven	154	140	13	20	7	8	54	39	19	24	7	8	254	239	7	6
Percentage bedrijven	61	59	5	8	3	3	21	16	7	10	3	3	100	100	100	100
Oppervlakte cultuurgrond in ha	1 975 1)	1 895 1)	.	.	.	74	107	142	133	35	47	42	109	2 268	2 291	.
Perc. cultuurgrond	87	82	.	.	.	3	5	6	6	2	2	2	5	100	100	.

1) A + B-bedrijven.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

Nevenberoepen van de B- en hoofdberoepen van de C-geregistreerden

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep											
	B					C						
	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966		
	totaal					zonder cult.gr.						
	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966		
						< 1 ha					≥ 1 ha	
Melkrijder	9	7	2	3	-	-	-	-	2	3		
Melkcontroleur, monsternemer	2	3	1	-	-	-	-	-	1	-		
Landsarbeider	7	7	26	11	-	2	8	3	18	6		
Grondwerker, gemeentearbeider	2	1	11	10	1	-	1	3	9	7		
Loonwerker	1	-	8	8	-	-	-	-	8	8		
Beerhouder	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-		
Veehandelaar	4	6	15	13	1	-	1	3	13	10		
Ov. landb. verwante beroepen	2	1	8	2	2	1	5	1	1	-		
Verzorgend beroep	-	-	20	12	3	-	6	3	11	9		
Bouwvakarbeider	-	-	2	6	-	-	1	1	1	5		
Transportarbeider	-	-	5	7	-	-	2	2	3	5		
Fabrieksarbeider	-	-	25	22	2	2	6	4	17	16		
Coöperatiearbeider	5	6	-	4	-	-	-	2	-	2		
Ov. niet-agrarische beroepen	5	4	8	9	-	1	4	2	4	6		
Alle beroepen	41	39	131	107	9	6	34	24	88	77		

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1966.

BIJLAGE 14

Geregistreerden in groep D

Vorig beroep	totaal		Aantal D-geregistreerden					
	zonder cult.gr.		< 1 ha		≥ 1 ha			
	1960	1966	1960	1966	1960	1966		
Landbouwer	24	31	2	2	4	5	18	24
Landarbeider	10	9	-	-	6	5	4	4
Landbouw-ervante beroepen	3	4	1	-	-	1	2	3
Verzorgend beroep	3	2	-	-	-	-	3	2
Fabrieksarbeider	-	6	-	1	-	3	-	2
Overige niet-agrarische beroepen	7	3	-	-	2	1	5	2
Invalide	3	3	1	-	-	-	2	3
Alle beroepen	50	58	4	3	12	15	34	40

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

BIJLAGE 15

De speciale bedrijven

	Aantal geregistreerden						
	totaal		zonder cult.gr.		< 1 ha		
	1960	1966	1960	1966	1966	≥ 1 ha	
Boomkweker, tuinder	2	1	-	-	-	2	1
Pluimveehouder	-	2	-	-	-	-	2
Varkens- kalvermester	-	3	-	2	-	-	1
Veeweider	3	3	-	-	-	3	3
K.I.-vereniging, fokvereniging	2	2	1	-	1	1	1
Fabriek	8	6	-	-	-	8	6
Landgoed, grootgrondbezitter	2	2	-	-	-	2	2
Alle beroepen	17	19	1	2	1	16	16

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

BIJLAGE 16

Wijzigingen in het aantal geregistreerden 1960-1966 I

	A + B		C	D	S
	landbou- wers	fruitelers			
Aantal geregistreerden in 1960	510	9	131	50	17
Overgang van landbouwers naar fruitelers, C, D of S	- 29	+ 2	+ 17	+ 9	+ 1
	481	11	148	59	18
Overgang van C naar A+B, D of S	+ 6	-	- 17	+ 10	+ 1
	487	11	131	69	19
Overgang van D naar A+B of C	+ 2	-	+ 1	- 3	-
	489	11	132	66	19
Overgang van S naar C	-	-	+ 1	-	- 1
	489	11	133	66	18
Opheffen van bedrijven	- 13	1	33	18	3
	476	10	100	48	15
Ontstaan nieuwe bedrijven	+ 6	-	7	10	4
Aantal bedrijven in 1966	482	10	107	58	19

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

BEJLAGE 17

Wijzigingen van het aantal geregistreerden 1960-1966 II

Grootteklasse in ha resp. bedrijfs- hoofden	1960		1966							
	Aantal bedrijven		aantal bedrijven met hetzelfde bedrijfs- hoofd			aantal bedrijven met een ander bedrijfs- hoofd				
	totaal	A + B	C	D	S	totaal	A + B	C	D	S
1 - < 5 ha	50	49	3	3		13	6	7		
5 - < 7 ha	71	53	2	4		9	7	2		
A 7 - < 10 ha	106	86	1	2		16	16			
+ 10 - < 15 ha	110	73	1		1	30	28			2
B 15 - < 20 ha	80	58				20	20			
20 - < 25 ha	36	29				6	6			
≥ 25 ha	39	29	1			9	9			
Totaal	510	376	8	9	1	103	92	9		2
onbekend	9					9	8	1		
< 30 jaar		24	1							
30 - < 35 jaar		50	2							
35 - < 40 jaar	240	46	1		1	2	2			
A 40 - < 45 jaar		59	1							
+ 45 - < 50 jaar		54	2							
B 50 - < 55 jaar		60								
55 - < 60 jaar	261	49	1	2		92	82	8		2
60 - < 65 jaar		23	20	3						
≥ 65 jaar		29	25	4						
C < 1 ha 1)	43	22	17	5		2		2		
≥ 1 ha	88	64	54	5		10	1	8		1
Totaal	131	86	71	10		12	1	10		1
D < 1 ha 1)	16	6		6		2	1	1		
≥ 1 ha	34	22		22		2	1			1
Totaal	50	28		28		4	2	1		1
S < 1 ha 1)	1									
≥ 1 ha	25	19	1			3				3
Totaal	26	19	1			3				3

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

1) Inclusief zonder cultuurgrond.

1960 Grooteklasse in ha resp. bedrijfs- hoofden	Aantal bedrijven dat van 1960 - 1966 verdwenen is door:					
	geen vee of totaal ha geword.	gaan rusten, meer, < 1 ouderdom	overlijden O.- en S.-fonds verand.	bedrijfs- beroopts- verand.	verhul- zing	grond los- overige gelaten redenen
1 - < 5 ha	2					
5 - < 7 ha	3	1		1		
A 7 - < 10 ha	1			1		
+ 10 - < 15 ha	6			2		1
B 15 - < 20 ha	1			1		
20 - < 25 ha	-					
≥ 25 ha	-					
Totaal	13	4	3	5	1	-
onbekend						
< 30 jaar						
30 - < 35 jaar	1			1		
35 - < 40 jaar	2			1		1
A 40 - < 45 jaar	1			1		
+ 45 - < 50 jaar	1			1		
B 50 - < 55 jaar	4			2		
55 - < 60 jaar	1			1		
60 - < 65 jaar	1					
≥ 65 jaar	2					
C < 1 ha 1)	19	15	3	1		
≥ 1 ha	14	-	2	1	1	6
Totaal	33	15	5	1	2	6
D < 1 ha 1)	8	2	4		1	1
≥ 1 ha	10	-	4		1	5
Totaal	18	2	8		2	6
S < 1 ha 1)	1					1
≥ 1 ha	3				1	1
Totaal	4				1	1

1) Inclusief zonder cultuurgrond.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

BIJLAGE 18

Bedrijven met een ander bedrijfshoofd (overdrachten) A- en B-bedrijven in 1960

Grootteklasse in ha in 1966	Aantal bedrijven dat tussen 1960 en 1966 aan een ander werd overgedragen			
	totaal	en in 1967 behoort tot de beroepsgroep		
		A + B	C	S
< 1 ha	1	-	1	-
1 - < 5 ha	10	3	7	-
5 - < 7 ha	8	7	1	-
7 - < 10 ha	22	22	-	-
10 - < 15 ha	27	25	-	2
15 - < 20 ha	17	17	-	-
20 - < 25 ha	10	10	-	-
≥ 25 ha	8	8	-	-
Totaal	103	92	9	2
<hr/>				
Reden van overdracht				
gaan rusten, ouderdom	70	61	8	1
overlijden	14	14	-	-
opheffing van maatschap	1	1	-	-
vorming van maatschap	9	8	-	1
bedrijfsverandering	4	4	-	-
beroepsverandering	4	3	1	-
overige	1	1	-	-
<hr/>				
Relatie tot het vorig bedrijfshoofd				
weduwe	5	5	-	-
zoon	72	64	6	2
schoonzoon	5	4	1	-
familie	3	3	-	-
vreemde	18	16	2	-

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

Nieuw-geregistreerden (1960-1966)

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep										totaal
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	
Aantal nieuw-geregistreerden	5	1	7	10	4						27
Grootteklasse:											
zonder cultuurgrond	-	-	2	3	2						7
< 1 ha	-	-	2	1	1						4
1 - 5 ha	2	1	3	6	1						13
5 - 7 ha	2	-	-	-	-						2
7 - 10 ha	1	-	-	-	-						1
Reden van nieuwe registratie:											
voor het houden van vee	-	-	4	2	3						9
voor tuinbouw	-	-	-	1	-						1
afgesplitst van vroeger bedrijf	2	-	-	6	-						8
afgesplitst van bedrijf van ouders	3	1	1	-	1						6
in het gebied komen wonen, grond "meegebracht"	-	-	1	1	-						2
gevestigd op los land	-	-	1	-	-						1
Oppervlakte cultuurgrond	27,99	4,00	6,28	16,54	1,70						56,51

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1966.

Verdwenen geregistreerden (1960-1966)

	Aantal geregistreerden					totaal
	in de beroepsgroep					
	A	fruitteiler	C	D	S	
Aantal verdwenen geregistreerden	13	1	33	18	3	68
Grootteklasse						
zonder cultuurgrond	-	-	5	4	1	10
< 1 ha	-	-	14	4	-	18
1 - 5 ha	2	1	12	10	1	26
5 - 7 ha	3	-	-	-	1	4
7 - 10 ha	1	-	1	-	-	2
10 - 15 ha	6	-	-	-	-	6
15 - 20 ha	1	-	-	-	-	1
20 - 25 ha	-	-	1	-	-	1
Reden van verdwijnen:						
geen vee of tuinbouw meer	-	-	15	3	1	19
gaan rusten	4	-	1	1	-	6
overlijden	-	-	5	8	-	13
O.- en S.-fonds	3	-	1	-	-	4
bedrijfsverandering	5	-	-	-	1	6
beroepsverandering	1	1	-	-	-	2
verhuisd	-	-	4	2	-	6
grond losgelaten	-	-	7	4	1	12
Oppervlakte cultuurgrond	126,50	1,90	66,34	24,13	8,70	227,57
Bestemming van deze grond:						
toegevoegd aan bestaande bedrijven	80,00	1,90	58,58	23,73	8,70	172,91
grond zelf gehouden	11,20	-	4,56	-	-	16,76
grond naar niet-geregistreerden	-	-	0,30	0,40	-	0,70
uitbreidingsplan, waterschap, steenfabriek	35,30	-	2,90	-	-	38,20

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1966.

Verzaveling

	Aantal bedrijven met kavels											Aantal kavels totaal	Gem. veigrootp/bedr. te in ha
	9 t/m												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
met ge-gevens	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Landbouwers													
1 - 5 ha	43	14	7	3	3	-	-	-	-	-	-	92	2,1
5 - 7 ha	59	24	13	6	2	2	1	1	1	-	-	158	2,7
7 - 10 ha	98	30	26	15	7	4	1	-	-	-	-	279	3,10
10 - 15 ha	114	35	28	17	8	6	5	-	-	-	-	348	3,1
15 - 20 ha	68	16	24	6	4	1	2	1	1	1	1	199	2,9
20 - 25 ha	37	4	10	4	6	2	3	2	2	2	2	151	4,1
≥ 25 ha	34	6	9	3	4	1	2	1	1	-	-	109	3,2
Alle landbouwers	453	137	111	54	34	16	14	5	3	1386	2,9	4,51	
Wijfe	301	61	93	36	20	11	11	4	2	876	2,9	4,67	
Olst	152	18	44	18	14	5	3	1	1	460	3,0	4,21	
Ov. geë-quetèrden fruitelers	5	1	-	3	-	-	-	-	-	15	3,0	4,56	
groep C	52	24	17	4	2	3	2	-	-	105	2,0	2,61	
groep D	22	13	6	3	-	-	-	-	-	34	1,5	1,98	
groep S	6	2	3	-	1	-	-	-	-	13	2,2	9,27	
Alle geë-quetèrden	537	119	164	118	59	38	18	14	5	1503	2,8	4,91	

Bron: C. D. 1966 en 1967.

Verkaveling (rechtsvorm van gebruik en oppervlakte) 1)

	Totaal aantal kavels	Percentage kavels		Gem. grootte in ha		Opp. grond in ha	
		eigendom	pacht	eigendom/ pacht	pacht- kavels	eigend.-/ pacht- kavels	in het blok buiten het blok
Landbouwers							
1 - 5 ha	92	62	37	1	2,3	1,4	1,5
5 - 7 ha	158	58	41	-	2,7	1,8	-
7 - 10 ha	279	70	28	2	3,3	2,4	5,5
10 - 15 ha	348	61	37	2	4,8	3,2	6,0
15 - 20 ha	199	61	37	2	6,4	5,8	7,7
20 - 25 ha	151	63	36	1	6,4	5,0	9,0
≥ 25 ha	109	54	45	1	9,6	9,1	14,-
Alle landbouwers	1 336	63	36	1	4,8	3,9	6,5
Wijhe	876	62	36	2	4,9	4,2	6,5
Olst	460	64	36	-	4,6	3,5	-
Overige geëquëteerden							
fruitlers	15	80	20	-	5,2	1,9	-
groep C	105	74	26	-	2,9	1,9	-
groep D	34	79	21	-	2,1	1,5	-
groep S	13	100	-	-	3,3	-	-
Alle geëquëteerden	1 503	64	35	1	4,5	3,8	6,5
							6 319
							152
							1 79
							362
							844
							1 427
							1 181
							873
							998
							5 874
							4 000
							1 874
							61
							65
							270
							67
							43
							6 319
							159

1) Geëquëteerde bedrijven.
Bron: C. D. 1966 en 1967.

Eigendom en pacht

	m/ gegevens		Aantal grondgebruikers				Opervlakte grond	
	100% eigendom	≥ 50% eigendom	met de grond		totaal in ha		percentage	
			> 50% eigendom	100% pacht	100% eigendom	pacht	eigendom	pacht
Landbouwers								
1 - 5 ha	43	27	7	6	3	181	73	27
5 - 7 ha	59	28	15	11	5	366	69	31
7 - 10 ha	98	58	22	8	10	864	77	23
10 - 15 ha	114	62	23	8	21	1463	72	28
15 - 20 ha	68	39	6	3	3	1235	65	35
20 - 25 ha	37	20	6	3	8	891	70	30
≥ 25 ha	34	17	3	-	14	1026	56	44
Alle landbouwers	453	251	82	39	81	6026	68	32
Wijde	301	164	54	23	60	4091	67	33
Olst	152	87	28	16	21	1935	70	30
Overige geëquitéerden								
fruitelers	5	3	1	1	-	68	92	8
groep C	52	36	4	9	3	274	82	18
groep D	22	16	4	2	-	67	84	16
groep S	6	6	-	-	-	49	100	-
Alle geëquitéerden	538	312	91	51	84	6478	69	31

Bron: C.D.1966 en 1967.

BIJLAGE 24

Bedrijfsgebouwen 1)

	Aantal hoofdbedrijfsgebouwen														
	gebouwd vóór 1850		gebouwd tussen 1850-1914		gebouwd tussen 1915-1940		gebouwd na 1940		totaal						
	eigen- dom	pacht totaal	eigen- dom	pacht totaal	eigen- dom	pacht totaal	eigen- dom	pacht totaal	eigen- dom	pacht totaal					
Gemeente Wijhe	69	29	110	53	163	53	15	68	29	10	39	261	107	368	
Gemeente Olst	104	38	142	108	21	129	81	12	93	27	6	38	320	77	397
Overijssel	1946	712	2658	6425	1900	8325	5359	1067	6426	2721	473	3194	16451	4152	20603

1) Van bedrijfshoofden met hoofdberoep landbouwer \geq 1 ha.
Bron: C.B.S.-1961.

BIJLAGE 25

Eigendom en pacht van de gebouwen

	met gegevens	Aantal bedrijven		
		waarvan bedrijfsgebouwen in eigendom	en woonhuis in pacht	in onbekend
Landbouwers				
1 - 5 ha	31	27	2	1
5 - 7 ha	56	48	6	1
7 - 10 ha	91	76	13	1
10 - 15 ha	110	81	23	-
15 - 20 ha	63	42	20	-
20 - 25 ha	37	24	13	-
≥ 25 ha	28	16	11	-
Totaal	416	314	88	3
Wijhe	267	194	62	-
Olst	149	120	26	3
Overige geënquêteerden				
fruitteilers	5	4	1	-
groep C	18	14	-	1
groep D	4	4	-	-
groep S	3	3	-	-
Alle geënquêteerden	446	339	89	4

Bron: C.D.1966-1967.

BIJLAGE 26

Nutsvoorzieningen

Landbouwers	m/gegevens	Aantal bedrijven			
		aangesloten op		waterleiding-	telefoon
		electriciteitsnet	met kracht		
		totaal		net	
1 - 5 ha	31	31	12	24	16
5 - 7 ha	56	56	31	40	32
7 - 10 ha	91	91	71	52	70
10 - 15 ha	109	109	100	55	95
15 - 20 ha	62	62	57	35	58
20 - 25 ha	37	37	35	16	35
≥ 25 ha	28	28	28	14	27
Alle landbouwers	414	414	334	236	333
Wijhe	265	265	219	163	219
Olst	149	149	115	73	114
Overige geënquêteerden					
fruittelers	5	5	-	5	5
groep C	18	18	9	13	14
groep D	4	4	1	2	2
groep S	3	3	-	2	3
Alle geënquêteerden	444	444	125	258	357

Bron: C.D.1966-1967.

Doelmatigheid en onderhoud van de gebouwen

	Aantal bedrijven													
	met ge- gevens			waarvan het onderhoud			bedrijfsgeb.			waarvan doelmatigheid				
	goed	matig	slecht	woning	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	woning	goed	matig	slecht
Landbouwers														
1 - 5 ha	31	6	23	2	6	22	3	6	23	2	6	22	3	
5 - 7 ha	56	14	37	5	11	37	8	14	37	5	11	37	8	
7 - 10 ha	91	19	68	4	22	63	6	24	62	5	22	63	6	
10 - 15 ha	110	44	60	6	37	67	6	46	58	6	37	67	6	
15 - 20 ha	63	20	38	5	16	41	6	20	38	5	16	41	6	
20 - 25 ha	37	14	21	2	11	24	2	13	22	2	10	25	2	
≥ 25 ha	28	5	23	-	5	23	-	4	24	-	4	24	-	
Alle landbouwers	416	122	270	24	108	277	31	127	264	25	106	279	31	
Wijhe	267	62	189	16	50	204	13	62	189	16	49	205	13	
Olst	149	60	81	8	58	73	18	65	75	9	57	74	18	
Alle geëknquêteerden														
fruitfellers	5	5	-	-	4	1	-	4	1	-	4	1	-	
groep C	18	6	11	1	3	13	2	6	11	1	3	13	2	
groep D	4	-	4	-	-	4	-	-	4	-	-	4	-	
groep S	3	2	1	-	2	-	-	2	1	-	2	-	-	
Alle geëknquêteerden	446	135	286	25	117	295	33	139	281	26	115	297	33	

Bron: C. D. 1966 en 1967.

Bedrijfsruimten

	Aantal bedrijven													
	met ge- gevens		waarvan de				ruimte lb.werktuigen							
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	slecht			
Landbouwers														
1 - 5 ha	31	22	3	6	22	3	6	22	3	6	22	3	3	8
5 - 7 ha	56	11	8	11	37	8	11	37	8	11	37	8	8	6
7 - 10 ha	91	22	6	23	63	6	23	62	6	23	62	6	6	6
10 - 15 ha	110	38	6	38	66	6	38	66	6	38	66	6	6	6
15 - 20 ha	63	16	4	18	41	6	18	40	5	16	41	6	6	3
20 - 25 ha	37	11	2	11	24	2	11	23	3	11	23	3	3	-
≥ 25 ha	28	5	-	5	23	-	5	23	-	5	23	-	-	-
Alle landbouwers	416	109	31	112	276	31	112	273	31	110	274	32	32	13
Wijhe	267	51	13	53	203	13	53	201	13	52	202	13	13	19
Olst	149	58	18	59	73	18	59	72	18	58	72	19	19	-
Overige geëquëteerden														
fruitteiler	5	4	-	4	1	-	4	1	-	4	1	-	-	-
groep C	18	3	2	3	13	2	3	13	2	3	13	2	2	-
groep D	4	-	-	-	4	-	-	4	-	-	4	-	-	-
groep S	3	2	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-
Alle geëquëteerden	446	118	33	121	294	33	121	291	33	119	292	34	34	-

Bron: C.D.1966-1967.

Weg- en erfverharding

	Aantal bedrijven			
	met ge- gevens	waarvan het erf is verhard	waarvan de toegangsweg is semi- verhard	waarvan de toegangsweg is onverhard
Landbouwers				
1 - 5 ha	31	13	16	2
5 - 7 ha	56	17	33	6
7 - 10 ha	91	42	44	5
10 - 15 ha	110	55	52	7
15 - 20 ha	63	38	19	6
20 - 25 ha	37	22	15	1
≥ 25 ha	28	19	9	1
Alle landbouwers	416	206	186	28
Wijhe	267	145	117	5
Olst	149	61	71	17
Overige geënuëteerden				
fruitelers	5	5	-	3
groep C	18	7	9	2
groep D	4	4	-	1
groep S	3	2	1	1
Alle geënuëteerden	446	224	198	24
				80
				336
				30

Bron: C. D. 1966 en 1967.

BIJLAGE 30

Rundveestalling op landbouwbedrijven I

	Aantal bedrijven met gegevens			
	totaal	met stallen		
		1	2	3
1 - 5 ha	31	27	4	-
5 - 7 ha	56	54	2	-
7 - 10 ha	90	81	9	-
10 - 15 ha	110	94	14	2
15 - 20 ha	62	48	11	3
20 - 25 ha	36	24	9	3 2)
≥ 25 ha	27	22	4	1
Totaal	412	350	53	9

Wijhe	264	234	28	2
Olst	148	116	25	7

Aantal melkkoeien per bedrijf (1966) 1)

1 - 10	109	101	8	-
10 - 15	101	86	14	1
15 - 20	104	90	12	2
20 - 25	50	37	8	5
≥ 25	47	35	11	1 2)

Stalcapaciteit voor melkvee

1 - 10	47	47	-	-
10 - 15	78	70	8	-
15 - 20	82	75	7	-
20 - 25	80	67	12	1
25 - 30	56	47	8	1
30 - 35	37	26	10	1
≥ 35	32	18	8	6 2)

1) Eén bedrijf had door omstandigheden geen rundvee.

2) Eén bedrijf met 4 stallen.

Bron: C.D.1966-1967.

C.B.S.-1966.

Rundveestalling op landbouwbedrijven II

	Aantal bedrijven met gegevens met een stalcapaciteit voor stuks melkvee												
	1 - 10	10 - 15	15 - 20	20 - 25	25 - 30	30 - 35	≥ 35						
1 - 5 ha	19	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 - 7 ha	21	27	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
7 - 10 ha	7	32	39	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-
10 - 15 ha	-	7	32	37	23	8	3	3	3	3	3	3	3
15 - 20 ha	-	2	5	18	18	13	6	6	6	6	6	6	6
20 - 25 ha	-	-	-	9	7	12	8	8	8	8	8	8	8
≥ 25 ha	-	-	-	3	5	4	15	15	15	15	15	15	15
Totaal	47	76	82	80	56	37	32	32	32	32	32	32	32
Wijhe	21	45	56	55	41	25	21	21	21	21	21	21	21
Olst	26	33	26	25	15	12	11	11	11	11	11	11	11
Aantal jongveestanden in de hoofdstal													
geen	32	53	61	57	38	27	28	28	28	28	28	28	28
1 - 5	14	15	5	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1
5 - 10	1	5	12	15	10	5	2	2	2	2	2	2	2
10 - 15	-	5	3	4	2	1	1	1	1	1	1	1	1
≥ 15	-	-	1	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-

Bron: C.D.1966-1967.

Ontwikkeling van het grondgebruik

	Aantal bedrijven	Oppervlakte cultuurgrond	Percentage cultuurgrond in gebruik als				
			bouwland	grasland 1) tuinland gras- boomgaard			
Gemeente Wijhe	1947	655	4 680	33	58	1	8
	1950	526	4 654	22	70	1	7
	1955	508	4 461	20	74	1	5
	1960	498	4 490	17	78	1	4
	1965	460	4 427	10	87	1	2

Gemeente Olst	1947	887	4 637	37	55	0	8
	1950	881	4 652	27	65	0	8
	1955	614	4 621	26	67	1	6
	1960	588	4 617	24	70	2	4
	1965	549	4 635	19	77	2	4

1) Exclusief grasland onder de boomgaard.
Bron: C.B.S.

Grondgebruik

	Aantal bedrijven met cultuurgrond		Oppervlakte cultuurgrond		Percentage cultuurgrond in gebruik als							
	1960		1966		bouwland		grasland		tuinland		waarvan boomgaard	
	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966
Landbouwers												
1 - 5 ha	70	50	267	194	18	7	76	91	6	2	2	2
5 - 7 ha	71	64	416	368	18	9	78	89	4	2	4	2
7 - 10 ha	105	103	871	847	17	9	80	90	3	1	3	1
10 - 15 ha	110	117	1327	1415	16	7	80	92	4	1	4	1
15 - 20 ha	80	70	1376	1194	15	10	80	87	5	3	5	3
20 - 25 ha	35	41	787	914	18	13	80	86	2	1	2	1
≥ 25 ha	39	37	1145	1072	16	10	80	88	4	2	4	2
Alle landbouwers	510	482	6189	6004	17	9	79	89	4	2	4	2
Wijhe	343	322	4214	4109	14	6	82	92	4	1	4	1
Olst	167	160	1975	1895	21	17	74	81	5	2	5	2
Overige grondgebruikers												
fruitraters	9	10	86	127	4	10	21	28	75	62	74	61
< 1 ha	34	24	16	13	20	26	71	73	9	1	9	1
≥ 1 ha	88	77	339	327	15	5	81	92	4	3	4	2
Totaal	122	101	355	340	15	6	81	91	4	3	4	2
Groep D												
< 1 ha	12	15	7	8	13	9	56	76	31	15	31	15
≥ 1 ha	34	40	119	134	7	5	82	89	11	6	11	6
Totaal	46	55	126	142	7	5	81	88	12	7	12	7
Groep S												
< 1 ha	-	1	-	0	-	-	-	100	-	-	-	-
≥ 1 ha	16	16	150	198	3	0	81	95	16	5	10	3
Totaal	16	17	150	198	3	0	81	95	16	5	10	3
Alle grondgebruikers	703	665	6906	6811	16	9	79	88	5	3	5	3

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

BIJLAGE 34

Bouwland op landbouwbedrijven

	Aantal bedrijven		Percentage bedrijven										
			zonder bouwland		met ha bouwland								
	1960	1966			1960	1966	< 1,00		1,00-2,50		2,50-5,00		≥ 5,00
1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966
Landbouwers:													
1 - 5 ha	70	50	7	42	66	54	27	4	-	-	-	-	-
5 - 7 ha	71	64	6	39	35	39	59	22	-	-	-	-	-
7 - 10 ha	105	103	4	27	22	38	58	29	16	6	-	-	-
10 - 15 ha	110	117	2	40	15	28	48	22	34	9	1	1	1
15 - 20 ha	80	70	4	36	18	17	24	23	38	17	16	7	7
20 - 25 ha	35	41	3	15	3	20	14	17	49	26	31	22	22
≥ 25 ha	39	37	5	32	3	14	13	11	44	30	35	13	13
Alle landbouwers	510	482	4	34	25	31	40	21	23	10	8	4	4
Wijhe	343	322	5	37	27	34	40	20	23	8	5	1	1
Olst	167	160	2	28	22	24	40	23	23	16	13	9	9

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

Bouwlandgebruik 1966

	Aant. bedr. oppervl. in/bouwl. bouwland		Percentage bouwland beteseld met										Perc. braak-land					
	1960		1966		tarwe		rogge		haver		gerst		mengsels		totaal aardap-voeder-gewas-pelen bieten bieten sen		overige gewas-land	
	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966		
Landbouwers:																		
1 - 5 ha	65	29	50	13	44	-	21	17	3	3	46	20	25	-	10	-	-	
5 - 7 ha	67	39	76	33	66	-	23	17	18	8	30	15	5	10	3	1	-	
7 - 10 ha	101	75	157	81	68	-	31	26	8	3	28	14	5	9	0	4	-	
10 - 15 ha	107	70	225	96	67	2	23	21	16	5	29	16	5	8	3	1	-	
15 - 20 ha	77	45	220	122	73	2	23	22	26	2	16	10	4	2	4	7	-	
20 - 25 ha	94	35	145	123	78	2	25	21	28	2	21	9	8	4	1	0	-	
≥ 25 ha	37	25	187	110	74	10	20	15	28	1	24	10	11	3	2	1	-	
Alle landbouwers	488	318	1060	578	72	3	24	21	22	2	24	12	6	6	2	2	2	
Wijthe	325	203	625	256	67	3	24	20	19	1	26	14	5	7	5	2	-	
Olst	163	115	435	322	75	3	24	21	24	3	22	10	8	4	0	3	-	
Ov. grondgebr. fruitteilers.	5	5	3	12	66	-	-	-	66	-	32	32	-	2	-	-	-	
Groep C < 1 ha	17	10	4	3	50	-	-	27	18	5	49	24	8	17	1	-	-	
≥ 1 ha	59	30	51	18	65	-	3	20	36	6	32	10	12	10	3	-	-	
totaal	76	40	55	21	62	-	3	21	33	5	35	12	12	11	3	-	-	
Groep D < 1 ha	8	4	1	1	34	-	23	11	-	-	66	31	-	35	-	-	-	
≥ 1 ha	14	14	9	7	36	-	25	5	5	1	20	12	-	8	2	42	-	
totaal	22	18	10	8	36	-	24	6	5	1	24	14	-	10	2	38	-	
Groep S < 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
≥ 1 ha	4	1	5	0	-	-	-	-	-	-	100	100	-	-	-	-	-	
totaal	4	1	5	0	-	-	-	-	-	-	100	100	-	-	-	-	-	
Alle grondgebruikers	595	302	1133	619	71	3	23	20	23	2	24	12	6	6	2	3	3	

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

BIJLAGE 36

Bedrijfstypen

	Aantal bedrijven	Percentage bewerkingseenheden voor			
		grond-ge- bonden vee	akker- bouw	veredel- -, productie	tuinbouw
Veehouderijbedrijven	278	≅ 75	x	x	x
Gemengde bedrijven	86	55 - 75	x	x	x
	11	≅ 55	≅ 25	x	x
	3	≅ 55	x	x	≅ 25
<hr/>					
Gemengde bedrijven met veredelings- productie	58	≅ 55	x	≅ 25	x
	18	25 - 55	x	25 - 55	x
	14	≅ 25	x	≅ 55	x
<hr/>					
Overige bedrijven	2	25 - 55	x	x	x
	4	25 - 55	25 - 55	x	x
	1	≅ 25	≅ 55	x	x
	2	25 - 55	x	x	25 - 55
	2	x	x	55 - 75	x
	1	x	55 - 75	x	x
	1	x	25 - 55	x	25 - 55

Bron: Landbouwtellingformulieren 1966.

BIJLAGE 37

Het bedrijfstype van de landbouwbedrijven

	Totaal aantal bedrijven	Aantal bedrijven van het type			
		veehouderij- bedrijven	gemengde bedrijven	gemengde bedrijven m. veredelings- productie	overige bedrijven
1 - 5 ha	50	13	10	24	3
5 - 7 ha	64	31	13	17	3
7 - 10 ha	103	53	29	20	1
10 - 15 ha	117	75	19	23	-
15 - 20 ha	69	47	14	6	2
20 - 25 ha	41	30	9	-	2
≥ 25 ha	37	29	6	-	2
Alle landbouwers	481	278	100	90	13
Wijhe	321	227	50	40	4
Olst	160	51	50	50	9

Bron: Landbouwtellingformulieren 1966.

BIJLAGE 38

Bedrijfsontwikkeling (landbouwbedrijven)

Grootteklasse, gebied, bedrijfstype	met ge- gevens	Aantal landbouwers			dat hun be- drijf wil la- ten zoals het nu is
		dat hun bedrijf wil ontwikkelen in de richting van (meer)			
		boumland	grasland	fruit	
1 - 5 ha	38	1	1 (1)	-	36
5 - 7 ha	58	3	4 (2)	3 (1) a)	48
7 - 10 ha	90	1	10 (2)	1 (1)	78
10 - 15 ha	110	3 (1)	13 (7)	-	94
15 - 20 ha	62	3 (1)	8 (5)	2 a)	49
20 - 25 ha	37	2	1 (1)	-	34
≥ 25 ha	27	1	1 (1)	1 (1)	24
Alle landbouwers	422	14 (2)	38 (19)	7 (3)	363
Witje	273	3	15 (8)	2 (1)	253
Olst	149	11 (2)	23 (11)	5 (2) a)	110
Veehouderijbedrijven	237	6	12 (8)	3 (2)	216
Gemengde bedrijven	88	3	14 (4)	1 (1)	70
Gemengde bedrijven met veredeling	84	3 (1)	12 (7)	2 a)	67
Overige bedrijven	13	2 (1)	-	1 a)	10

Tussen haakjes () de bedrijven die volledig willen omschakelen, begrepen in het voor-
gaande totaal.

a) Van 2 bedrijven wil zoon-opvolger bedrijf omvormen tot fruitbedrijf, deze bedrijven
zijn niet in deze aantallen begrepen.

Bron: C. D.1966-1967.

Tuinbouwgewassen

		Oppervlakte tuinbouwgewassen													
		Aant. bedr. m. tuimb.						pit- en steenvruchten						w.v. met groenten, <1 jr. kleinfr. enz.	
		appels		peren		pruimen		overige		totaal		w.v. met onderdeel		w.v. met groenten, <1 jr. kleinfr. enz.	
		1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966
Landbouwers:															
1 - 5 ha	33	7	12,82	2,57	2,15	0,36	1,05	0,42	0,02	-	16,04	3,35	15,59	2,15	-
5 - 7 ha	32	12	15,75	6,75	2,16	0,88	0,64	0,27	0,45	0,65	19,00	8,30	17,20	5,00	0,25
7 - 10 ha	43	7	23,65	5,05	1,48	0,80	0,97	-	1,65	-	27,75	5,55	24,99	5,55	0,15
10 - 15 ha	68	31	44,03	18,80	5,77	1,65	2,00	0,25	0,15	-	51,95	20,70	45,60	20,05	0,10
15 - 20 ha	45	26	62,05	28,00	11,55	4,35	1,60	0,50	-	-	75,20	32,85	62,01	21,95	1,50
20 - 25 ha	19	5	11,75	4,95	1,40	0,25	0,40	0,10	-	-	13,55	5,30	13,55	2,80	-
≥ 25 ha	25	14	35,53	18,05	6,61	3,59	1,21	0,36	-	-	43,35	22,00	28,30	14,55	1,21
Alle landb.	265	102	205,58	84,17	31,12	11,33	7,87	1,90	2,27	0,65	246,84	98,05	208,24	72,05	3,21
Wijhe	177	74	128,31	50,72	18,38	4,60	4,99	1,38	2,27	0,65	153,95	57,35	139,54	50,50	0,16
Olst	88	28	77,27	33,45	12,74	6,73	2,88	0,52	-	-	92,89	40,70	68,70	21,55	3,05
Ov. geregistr.															
fruitelers	9	10	49,80	59,63	11,05	15,25	3,18	2,62	-	-	64,03	77,50	1,44	0,25	2,90
Groep C															
< 1 ha	9	1	1,35	0,12	0,20	-	0,14	-	-	-	1,69	0,12	1,69	0,12	-
≥ 1 ha	23	13	11,67	4,35	1,68	2,34	0,25	0,21	-	-	13,60	6,90	8,70	2,20	0,50
totaal	32	14	13,02	4,47	1,88	2,34	0,39	0,21	-	-	15,29	7,02	10,39	2,32	0,50
Groep D															
< 1 ha	6	5	2,32	1,17	0,45	-	0,24	0,06	-	-	3,01	1,23	2,56	0,42	0,06
≥ 1 ha	13	6	11,28	6,40	1,20	0,70	0,17	0,10	1,00	1,00	13,65	8,20	10,95	2,00	-
totaal	19	11	13,60	7,57	1,65	0,70	0,41	0,16	1,00	1,00	16,66	9,43	13,51	2,42	0,06
Groep S															
< 1 ha	-	4	10,16	2,85	2,65	0,51	0,37	0,15	2,25	2,47	15,43	5,98	6,95	2,06	-
≥ 1 ha	6	4	10,16	2,85	2,65	0,51	0,37	0,15	2,25	2,47	15,43	5,98	6,95	2,06	-
totaal	6	4	10,16	2,85	2,65	0,51	0,37	0,15	2,25	2,47	15,43	5,98	6,95	2,06	-
Alle gr.gebr.	331	141	282,16	158,69	48,95	30,13	12,22	5,04	5,52	4,12	358,25	197,98	240,53	79,10	6,67

1) 2 bedrijven met totaal 7 are glas.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

Fruitteelt

	Aantal bedrijven met een oppervlakte fruitteelt van													
	Aantal bedrijven		waarv.											
	totaal	met boomgaard	< 0,5 ha	0,5 - 1 ha	1 - 1,5 ha	1,5 - 2 ha	2 - 3 ha	3 - 5 ha	≥ 5 ha	1960	1966	1960	1966	
Landbouwers:	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966
1 - 5 ha	70	50	33	7	19	4	10	2	3	1	-	-	1	-
5 - 7 ha	71	64	31	12	15	6	8	2	6	3	1	1	1	-
7 - 10 ha	106	103	42	7	20	3	13	2	5	1	1	1	2	-
10 - 15 ha	110	117	68	29	26	11	19	9	14	5	3	2	5	2
15 - 20 ha	80	70	45	26	7	4	6	5	9	5	4	7	12	4
20 - 25 ha	35	41	19	5	6	1	6	2	5	1	2	-	1	-
≥ 25 ha	39	37	25	14	4	3	6	4	3	2	3	-	4	1
Alle landbouwers	510	482	263	100	97	32	68	26	45	18	14	10	25	8
Wijhe	343	322	175	72	62	29	51	17	30	14	12	5	12	5
Olst	167	160	88	28	35	3	17	9	15	4	2	5	13	3
Overige grondgebruikers	9	10	9	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
fruitelers														3
Groep C	122	101	31	13	23	9	1	1	4	2	2	-	1	1
Groep D	46	55	19	11	8	6	5	1	3	3	1	-	1	1
Groep S	16	17	6	4	1	-	-	-	2	3	-	-	1	1
Alle grondgebruikers	703	665	328	138	129	47	74	28	55	26	17	10	28	10
Alle grondgebruikers	703	665	328	138	129	47	74	28	55	26	17	10	28	10

Bron: Landbouwtellingormulieren 1960 en 1966.

Rundveehouderij

	Aantal bedrijven		Aantal melkkoepen p.100 ha		Per 100 melkkoepen		Bedr.m.melkkoepen		Bedr.m.mostkalveren		Bedr.m.ov.mestvee							
	1960	1966	1960	1966	aantal	aantal	aantal	aantal	gem.aant.	gem.aant.	aantal	gem.aant.						
	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966						
Landbouwers:																		
1 - 5 ha	70	50	132	150	163	162	48	47	34	36	12	6	3,1	32,5	5	9	1,2	2,3
5 - 7 ha	71	64	119	140	147	155	48	47	35	38	11	2	1,9	20,5	7	12	1,3	2,1
7 - 10 ha	105	103	113	137	138	151	52	47	40	40	17	3	2,3	38,7	26	37	2,3	2,6
10 - 15 ha	110	117	105	130	127	139	50	53	41	38	13	8	3,8	7,8	39	31	2,4	3,1
15 - 20 ha	80	70	97	112	116	126	52	52	44	46	10	3	3,1	8,0	18	32	2,6	4,4
20 - 25 ha	35	41	90	105	110	121	56	54	50	51	1	1	18,0	1,0	18	20	2,6	7,6
≥ 25 ha	39	37	83	96	101	108	54	54	53	57	5	2	4,2	3,5	20	18	6,2	6,5
Alle landbouwers	510	482	100	119	122	132	52	51	44	44	69	25	3,2	17,4	133	159	2,9	4,1
Wijthe	343	322	104	122	122	131	50	50	43	43	39	16	2,9	14,6	94	115	2,5	4,3
Olst	167	160	94	110	122	135	57	56	46	48	30	9	3,7	22,2	39	44	3,6	3,5
Overige geregistreerden																		
frutteleer	9	10	28	30	127	104	100	66	54	66	-	-	-	-	2	2	3,0	9,5
Groep C zonder cultuurgrond	9	6	-	-	-	-	-	-	-	20	1	1	30,0	7,0	1	-	2,0	-
< 1 ha	34	24	122	143	156	193	35	106	30	39	3	3	5,7	19,0	1	4	1,0	2,0
≥ 1 ha	88	77	72	80	87	87	45	42	67	34	7	3	4,1	114,0	18	26	10,8	8,6
totaal	131	107	75	84	90	91	45	45	65	37	11	7	6,9	58,0	20	30	9,9	9,4
Groep D zonder cultuurgrond	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
< 1 ha	12	15	71	114	93	142	40	56	80	73	-	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	34	40	30	42	34	47	47	44	78	98	1	-	3,0	-	9	7	4,3	3,7
totaal	50	58	33	46	37	52	46	45	78	103	1	-	3,0	-	9	8	4,3	3,5
Groep S zonder cultuurgrond	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
< 1 ha	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	16	16	17	6	20	6	40	187	152	225	-	-	-	208,0	4	5	9,0	10,2
totaal	17	19	17	6	20	6	40	167	152	225	-	2	-	153,0	4	5	9,0	10,2
Alle geregistreerden	717	676	95	110	116	124	52	51	45	45	81	34	3,7	33,8	168	204	4,0	4,8

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

Melkkoeten	Aantal bedrijven met													Gem.aant. melkk. per bedr. met melkk.				
	totaal met melkkoeten		1 - 4		5 - 9		10 - 14		15 - 19		20 - 24		25 - 29		≥ 30			
	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960		1966	1960	1966	
Landbouwers:	70	50	70	50	23	11	47	39	-	-	-	-	-	-	-	-	5,0	5,8
1 - 5 ha	71	71	71	64	2	3	65	46	4	14	-	-	-	-	-	-	7,0	8,0
5 - 7 ha	105	103	104	103	-	2	52	28	52	61	-	-	-	-	-	-	9,4	11,2
7 - 10 ha	110	117	110	117	-	-	10	3	77	37	22	63	1	12	-	-	12,7	15,7
10 - 15 ha	89	70	80	68	1	-	1	4	22	4	40	25	14	25	1	8	1	2
15 - 20 ha	35	41	35	41	-	-	1	1	1	1	12	7	18	14	3	15	4	20,2
20 - 25 ha	39	37	39	37	-	-	-	1	2	4	3	14	6	14	12	5	15	24,5
≥ 25 ha	510	482	509	480	26	16	176	121	158	117	78	111	47	57	18	37	6	21
Alle landbouwers	343	322	342	321	16	8	109	69	109	79	55	81	32	39	15	27	6	18
Wijhe	167	160	167	159	10	8	67	52	49	38	23	30	15	18	3	10	3	11,1
Olst	9	10	3	5	1	2	1	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	8,0
Ov.geregistr. fruitteilers	9	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,6
Gr. C z.cult.gr.	34	24	13	11	13	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,0
< 1 ha	88	77	66	54	51	2	13	17	2	4	-	-	-	-	-	-	-	1,5
≥ 1 ha	131	107	79	66	64	43	13	18	2	4	-	-	-	-	-	-	-	3,7
totaal	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Gr. D z.cult.gr.	12	15	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,4
< 1 ha	34	40	14	20	13	17	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,0
≥ 1 ha	50	55	19	25	18	22	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,6
totaal	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,2
Gr. S z.cult.gr.	16	16	5	5	3	4	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	5,0
< 1 ha	17	19	5	5	3	4	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	5,0
≥ 1 ha	717	676	615	581	112	87	192	144	162	123	78	111	47	57	18	37	6	22
Alle geregistr.																		10,7

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

Veebezetting

	Aantal bedrijven	Oppervlakte		Gemiddeld				
		grasland	grasland + voedergewassen totaal	aantal melkkoelen per bedrijf	aantal grootvee-eenheden 1) per bedrijf			
						gemiddeld per bedrijf	aantal grootvee-eenheden 1) per ha grasland + voedergewassen	
Landbouwers:								
1 - 5 ha	50	179	184	3,68	5,8	1,6	9,5	2,6
5 - 7 ha	64	331	335	5,23	8,0	1,5	11,9	2,3
7 - 10 ha	103	766	773	7,56	11,2	1,5	16,9	2,2
10 - 15 ha	117	1318	1326	11,33	15,7	1,4	22,9	2,0
15 - 20 ha	70	1060	1065	15,21	19,6	1,3	29,1	1,9
20 - 25 ha	41	790	794	19,37	23,4	1,2	37,3	1,9
≥ 25 ha	37	956	958	25,90	27,9	1,1	45,6	1,8
Alle landbouwers	482	5400	5435	11,28	14,8	1,3	22,6	2,0
<hr/>								
Olst	322	846	867	12,01	15,7	1,3	23,7	2,0
Wijhe	160	1554	1568	9,80	13,2	1,3	20,3	2,1

- 1) Kalveren : 0,3
 Pinken : 0,5
 Melkkoelen : 1,0
 Stieren : 0,9
 Meestalveren : 0,3
 Overig mestvee : 0,7
 Paarden < 3 jaar : 0,7
 Paarden ≥ 3 jaar : 1,0
 Schapen : 0,1

Bron: Landbouwtellingformulieren 1966.

BIJLAGE 44

Melkproductie

	1960	1963	1966
Aantal gecontroleerde koeien			
Olst (contr.ver.)	682	804	697
Olst (fokver.)	712	824	1 155 1)
Wijhe	2 151	2 317	1 467
Overijssel F.H.	83 442	94 232	90 575
Overijssel M.R.IJ.	34 165	38 730	37 970
<hr/>			
Gemiddelde opbrengst in kg			
Olst (contr.ver.)	4 523	4 423	4 489
Olst (fokver.)	4 569	4 540	4 346
Wijhe	4 292	4 286	4 349
Overijssel F.H.	4 279	4 308	4 327
Overijssel M.R.IJ.	4 189	4 219	4 237
<hr/>			
Gemiddeld vetgehalte			
Olst (contr.ver.)	3,62	3,70	3,76
Olst (fokver.)	3,62	3,74	3,72
Wijhe	3,62	3,75	3,83
Overijssel F.H.	3,85	3,97	4,02
Overijssel M.R.IJ.	3,54	3,65	3,70

1) Uitbreiding door fusie met de fokvereniging "Diepenveen".
Bron: Jaarverslagen Centrale Melkcontrole Dienst.

BIJLAGE 45

Overige gegevens van de rundveehouderij

A + B-bedrijven	Aantal bedrijven					
	met enquête- gegevens	dat vee bij anderen	inschaart voor anderen	dat deel- neemt aan het rund- veestam- boek	waar voe- derrant- soenen worden berekend	met hooi- ventilatie
1 - 5 ha	31	12	-	8	1	-
5 - 7 ha	56	24	-	22	7	1
7 - 10 ha	91	31	-	47	14	16
10 - 15 ha	110	33	2	65	33	37
15 - 20 ha	63	6	2	33	17	22
20 - 25 ha	37	4	1	26	11	10
≥ 25 ha	28	2	5	20	7	14
Totaal	416	112	10	221	90	100
Wijhe	267	67	8	134	52	78
Olst	149	45	2	87	38	22

Bron: C.D. 1966-1967.

BIJLAGE 46

Graslandgebruik

A + B-bedrijven	Alle bedrijven		Geëquisteerde bedrijven		
	oppervlakte grasland in ha	percentage tijdelijk grasland	oppervlakte grasland in ha	percentage inkuilen	gemaaid voor hooien
1 - 5 ha	179	0	119	18	84
5 - 7 ha	331	-	286	20	70
7 - 10 ha	766	1	670	23	73
10 - 15 ha	1318	0	1228	24	69
15 - 20 ha	1061	1	952	25	63
20 - 25 ha	790	1	711	18	57
≥ 25 ha	955	0	724	17	55
Totaal	5400	0	4690	22	65
Wijhe	3846	0	3213	24	69
Olst	1554	0	1477	17	56

Bron: Landbouwtellingformulieren 1966 (alle bedrijven).
C. D. 1966-1967.

Mestvarkens

	Aantal bedrijven met						Aant.bedrijven Gem. aantal met mestvar- mestvarkens op bedr.m.mestv.									
	1 - 9	10 - 19	20 - 29	30 - 49	50 - 99	≥ 200	1960	1966	1960	1966	1960	1966				
Landb.bedr.met																
alleen mestvarkens																
1 - 5 ha	4	2	4	3	1	3	2	2	-	4	-	1	13	16,0	40,1	
5 - 7 ha	4	1	-	4	-	2	-	1	-	3	-	2	4	13	3,5	
7 - 10 ha	4	4	4	4	1	5	1	4	2	5	-	1	12	23	20,1	
10 - 15 ha	6	5	5	2	1	3	1	9	1	9	-	6	14	34	17,4	
15 - 20 ha	2	-	3	2	2	2	1	3	3	3	-	2	11	12	27,5	
20 - 25 ha	-	1	1	-	-	2	1	1	2	3	-	1	4	8	43,8	
≥ 25 ha	-	2	1	3	-	1	1	1	1	3	-	-	3	9	34,0	
totaal	20	15	18	18	5	17	7	19	9	30	-	12	59	112	21,2	48,2
Wijhe	11	10	15	10	3	11	3	13	6	15	-	2	38	61	21,1	38,9
Olst	9	5	3	8	2	6	4	6	3	15	-	10	21	51	21,4	59,3
mestv. + fokzeugen																
1 - 5 ha	9	4	4	-	1	-	-	2	-	-	-	-	14	6	8,0	15,8
5 - 7 ha	11	6	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	15	8	5,8	8,5
7 - 10 ha	21	14	8	3	1	3	3	7	-	3	-	-	33	30	9,5	20,7
10 - 15 ha	15	15	4	-	2	3	2	1	-	3	-	-	23	22	10,7	18,5
15 - 20 ha	18	5	5	2	2	4	1	3	1	1	-	1	26	16	9,7	29,2
20 - 25 ha	5	6	2	2	1	1	1	1	-	2	-	-	8	11	8,3	18,2
≥ 25 ha	11	-	2	2	-	1	1	1	-	1	-	-	14	5	6,5	30,2
totaal	90	50	29	9	7	14	7	14	-	10	-	1	133	98	8,8	20,5
Wijhe	63	38	15	5	4	4	4	12	-	5	-	-	86	64	7,8	16,7
Olst	27	12	14	4	3	10	3	2	-	5	-	1	47	34	10,6	27,7
Groep C	20	9	7	7	3	2	2	2	-	6	-	1	32	27	10,0	29,3
Groep D	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	7,5	4,0
Groep S	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	79,7
Alle geregistr.	133	76	55	34	15	33	16	35	9	47	-	15	228	241	12,2	36,8

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

Fokzeugen

	Aantal bedrijven met fokzeugen										Aant.bedrijven Gem. aantal met fokzeugen fokzeugen per bedr.m.fokz.						
	1 - 4		5 - 9		10 - 19		20 - 29		30 - 39		≥ 40		1960	1966	1960	1966	
	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966					
Landbouwbedrijven met																	
alleen fokzeugen																	
1 - 5 ha	15	4	5	4	1	5	-	-	-	-	-	-	1	21	14	4,0	13,1
5 - 7 ha	27	5	11	5	1	8	1	3	1	1	-	-	-	41	22	4,9	12,8
7 - 10 ha	18	9	16	7	9	8	1	4	1	-	-	-	4	45	32	7,5	15,7
10 - 15 ha	24	9	26	9	5	11	3	6	-	3	-	-	1	58	39	6,0	13,6
15 - 20 ha	7	7	11	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	20	12	6,3	6,4
20 - 25 ha	6	1	6	3	2	2	2	2	-	-	-	-	-	16	8	7,9	13,0
≥ 25 ha	8	2	9	4	2	4	1	1	-	-	-	-	-	20	11	6,8	10,3
totaal	105	34	84	37	22	41	8	16	2	4	-	6	221	136	6,2	13,0	
Landbouwbedrijven met																	
mestvarkens + fokzeugen																	
Wijhe	70	29	62	30	12	26	4	6	1	3	-	-	3	149	97	5,7	11,2
Olst	35	5	22	7	10	15	4	10	1	1	-	-	3	72	41	6,9	17,3
mestvarkens + fokzeugen																	
1 - 5 ha	11	1	2	3	1	-	-	1	-	1	-	-	-	14	6	3,9	11,8
5 - 7 ha	12	3	-	4	2	1	1	-	-	-	-	-	-	15	8	5,5	5,4
7 - 10 ha	20	9	7	7	5	10	1	4	-	-	-	-	-	33	30	5,7	10,1
10 - 15 ha	9	3	11	8	2	4	-	5	1	2	-	-	-	23	22	6,0	14,0
15 - 20 ha	14	5	8	5	4	5	-	-	-	-	-	-	1	26	16	5,1	9,6
20 - 25 ha	2	5	4	2	1	3	-	1	1	-	-	-	-	8	11	9,3	8,1
≥ 25 ha	6	1	5	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	14	5	6,2	9,4
totaal	74	27	37	30	18	26	2	11	2	3	-	1	133	98	5,7	10,3	
Wijhe	45	18	28	20	11	17	1	8	1	1	-	-	86	64	5,7	9,8	
Olst	29	9	9	10	7	9	1	3	1	2	-	-	47	34	5,8	11,0	
Groep C	20	5	2	2	2	2	-	2	-	-	-	-	24	11	3,7	8,6	
Groep D	3	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	2,7	3,2	
Groep S	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	44,0
Alle geregistreerden	202	70	123	70	42	69	10	29	4	7	-	8	381	253	5,8	11,7	

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

	Aantal bedrijven met gegevens											
	met ≥ 50 mestvarkens				met ≥ 50 mestv. en ≥ 10 fokvarkens				met ≥ 10 fokvarkens			
	totaal		mestv. op		totaal		mestv. op		totaal		mestv. op	
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Landbouwers:	31	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 - 7 ha	56	6	1	4	-	-	-	-	-	-	2	1
7 - 10 ha	89	14	2	7	4	1	2	1	1	-	9	1
10 - 15 ha	119	23	6	8	7	2	3	1	2	-	16	6
15 - 20 ha	63	6	1	3	1	2	1	2	1	1	14	2
20 - 25 ha	36	5	2	3	1	2	1	1	1	1	7	2
≥ 25 ha	28	5	2	3	-	-	-	-	-	-	1	1
totaal	422	62	14	31	12	5	7	2	5	1	4	2
Wijde	273	28	7	14	5	2	-	-	-	-	51	6
Olst.	149	34	7	17	7	3	7	2	5	1	4	2
Groep C	18	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Groep S	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alle geëquiteerden	443	64	15	32	12	5	7	2	5	1	4	2
Capaciteit voor mestvarkens in de hoofdstal:												
< 50	15	3	5	6	1	-	-	-	1	-	-	-
50 - 100	39	8	22	6	3	-	2	-	2	-	-	-
100 - 150	7	4	2	-	1	1	2	-	1	2	-	-
150 - 200	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kraam- en op-geeft:												
fokbokken												
1 t/m 4												
5 t/m 9												
10 t/m 14												
15 t/m 20												
per bedrijf:												
1 t/m 4												
5 t/m 9												
10 t/m 14												
15 t/m 20												
Aantal kraam- en opfokbokken												
- waarvan in de hoofdstal												
Plaatsen voor individuele voeding:												
per bedrijf:												
1 t/m 4												
5 t/m 9												
10 t/m 14												
15 t/m 20												

Bron: C.D. 1966-1967.

De pluimveehouderij

	Aantal bedrijven												Gem.aant. leghennen p.bedr.m.		aantal bedrijven		Slachtkuikens						
	1 - 49			50 - 99			100 - 199			200 - 499			500 - 2499			met leghennen		1960 1966		1960 1966		1960 1966	
	1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966	1960	1966	1960	1966	1960	1966
totaal	1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966		1960	1966
Landb.:	70	50	11	9	22	11	15	6	14	6	2	6	64	38	142	110	1	2	12	5000			
1 - 5 ha	71	64	8	11	15	7	23	13	14	5	1	5	61	41	140	204	-	-	-	-			
5 - 7 ha	105	103	18	30	23	12	29	13	17	13	5	3	92	71	149	153	-	2	-	11000			
7 - 10 ha	110	117	24	25	22	12	28	15	22	10	3	5	99	67	143	151	1	-	25				
10 - 15 ha	80	70	21	17	17	8	25	7	6	4	1	1	70	37	98	93	-	-	-				
15 - 20 ha	35	41	11	17	11	4	7	5	1	-	-	-	30	26	69	49	-	-	-				
20 - 25 ha	39	37	10	8	16	3	6	8	-	-	-	-	32	19	66	74	-	-	-				
≥ 25 ha	510	482	103	117	126	57	133	67	74	38	12	20	448	299	126	149	2	4	21	8000			
Alle landb.	343	322	81	82	90	39	86	37	42	24	1	12	300	194	108	144	1	3	16	7383			
Wijde	167	160	22	35	36	18	47	30	32	14	11	8	148	105	164	159	1	1	25	10000			
Ov.gere-																							
gistr.	9	10	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	3	1	83	40	-	-	-	-			
fruitte- lers	131	107	28	29	9	18	7	8	3	2	2	3	85	50	96	63	4	3	148	4200			
Groep C	50	58	15	11	8	4	2	2	2	1	-	-	27	18	58	119	-	-	-	-			
Groep D	17	19	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	4	19	84	-	-			
Groep S	717	676	150	159	164	70	154	76	84	42	14	25	566	372	117	93	6	7	105	6371			
Alle gere- gistr.																							

1) Twee bedrijven met ≥ 2500 leghennen.
Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1966.

Bewerkingseenheden

	Aantal bedrijven		Percentage bewerkingseenheden voor				tuinbouw	ov. vee	hoenders	ov. vee	verdeling	Gem.aant.bewerkingseenheden per		Gem.aant. b.e.'s per bedr. voor veredeling arb.kr.
	akkerbouw	melkvee	ov. rundvee	varkens	hoenders	ov. vee						bedrijf	cul-vasse tuurgr. mannel.	
Landbouwers:														
1 - 5 ha	50	4	45	18	16	14	2	1	40	878	227	770	350	
5 - 7 ha	64	7	56	11	14	7	3	2	22	964	168	857	212	
7 - 10 ha	103	7	58	13	14	6	2	0	22	1327	162	1094	292	
10 - 15 ha	117	6	64	13	12	2	2	1	15	1669	198	1205	251	
15 - 20 ha	69	9	64	15	6	1	2	3	8	2048	118	1359	155	
20 - 25 ha	41	13	62	16	5	1	2	1	6	2565	115	1570	151	
≥ 25 ha	37	11	62	16	4	1	3	3	5	3056	105	1488	145	
Alle landbouwers	481	8	61	14	10	3	2	2	14	1657	133	1202	234	
Wijze	321	6	65	15	8	3	2	1	12	1641	128	1203	199	
Ofst	160	13	53	13	13	3	2	3	18	1689	143	1201	306	

1) Inclusief mestkalveren.
Bron: Landbouwtellingformulieren 1966.

Productieomvang

	Aantal bedrijven met gegevens	Percentage bedrijven met bewerkingseenheden																		
		< 600	600-900	900-1200	1200-1500	1500-1800	1800-2100	2100-2400	2400-3000	≥ 3000										
Landbouwers:																				
1 - 5 ha	50	30	36	22	2	2	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-
5 - 7 ha	64	11	36	30	14	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7 - 10 ha	103	1	11	28	38	14	3	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
10 - 15 ha	117	-	1	7	26	35	16	11	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	-
15 - 20 ha	69	-	1	1	4	22	25	28	16	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
20 - 25 ha	41	-	-	-	-	5	10	15	56	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
≥ 25 ha	37	-	-	-	-	3	-	11	40	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46
Alle landbouwers	481	5	11	14	17	17	10	9	12	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Wijhe	321	4	11	14	18	19	10	9	10	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Olst	160	7	12	14	16	12	9	9	14	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Bedrijfstype:																				
veehouderijbedrijven	278	5	12	14	15	16	10	10	13	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
gemengde bedrijven	100	7	8	13	23	19	8	6	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
gemengde bedrijven met veredelingsproductie	90	2	13	17	18	16	12	10	9	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
overige bedrijven	13	8	8	8	15	8	-	15	15	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23

Bron: Landbouwtellingformulieren 1966.

Bewerkingseenheden voor veredelingsproductie (landbouwbedrijven)

	Aantal bedrijven	Percentage bedrijven met bewerkingseenheden voor veredelingsproductie						
		geen	< 25	25 - 100	100 - 200	200 - 300	300 - 400	
1 - 5 ha	50	6	10	18	16	10	14	26
5 - 7 ha	64	12	9	19	19	12	9	19
7 - 10 ha	103	7	8	17	21	19	12	16
10 - 15 ha	117	9	7	14	21	16	14	21
15 - 20 ha	70	28	9	13	20	14	6	10
20 - 25 ha	41	15	12	20	24	10	7	7
≥ 25 ha	37	24	11	11	24	14	8	8
totaal	482	13	9	16	21	14	11	16
Wijthe	322	15	10	18	22	14	9	12
Olst	160	10	6	11	16	16	15	26
Bedrijfsheofd < 50 jaar	247	14	6	13	20	13	13	21
Bedrijfsheofd ≥ 50 jaar:								
met opvolger	133	14	9	13	22	18	11	13
zonder opvolger	75	12	17	29	15	11	7	9
opvolging onbekend	27	11	4	15	33	15	7	15
Veehouderijbedrijven	278	20	13	24	24	11	7	1
Gemengd bedr., weinig veredeling	100	5	7	8	28	29	14	9
Gemengd bedr., veel veredeling	89	-	-	-	2	8	18	72
Overige bedrijven	14	14	-	14	22	14	22	14
Bewerkingseenheden per bedrijf								
< 600	23	26	35	22	13	4	-	-
600 - 900	54	11	15	31	22	7	11	2
900 - 1 200	68	6	9	25	21	21	10	9
1 200 - 1 500	83	14	4	10	28	17	12	16
1 500 - 1 800	80	10	6	13	21	13	18	20
1 800 - 2 100	46	20	4	7	17	17	7	28
2 100 - 2 400	44	16	7	16	11	16	7	27
2 400 - 3 000	56	16	9	9	23	12	12	18
≥ 3 000	27	7	7	15	15	15	11	30

Bron: C.B.S.-Landbouwtellingformulieren 1966.

BIJLAGE 54

Arbeidskrachten 1960

	Aantal bedrijven	Aantal arbeidskrachten					
		mannen		vrouwen		totaal	
		vast	tijdelijk	vast	tijdelijk	mannen	vrouwen + mannen
Landbouwers:							
1 - 5 ha	70	77	-	41	4	77	122
5 - 7 ha	71	83	1	53	6	84	143
7 - 10 ha	105	148	2	78	6	150	234
10 - 15 ha	110	175	1	74	8	176	258
15 - 20 ha	80	148	-	68	8	148	224
20 - 25 ha	35	67	-	32	3	67	102
≥ 25 ha	39	102	-	29	4	102	135
Alle landbouwers	510	800	4	375	39	804	1 218
Wijhe	343	540	1	160	12	541	813
Olst	167	260	3	115	27	263	405
Overige geregistreerden							
fruitelers	9	16	-	-	-	16	16
Groep C: zonder cultuurgrond	9	7	2	2	-	9	11
< 1 ha	34	20	9	1	5	29	35
≥ 1 ha	88	83	11	28	6	94	128
totaal	131	110	22	31	11	132	174
Groep D: zonder cultuurgrond	4	3	1	-	-	4	4
< 1 ha	12	9	1	2	-	10	12
≥ 1 ha	34	27	8	6	-	35	41
totaal	50	39	10	8	-	49	57
Groep S: zonder cultuurgrond	1	3	-	-	-	3	3
≥ 1 ha	16	15	5	-	-	20	20
totaal	17	18	5	-	-	23	23
Alle geregistreerden	717	983	41	414	50	1 024	1 488

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960.

BILLAGE 55
Arbeidskrachten 1966

	Aantal arbeidskrachten																
	Aant.						vrouwen						to- taal nen				
	beedr.			mannen			vast			tijdelijk							
hd.	zns.	ov.	vr.	hd.	zns.	ov.	vr.	bedr.	echt- doch- ov.	vr.	bedr.	echt- doch- ov.	vr.	nen + vr.			
Landb.:																	
1 - 5 ha	50	49	5	3	-	1	2	-	1	31	2	1	-	2	1	-	98
5 - 7 ha	64	65	6	1	-	-	-	1	1	44	1	1	-	-	3	-	125
7 - 10 ha	103	99	24	1	1	2	1	2	-	3	77	5	-	1	3	1	222
10 - 15 ha	117	115	30	13	4	-	4	3	-	3	91	5	5	2	1	-	278
15 - 20 ha	70	79	16	5	4	-	1	1	-	1	48	6	3	1	-	3	168
20 - 25 ha	41	41	10	6	10	6	10	2	2	3	28	9	3	-	2	2	123
≥ 25 ha	37	38	21	3	14	-	2	-	3	3	25	8	-	-	-	1	119
Alle landb.	482	486	112	32	33	4	12	9	6	14	344	36	13	5	2	13	1133
Wijne	322	325	75	14	24	3	12	7	4	10	237	22	7	2	1	9	762
Olst	160	161	37	18	9	1	-	2	2	4	107	14	6	3	1	4	371
Ov.gereg.																	
fruitelers	10	10	-	1	9	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	26
Groep C:																	
z.cult.gr.	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	7
< 1 ha	24	2	1	-	-	21	-	-	-	-	5	-	-	-	7	-	36
≥ 1 ha	77	22	3	1	1	51	-	1	1	3	24	-	-	1	13	-	122
totaal	107	26	4	1	1	76	-	1	1	3	30	-	-	1	20	-	165
Groep D:																	
z.cult.gr.	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
< 1 ha	15	-	-	-	-	13	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	14
≥ 1 ha	40	14	-	-	1	25	-	-	1	1	-	-	-	2	4	-	50
totaal	58	14	-	-	1	41	-	-	1	1	-	-	-	3	4	-	67
Groep S:																	
z.cult.gr.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
< 1 ha	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
≥ 1 ha	16	13	-	-	8	3	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	30
totaal	19	16	-	-	9	3	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	34
Alle gereg.	676	582	116	34	53	124	12	10	12	17	382	38	13	5	6	37	1425

Bron: Landbouwtellingformulieren 1966.

Arbeidsbezetting

	Aantal bedrijven met gegevens	Arbeidsbezetting in % geleverd door						Aantal v.a.k. per bedrijf	Aantal ha. per mnl. v.a.k.	Aantal melkkoelen per mnl. v.a.k.	
		echtge- note	bedrijfs- hoofd	zoons	dochters	mannen	vreemde arbeids- krachten				
Landbouwers:											
1 - 5 ha	38	4	83	4	11	1	1	1	0,98	4,2	6,5
5 - 7 ha	56	4	82	4	8	0	4	1	0,98	6,1	8,5
7 - 10 ha	93	5	72	5	19	1	1	0	1,20	7,3	9,9
10 - 15 ha	110	5	67	5	22	1	2	0	1,32	9,7	12,7
15 - 20 ha	63	5	70	5	18	1	0	1	1,35	13,6	15,4
20 - 25 ha	37	3	52	3	27	1	4	0	1,69	13,8	14,5
≥ 25 ha	28	3	42	3	34	2	5	0	1,92	15,9	15,2
Alle landbouwers	425	4	67	4	20	1	2	1	1,30	10,2	12,2
Wijhe	274	6	67	6	21	1	1	1	1,33	10,3	12,8
Olst	151	2	67	2	19	1	4	0	1,25	9,9	11,0
Bedrijfstype:											
veehouderijbedr.	241	5	67	5	20	1	2	1	1,31	11,3	13,9
gem. bedr.	89	3	61	3	26	1	2	0	1,38	9,3	10,2
gem. bedr. met veredelingsprod.	83	5	76	5	13	0	3	0	1,18	7,4	9,9
overige bedrijven	12	3	68	3	25	4	-	-	1,33	11,7	7,8

Bron: C.D. 1966-1967.

Werktuigen

	Aantal		Aantal bedrijven met in eigendom									
	bedrijven met gegevens	trekker	transporteur of hooiblaazer	stalmest- of verspreider	hooipers	hooi- drager	oprap- wagen	berege- ningsin- stallatie	melk- machine	fruitson- teerin- richting	spuifin- stallatie	voor fruit
Landbouwers:												
1 - 5 ha	31	14	2	1	-	-	-	-	-	9	-	-
5 - 7 ha	56	15	-	2	-	1	-	-	-	18	-	2
7 - 10 ha	91	45	16	7	3	5	-	1	-	69	-	-
10 - 15 ha	110	75	60	30	3	14	7	2	-	101	-	-
15 - 20 ha	63	52	44	24	4	12	4	-	-	60	1	3
20 - 25 ha	37	27	31	17	-	6	1	3	-	34	-	-
≥ 25 ha	28	24	26	14	2	7	6	-	-	27	1	2
Alle landbouwers	416	252	179	95	12	45	18	6	6	318	2	7
Wijhe	267	180	141	62	7	37	14	5	5	221	-	3
Olst	149	72	38	33	5	8	4	1	1	97	2	4
Ov. geëtiqueteerden												
fruittelers	5	5	-	-	-	-	-	1	1	2	3	5
Groep C	18	9	4	2	2	3	2	-	-	6	-	-
Groep D	4	-	-	-	-	-	-	1	1	2	3	5
Alle geëtiqueteerden	443	266	183	97	14	48	20	8	8	328	8	17

Bron: C.D. 1966-1967.

Werkzaamheden door derden

	Aantal bedrijven met gegevens	Aantal bedrijven waar men laat				spuiten van fruit
		stalmest- verspreiden	gier- verspreiden	maakneuzen inkulen	hoop persen fruit- sorteren	
Landbouwers:						
1 - 5 ha	31	16	10	-	24	-
5 - 7 ha	56	37	23	3	34	1
7 - 10 ha	91	50	44	9	70 1)	3
10 - 15 ha	110	59	46	12	69	3
15 - 20 ha	63	36	28	10	45	4
20 - 25 ha	37	16	16	5 1)	29	1
≥ 25 ha	28	16	14	4	16	2
Alle landbouwers	416	230	181	43	298	14
Wijhe	267	142	104	24	174	5
Olst	149	88	77	19 1)	124 1)	9
Overige geëncquôteerden						
fruitelers	5	5	1	-	4	-
Groep C	18	12	3	-	10	-
Groep D	4	4	2	-	4	1
Groep S	3	1	-	-	1	1
Alle geëncquôteerden	446	252	187	43	316	16

1) Waarvan één door combinatie, al het andere is loonwerk.
Bron: C.D. 1966-1967.

Bedrijfsuitkomsten

	Deelnemers L.E.I.- boekhouding, gemengde bedrijven in West- Overijssel 1)		Landbouwers rullvertaveling Salland-West 1966 2)	
	7-10 ha	10-16 ha	7-10 ha	10-15 ha
Aantal bedrijven	15	14	103	117
Gemiddelde bedrijfsgrootte in ha	8,68	13,02	8,22	12,09
Percentage bouwland	15	18	10	8
Percentage grasland	85	82	90	92
Percentage gemaaid grasland	99	90	96	93
Gemiddeld aantal koelen per bedrijf	12,4	16,4	11,3	15,7
Gemiddeld aantal mestvarkens per bedrijf	26,0	7,3	16,9	10,3
Gemiddeld aantal fokvarkens per bedrijf	9,1	6,1	7,8	7,2
Gemiddeld aantal legheunen per bedrijf	137	76	106	86
Aantal volwaardige arbeidskrachten per bedrijf	1,4	1,6	1,2 3)	1,4 3)
Aantal bewerkingseenheden per bedrijf	1 453	1 834	1 327	1 669
Aantal bewerkingseenheden per ha cultuurgrond	167	140	162	138
Aantal bewerkingseenheden per v.a.k.	1 107	1 175	1 094 4)	1 205 4)
Arbeidsinkomen van het bedrijf	10 475	14 275	.	.
Arbeidsinkomen van de ondernemer	6 500	7 650	.	.
Netto-overschot per ha	- 587	- 258	.	.

- 1) Bron: L.E.I. (gemiddelde van de boekjaren 1964/65, 1965/66 en 1966/67).
- 2) Bron: Landbouwtellingformulieren.
- 3) Aantal vaste mannelijke arbeidskrachten volgens de landbouwtellingformulieren.
- 4) Per vaste arbeidskracht.

Leeftijd van de bedrijfshoofden

	Aantal be- drijven met Gege- vens	Aantal bedrijfshoofden in de leeftijdsklasse van:						Gem. leeft- tijd v.h. bedrijfs- hoofd
		< 35 jaar	35-44 jaar	45-49 jaar	50-54 jaar	55-64 jaar	≥ 65 jaar	
Landbouwers:								
1 - 5 ha	50	6	13	5	7	13	6	
5 - 7 ha	64	8	16	9	6	17	8	
7 - 10 ha	103	13	24	17	12	25	12	
10 - 15 ha	117	18	27	18	11	29	14	
15 - 20 ha	70	13	18	8	7	16	8	
20 - 25 ha	41	3	12	7	3	10	6	
≥ 25 ha	37	4	3	5	5	11	9	
Alle landbouwers	482	65	113	69	51	121	63	
Wijbe	322	42	79	47	35	81	38	
Olst	160	23	34	22	16	40	25	
Overige geregistreerden								
fruitelers	10	3	5	-	1	1	-	
Groep C: zonder cultuurgrond	6	-	2	3	-	1	-	
< 1 ha	24	4	4	7	5	3	1	
≥ 1 ha	77	5	27	12	7	23	3	
totaal	107	9	38	22	12	27	4	
Groep D: zonder cultuurgrond	3	-	-	-	-	-	3	
< 1 ha	15	-	-	-	-	-	15	
≥ 1 ha	40	-	-	1	-	6	33	
totaal	58	-	-	1	-	6	51	
Groep S: totaal	12	2	1	1	4	3	1	
Alle geregistreerden	669	79	152	93	68	158	119	

Bron: Landbouwtellingformulieren 1966.

BIJLAGE 61

Onderwijs van de bedrijfshoofden

	Aantal geënquêteerde bedrijfshoofden				
	totaal	met agrarisch onderwijs		zonder agrarisch onderwijs	
		m.l.s.	l.l.s.	cursussen	onderwijs
Landbouwers:					
1 - 5 ha	43	1	6	14	22
5 - 7 ha	56	2	11	23	20
7 - 10 ha	92	5	13	39	35
10 - 15 ha	110	12	20	51	27
15 - 20 ha	63	10	16	24	13
20 - 25 ha	37	9	9	10	9
≥ 25 ha	28	4	4	11	9
totaal	429	43	79	172	135
Wijhe	273	27	42	108	96
Olst	156	16	37	64	39
Overige geënquêteerden					
fruitelers	5	2	1	2	-
Groep C	18	2	2	6	8
Groep D	4	-	-	-	4
Groep S	3	-	-	2	1
Alle geënquêteerden	459	47	82	182	148

Bron: C.D.: 1966-1967.

BIJLAGE 62

Lidmaatschap van standsorganisaties

	Aantal geëquëteerde bedrijfshoofden				
	totaal	dat lid is van de			dat niet is
		O.L.M.	A.B.T.B.	C.B.T.B.	georgani- seerd
Landbouwers:					
1 - 5 ha	43	10	19	2	12
5 - 7 ha	56	10	30	3	13
7 - 10 ha	92	37	40	4	11
10 - 15 ha	110	40	49	4	17
15 - 20 ha	63	25	24	3	11
20 - 25 ha	37	17	14	1	5
≥ 25 ha	28	14	10	2	2
totaal	429	153	186	19	71
Wijhe	273	117	91	18	47
Olst	156	36	95	1	24
Overige geëquëteerden					
fruitelers	5	4	-	-	-
Groep C	18	8	4	1	5
Groep D	4	2	-	-	2
Groep S	3	1	1	-	1
Alle geëquëteerden	459	168	191	20	79

Bron: C.D. 1966-1967.

Beroepen van zoons van 15 jaar en ouder.

	Werkend in de landbouw				Werkend buiten de landbouw				sch. ml. onbe- dast. kend			
	Alle inw. zns. \geq 15 jr.	uit-wo-nend	geh. st.	zelf-ge-heel \geq 50%	land- bouw	adm. vak- arb.	vak- arb.	sch. ml. onbe- dast. kend				
Landbouwers:												
1 - 5 ha	25	17	8	2	2	1	1	4	4	5	1	2
5 - 7 ha	31	22	9	8	23	1	1	2	2	5	4	9
7 - 10 ha	54	39	15	12	42	3	21	1	3	3	2	9
10 - 15 ha	69	57	12	15	54	4	28	5	2	1	1	2
15 - 20 ha	46	40	6	3	43	1	14	1	1	3	4	1
20 - 25 ha	32	28	4	4	28	1	17	1	1	1	4	1
\geq 25 ha	29	25	4	3	26	1	19	1	1	1	4	5
 totaal	286	228	58	50	236	10	107	10	4	10	11	23
Leeftijd v.d. zoons:												
15 - 19 jr.	97	91	6	-	97	2	22	4	2	1	5	10
20 - 29 jr.	112	84	28	19	93	5	41	2	3	2	8	4
\geq 30 jr.	77	53	24	31	46	5	44	4	-	2	1	2
 Olet	134	92	42	32	102	8	34	3	5	1	3	7
 Wijne	152	136	16	18	134	2	73	7	-	2	1	3
Ov-geenqueteerden:												
fruitelers	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Groep C	9	8	1	4	5	1	1	3	2	-	-	1
Groep D	4	3	1	1	3	1	1	1	-	-	1	-
Groep S	2	1	1	2	-	-	2	-	-	-	-	-

Bron: C.D. 1966-1967.

BIJLAGE 64

De ongehuwde dochters

	Aantal ongehuwde dochters ≥ 15 jaar			Beroepen								
	tot.	inw.	uitw.	geheel	op het bedr.	huishouding thuis	pl. + gez.	verkoop-ster	ad- mi- nis- tr.	huis- hou- ding el- ders	ove- rige be- kend	on- school- gaand
Landbouwers:												
1 - 5 ha	9	8	1	-	-	1	2	-	5	1	-	-
5 - 7 ha	15	14	1	-	1	1	1	2	7	1	-	2
7 - 10 ha	26	21	5	3	3	4	2	2	6	3	-	3
10 - 15 ha	28	25	3	3	2	-	1	6	5	5	-	5
15 - 20 ha	25	20	5	-	4	2	-	2	4	5	1	7
20 - 25 ha	21	18	3	3	2	1	2	1	5	2	-	3
≥ 25 ha	10	8	2	1	2	1	-	-	3	3	-	2
Alle landb.	134	114	20	10	14	10	8	13	36	20	1	22
Wijhe	61	51	10	1	10	2	2	9	16	9	-	12
Olst	73	63	10	9	4	8	6	4	20	11	1	10
Leeftijd:												
15 - 19 jr.	70	61	9	4	7	6	4	7	16	4	-	22
19 - 29 jr.	56	47	9	4	6	3	4	6	18	14	1	-
≥ 30 jr.	8	6	2	2	1	1	-	-	2	2	-	-
Ov.geënqusteerden:												
fruittelers	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Groep C	4	4	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-
Groep D	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

Bron: C.D. 1966-1967.

Heroepen van de schoonzoons

	Alle schoonzoons		Heroepen van schoonzoons					onbekend
	zelf-standig	op schoon-oud.beedr.	in de landbouw	landbouw +verwant	zelf-standig	adminis-tratief	buiten de landbouw	
Landbouwers:								
1 - 5 ha	7	3	-	-	1	1	-	2
5 - 7 ha	9	2	-	-	2	2	1	2
7 - 10 ha	18	6	1	3	4	1	1	1
10 - 15 ha	14	7	1	-	-	-	2	4
15 - 20 ha	13	8	-	-	-	1	1	2
20 - 25 ha	4	2	1	-	-	-	-	1
≥ 25 ha	5	5	-	-	-	-	-	-
Alle landbouwers	70	33	3	3	7	5	5	1
Wijze	23	10	-	1	1	4	1	4
Olst	47	23	3	2	6	1	4	8
Overige geëinquetteerden:								
Groep C	5	1	2	-	-	-	-	2

Bron: C.D. 1966-1967.

Bedrijfsopvolgers

	Aant. bedr. opv. tot. zns. sch.		Leeftijd			Onderwijs			Huidig beroep	
	< 20 jaar	20 - 29 jaar	< 20 jaar	20 - 29 jaar	≥ 30 jaar	agrarisch m.i.s. l.i.s. a.l.c.agr.	niet-agr. m.i.s. l.i.s. a.l.c.agr.	onbekend	lb. thuis ver-want	lb. niet-agr. school-gaand, mil.d., onbekend
Landbouwers:										
1 - 5 ha	5	4	1	1	3	1	2	1	3	1
5 - 7 ha	3	3	-	-	1	2	-	2	2	1
7 - 10 ha	20	18	2	3	11	6	4	8	4	17
10 - 15 ha	30	27	3	9	6	14	1	8	7	28
15 - 20 ha	10	10	-	-	5	5	-	2	8	9
20 - 25 ha	10	9	1	1	3	6	-	5	4	10
≥ 25 ha	14	14	-	1	4	9	-	6	8	13
Alle landbouwers	92	85	7	15	33	43	1	27	37	11
Wijhe	58	56	2	13	17	28	-	21	21	6
Olst	34	29	5	2	16	15	1	6	16	5
Overige gemeenteteerden										
Groep C	4	2	2	1	-	3	-	1	2	-
Groep D	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Groep S	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-

Bron: C.D. 1966-1967.

Bedrijfsverplaatsing

	totaal	Aantal geëquisteerden			binnen of buiten het blok 2)
		totaal	alleen binnen het blok 2)	dat wil verplaatsen buiten het blok 2)	
Landbouwers:					
< 10 ha	19	4	2	1	1
10 - 15 ha	110	30	20	4	6
15 - 20 ha	63	22	12	4	6
20 - 25 ha	37	9	5	1	3
≥ 25 ha	28	8	3	3	2
Totaal	257	73	42	13	18
Wijhe					
Gist	179	51	30	12	9
	78	22	12	1	9
Veehouderijbedrijven					
Gemengde bedrijven weinig veredeling	170	48	28	9	11
Gemengde bedrijven veel veredeling	51	14	6	3	5
Overige bedrijven	30	8	5	1	2
	6	3	3	-	-
Bedrijfshoofd: < 50 jaar					
- ≥ 56 jaar : met opvolger	135	41	24	6	11
zonder opvolger	81	25	13	7	5
opvolging onbekend	28	2	2	-	-
	13	5	3	-	2
Overige geëquisteerden:					
fruitelers	5	1	-	1	-
Groep C	5	1	1	-	-

1) Met 10 ha of meer grond (C.B.S. en/of C.D.) of ≥ 3 ha fruit.
 2) Tussen haakjes () aantal bedrijven dat tevens wil vergroten, begrepen in het voorgaande totaal.

BIJLAGE 68

Bedrijfsvergroting

	Aantal geëquivalenteerden 1)			
	totaal	dat wil vergroten		
		bouwland 2)	grasland 2)	met fruit 2)
Landbouwers:				
< 10 ha	19	1	11	(7) 1 (1)
10 - 15 ha	110	11	80	(59) 1
15 - 20 ha	63	5	40	(29) 1
20 - 25 ha	37	4	17	(10) -
≥ 25 ha	28	2	12	(9) 1 (1)
Totaal	257	23	160	(114) 3 (2)
Wijde	179	9	125	(98) 1 (1)
Olst	78	14	35	(16) 2 (1)
Veehouderijbedrijven	170	7	114	(92) 1 (1)
Gemengde bedrijven weinig veredeling	51	7	28	(9) 1 (1)
Gemengde bedrijven veel veredeling	30	6	18	(13) 1
Overige bedrijven	6	3	-	-
Bedrijfs hoofd: < 50 jaar	135	12	89	(70) 2 (2)
- ≥ 50 jaar : met opvolger	81	8	61	(37) 1
zonder opvolger	28	1	5	(3) -
opvolging onbekend	13	2	5	(4) -
Overige geëquivalenteerden:				
fruitteilers	5	-	1	1 (1)
Groep C	5	-	2	(2) -

1) Met 10 ha of meer grond (C.B.S. en/of C.D.) of ≥ 3 ha fruit.

2) Tussen haakjes () aantal dat in dit geval een volledig gespecialiseerd bedrijf wil hebben, begrepen in het voorgaande totaal.